

Հ Ա Շ Վ Ե Տ Վ ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶՊԵՏԻ

2012 ԹՎԱԿԱՆԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՄԱՐԶԻ ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԻ ՄԱՍԻՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՅՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ

ՏԱՐԱԾՔԸ (ՀՀ տարածքի 15.1%-ը)	4506 քառ.կմ
ԲՆԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆԸ (ՀՀ բնակչ.4.7%).....	153.0 հազ. մարդ
որից քաղաքային.....	103.6 հազար մարդ
գյուղական	49.4 հազար մարդ
ԲՆԱԿԶՈՒԹՅԱՆ ԽՏՈՒԹՅՈՒՆԸ	34 մարդ/կմ.ք.
ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐԻ ԹԻՎԸ	109
որից քաղաքային.....	7
գյուղական	102
ԲՆԱԿԱՎԱՅՐԵՐԻ ԹԻՎԸ.....	135
որից սահմանամերձ, լեռնային եւ բարձր լեռնային.....	105
ՍԱՀՄԱՆԻ ԵՐԿԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ	472կմ
Իրանի Իսլամական Հանրապետության հետ	42 կմ
Ադրբեջանի Հանրապետության հետ	
(Նախիջևանի Ինքնավար մարզ)	110կմ
ՄԱՐԶԿԵՆՏՐՈՆԸ	ք. Կապան

Հայաստանի Հանրապետության Սյունիքի մարզը, պահպանելով պատմականորեն ձևավորված իր կարևորագույն աշխարհաքաղաքական և ռազմավարական նշանակությունը, հանդիսանում է արտաքին աշխարհի հետ ցամաքային կապի հարավային միակ դարպասը:

Մարզը, զբաղեցնելով հանրապետության տարածքի ավելի քան 15 տոկոսը, աչքի է ընկնում հարուստ բնահումքային ռեսուրսներով, բուսական և կենդանական աշխարհի բացառիկ բազմազանությամբ, պատմամշակութային և բնական հուշարձաններով:

Բնական հուշարձաններից հայտնի են Գորիսի և Խնձորեսկի «բուրգերն» ու քարայրները, Շաքիի ջրվեժը (18մ)՝ Փոքր Կովկասի ամենախոշոր ջրվեժը, Որոտանի և Ողջիի կիրճերը, «Սատանի կամուրջը», Ծավի՝ աշխարհի ամենամեծ բնական սոսիների ռելիկտային պուրակը (60 հա), Շիկահողի արգելոցը, «Ջանգեզուր» արգելավայրը, «Արևիկ» ազգային պարկը, Մթնածորի անտառը:

Պատմամշակութային հուշարձաններից ամենահայտնիներից են Բաղաբերդի, Հալիձորի, Որոտնաբերդի ամրոցները, Տաթևի, Որոտնա, Բղենու վանքերը, Վահանավանքի և Երիցվանքի վանական համալիրները, Աղիտուի դամբարանային հուշարձանը, Սիսիանի նեոլիթի ժամանակաշրջանի դամբարանաբլուրը, Զորաց քարերի հնագույն աստղադիտարանը, Ուղտասարի ժայռապատկերները, Մեղրի քաղաքի փոքր թաղի եկեղեցին և քաղաքի պաշտպանական նշանակության աշտարակները:

Բնական պաշարների առկայության և շահագործման առումով առավել հանրահայտ են Քաջարանի, Կապանի, Ագարակի, Դաստակերտի, Լիճքի, Սվարանցի մոլիբդենի, պղնձի, ոսկու և հազվագյուտ այլ մետաղների հանքավայրերը:

Զգալի են բազալտի, մարմարի, կրի, կավի պաշարները, կան թանկարժեք և կիսաթանկարժեք քարերի մեծ տեսականի, հիդրոէներգետիկ մեծ ռեսուրսներ, բերրի սևահողեր, անտառներ և ալպյան մարգագետիններ:

Մարզին բնորոշ են բարձր գոտիականությունը (միջին բարձրությունը ծովի մակերևույթից կազմում է շուրջ 2200մ.) և կլիմայական տիպերի մեծ բազմազանությունը՝ մերձարևադարձայինից մինչև մերձբևեռային: Ամենաբարձր լեռնագագաթը Կապուտջուղն է՝ երկրորդը հանրապետությունում (3906մ), ամենացածր կետը ծովի մակերևույթից 375 մետր է (Մեղրիի տարածաշրջան). խոշոր գետերն են՝ Որոտանը, Ողջին, Մեղրին. բնական և արհեստական ջրավազաններից հայտնի են Կապույտ լիճը, Սև ջուր և Գյուլգյուլ լճակները, Շամբի և Սպանդարյանի ջրամբարները:

Մարզն, ունենալով արտադրական մեծ ներուժ և հանդիսանալով հանրապետության ամենախոշոր վարչական և տնտեսական միավորներից մեկը, դեռևս մնում է համեմատաբար նոսր բնակեցված (բնակչության միջին խտությունը ավելի քան 2.5 անգամ ցածր է հանրապետության՝ չհաշված Երևան քաղաքը, միջին խտությունից), տնտեսապես համեմատաբար թույլ յուրացված, սոցիալ-տնտեսական և ժողովրդագրական ընդհանուր և ուրույն հիմնախնդիրներ ունեցող տարածաշրջաններից մեկը:

Մարզում առկա հիմնախնդիրներն առավելապես պայմանավորված են՝

- մայրաքաղաքից ունեցած մեծ հեռավորությամբ և տրանսպորտային հաղորդակցության այլընտրանքային միջոցների բացակայությամբ.
- ուրբանիզացիայի բարձր աստիճանով (բնակչության մոտ 68%-ը կենտրոնացված է քաղաքային համայնքներում) և վերջինիս հետ շաղկապված՝ գործազրկության բարձր մակարդակով (այն մոտ 1.6 անգամ բարձր է հանրապետական միջին ցուցանիշից), ինչպես նաև բնակչության զգալի մասի ցածր եկամուտներով.
- ենթակառուցվածքների զարգացվածության ոչ բավարար աստիճանով.
- սահմանամերձ, լեռնային, բարձր լեռնային՝ սակավամարդ և սակավահող բնակավայրերի մեծ թվով (80%)

Մարզի տնտեսության ընդհանուր ծավալում գերակշռողը արդյունաբերության և գյուղատնտեսության ճյուղերն են /հանրապետության արդյունաբերության ընդհանուր ծավալում նախնական տվյալներով մարզի չափաբաժինը կազմում է 19%/:

Բեռնափոխադրումները մարզում իրականացվել են բացառապես ընդհանուր օգտագործման ավտոմոբիլային տրանսպորտով:

Մարզի պետական միասնական գրանցամատյանում 2012թ. գրանցվել են 91 իրավաբանական անձ և 482 անհատ ձեռնարկատեր:

Մարզում հիմնականում առկա են անհրաժեշտ նախապայմաններ բազմաճյուղ տնտեսության կազմակերպման և զարգացման համար:

Մարզպետարանի գործունեության կազմակերպման ընդհանուր հարցեր

Մարզում կառավարության տարածքային քաղաքականությունն իրականացվել է պետական և համայնքային շահերի ներդաշնակման, հանրապետական գործադիր մարմինների և նրանց տարածքային ծառայությունների հետ համագործակցության և գործողությունների փոխհամաձայնեցման հիման վրա:

Օրենսդրությամբ վերապահված լիազորությունների շրջանակում մարզպետը ապահովել է ՀՀ օրենքների, ՀՀ նախագահի հրամանագրերի, կարգադրությունների, ՀՀ կառավարության և վարչապետի որոշումների, ինչպես նաև նորմատիվ այլ իրավական ակտերի կատարումը:

Ընթացիկ աշխատանքները կազմակերպվել են մարզպետի տեղակալների, մարզպետարանի աշխատակազմի ղեկավարի կողմից մարզպետարանի աշխատակազմի կառուցվածքային և առանձնացված ստորաբաժանումների աշխատանքների համակարգման միջոցով՝ մարզպետարանի կանոնադրության և աշխատակազմի կառուցվածքային և առանձնացված ստորաբաժանումների կանոնադրություններին ու աշխատանքային ծրագրերին համապատասխան:

Սահմանված կարգով կազմակերպվել է մարզային ենթակայության շուրջ 150 կազմակերպությունների գործունեությունը, համակարգվել հանրապետական գործադիր մարմինների ավելի քան 70 տարածքային ծառայությունների աշխատանքը:

Մարզպետարանի 2012թ. գործունեության համար հստակեցվել են մարզի զարգացման հիմնական ուղղությունները, մարզում առկա և առաջնահերթ լուծում պահանջող սոցիալ-տնտեսական հիմնախնդիրները, դրանց լուծման համար մշակվել անհրաժեշտ միջոցառումների ծրագրեր, որոնք տեղ են գտել մարզի 2010-2013 թվականների սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրի հիման վրա կազմված 2012 թվականի տարեկան աշխատանքային պլանում, մարզպետարանի աշխատակազմի և կառուցվածքային ստորաբաժանումների աշխատանքային ծրագրերում:

2012 թվականին, տարեկան աշխատանքային պլանի և աշխատանքային ծրագրերի համաձայն, մարզպետի գործունեության և մարզի սոցիալ-տնտեսական զարգացման հիմնական ուղղություններն ու առաջնահերթություններն էին՝

- մարզի տնտեսության աճի տեմպերի արագացումը, բնակչության եկամուտների աճը և աղքատության կրճատումը.
- բնակչության զբաղվածության աճը և գործազրկության մակարդակի նվազումը, աշխատատեղերի, կենսագործունեության բարենպաստ պայմանների ստեղծման օժանդակումը.
- փոքր և միջին ձեռներեցության զարգացման համար նպաստավոր պայմանների ստեղծումը, բիզնես և ներդրումային միջավայրի շարունակական բարելավումը.
- քաղաքաշինության ոլորտում առկա խնդիրների թիրախավորումը և համալիր լուծումը.
- գուղատնտեսության արդիականացման և ագրոբիզնեսի զարգացման օժանդակումը.

- շրջակա միջավայրի պահպանման նկատմամբ վերահսկողության ուժեղացումը.
- որակյալ կրթական, առողջապահական և մշակութային ծառայությունների մատչելիության ապահովումը.
- Մշակութային և հոգևոր ժառանգության պահպանման, ազգային արժեքների և ավանդույթների վերարտադրության ու զարգացման համար նպաստավոր պայմանների ստեղծումը.
- կրթության առանձնահատուկ կարիքներ ունեցող երեխաների ուսուցման և դաստիարակության, նրանց բնականոն զարգացման ու սոցիալական ինտեգրացիայի համար անհրաժեշտ պայմանների ստեղծումը.
- բնակչությանը տրամադրվող սոցիալական ծառայությունների որակի և մատչելիության աստիճանի բարձրացումը, հասարակության սոցիալական խոցելի և սահմանափակ կարողություններով խմբերին ծառայությունների թիրախային մատուցումը.
- տարածքային կառավարման և տեղական ինքնակառավարման արդյունավետության բարձրացմանն օժանդակումը, մարզային և համայնքային ենթակառուցվածքների զարգացումը,
- սահմանամերձ և սոցիալապես խոցելի համայնքների համար հատուկ օժանդակության ծրագրերի իրականացումը.
- հանրային կառավարման համակարգում հրապարակայնության, թափանցիկության և հաշվետվողականության սկզբունքների արմատավորումը.
- արտաքին կապերի ընդլայնմանն ու զարգացմանն ուղղված միջոցառումների իրականացումը.
- միջազգային և դոնոր կազմակերպությունների, հիմնադրամների հետ տարվող աշխատանքների արդյունավետության բարձրացումը և նրանց կողմից նպատակային ծրագրերի իրականացման օժանդակումը.
- հողերի միավորման ծրագրերի և հողի շուկայի ձևավորման աջակցումը.
- արտակարգ իրավիճակների պայմաններում բնակչության պաշտպանության կազմակերպման և իրականացման ապահովումը.
- մարզում և հարակից տարածքներում տեղակայված ՀՀ զինված ուժերի ստորաբաժանումների հետ համագործակցության իրականացումը և հայոց բանակի մարտունակության բարձրացմանն օժանդակումը:

Մարզպետարանի աշխատակազմի, մարզային ենթակայության կազմակերպությունների միջոցով, տեղական ինքնակառավարման մարմինների և հանրապետական գործադիր մարմինների տարածքային ծառայությունների համաձայնեցված համագործակցության, պետական և համայնքային շահերի ներդաշնակ զուգորդման արդյունքում հնարավոր է եղել ապահովել մարզի սոցիալ-տնտեսական վիճակի կայունացմանն ու բարելավմանն ուղղված ՀՀ կառավարության տարածքային քաղաքականության արդյունավետ իրականացումը (կցվում է մարզի սոցիալ-տնտեսական վիճակը և մարզպետարանի գործունեությունը բնութագրող առանձին ցուցանիշների մասին տեղեկանքը, հավելված N 1):

Հաշվետու ժամանակաշրջանում մարզպետի կողմից հրավիրվել է մարզխորհրդի 4 նիստ, համայնքների, հանրապետական գործադիր մարմինների, մարզային ենթակայության կազմակերպությունների և մարզպետարանի ստորաբաժանումների ղեկավարների հետ անցկացվել 41 խորհրդակցություն: Մարզխորհրդի նիստերում, խորհրդակցություններում քննարկվել են մարզի ընդհանուր սոցիալ-տնտեսական իրավիճակի, կրթության, մշակույթի և սպորտի, առողջապահության և սոցիալական ապահովության խնդիրներին առնչվող, քաղաքաշինության, գյուղատնտեսության և հողօգտագործման, սոցիալական տարբեր ծրագրերի իրագործման, զորակոչի կազմակերպման հետ կապված և այլ հարցեր: Քննարկումների արդյունքներում տրվել են համապատասխան հանձնարարականներ, մշակվել և իրականացվել անհրաժեշտ միջոցառումներ, առանձին հարցերի ու խնդիրների լուծման համար առաջարկություններ ներկայացվել ՀՀ կառավարություն, նախարարություններ և գերատեսչություններ:

Պարբերաբար, երկուշաբթի օրերին, մարզպետի մոտ անցկացվել է գործակարգավորական բնույթի օպերատիվ խորհրդակցություն, որի ընթացքում կառուցվածքային և առանձնացված ստորաբաժանումների ղեկավարները ստացել են համապատասխան հանձնարարականներ, ներկայացրել տեղեկատվություն նախորդ շաբաթվա ընթացքում կատարած աշխատանքների, առկա խնդիրների և առաջիկա անելիքների մասին, մարզպետին զեկուցել կատարման ենթակա փաստաթղթերի մասին:

Ուշադրության կենտրոնում են եղել ՀՀ օրենսդրության պահանջների կատարման ապահովման ուղղությամբ մարզում իրականացվող աշխատանքների ընթացքը, ինչպես նաև ՀՀ կառավարության և վարչապետի որոշումներով օպերատիվ լուծում պահանջող հարցերը:

Հաշվետու ժամանակաշրջանում, մարզի սոցիալ-տնտեսական վիճակի բարելավման և ծագած խնդիրները լուծելու նպատակով, ՀՀ կառավարություն և նախարարություններ են ներկայացվել 137 առաջարկություն և միջնորդություն, որոնցից 96-ը լուծում է ստացել, 41-ը ընթացքի մեջ է: Ներկայացվել է ՀՀ կառավարության որոշման 23 նախագիծ. ընդունվել է 21-ը, ընթացքի մեջ է 2-ը: Յուրաքանչյուր ամիս քննարկվում է ՀՀ վարչապետին, նախարարություններին ներկայացված առաջարկությունների կատարման ընթացքը:

Մարզպետարանի աշխատակազմի կառուցվածքային և առանձնացված ստորաբաժանումների ուսումնասիրությունների և քննարկումների հիման վրա մարզպետի կողմից առաջարկություններ են ներկայացվել մի շարք օրենքների նախագծերում, օրենքներում փոփոխություններ կատարելու և այլ իրավական ակտերի ու նախագծերի վերաբերյալ:

Համակարգված աշխատանք է տարվել մարզում առկա հիմնախնդիրների լուծման առանձին ծրագրային առաջարկությունները ՀՀ կառավարություն ներկայացնելու, ինչպես նաև ՀՀ պետրյուզեի 2013թ. նախագծերի կազմման և ՀՀ Սյունիքի մարզի սոցիալ-տնտեսական վիճակի բարելավման ուղղությամբ:

Շարունակվել է միջազգային կառույցների, բարեգործական կազմակերպությունների և հիմնադրամների հետ ակտիվ համագործակցությունը:

Մարզի սոցիալ-տնտեսական վիճակի բարելավման, ինչպես նաև առաջնահերթ լուծում պահանջող հիմնախնդիրների լուծման նպատակով տարվա ընթացքում

տեղական և միջազգային կառույցների, հիմնադրամների և բարեգործական կազմակերպությունների միջոցով, մարզի գրեթե բոլոր համայնքներում, իրականացվել են շուրջ 9.25 մլրդ. դրամի ներդրումային, հումանիտար և վարկային ծրագրեր (հավելված N 2):

Մարզպետարանի կարևորագույն խնդիրներից է եղել փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման աջակցումը և դրա համար անհրաժեշտ պայմանների ստեղծումը, հաշվի առնելով, որ փոքր և միջին ձեռնարկությունները հիմնականում օգտագործում են տեղական ռեսուրսներ, չեն պահանջում խոշոր ներդրումներ և աշխատատեղեր են ապահովում համեմատաբար կարճ ժամանակահատվածում:

Մարզի փոքր և միջին բիզնեսի աջակցման նպատակով իրականացվել են մոտ 3,5 մլրդ. դրամի վարկային ներդրումներ՝ SEF ունիվերսալ վարկային կազմակերպության միջոցով 400.0 մլն. դրամ, UMCOR «Արեգակ» վարկային ծրագրի շրջանակներում՝ 932.0 մլն. դրամ, «Ակբա-կրեդիտ ագրիկոլ բանկ» ՓԲԸ-ի միջոցով 736.3 մլն. դրամ, «Ֆինքա» ՈՒՎԿ ՓԲԸ-ի իջոցով 200.0 մլն. դրամ, «Նոր հորիզոն» ՈւՎԿ ՍՊԸ-ն՝ 176,0մլն. դրամ, «Արդշին ինվեստ բանկ» Կապանի մասնաճյուղ՝ 180,0մլն. դրամ, ՎՏԲ-ն 250,0մլն. դրամ, «Յունի բանկ»՝ 650,7մլն. դրամ:

Իրականացվել են ավելի քան 4.9 մլրդ դրամի զարգացման ծրագրեր: Մարզի տնտեսության զարգացման համար էական ներդրումներ են իրականացրել «Զանգեզուրի ՊՄԿ»-ն՝ 2.9 մլրդ. դրամ, «Վորլդ Վիժն» կազմակերպությունը՝ 203.56մլն. դրամ, «Իստեյտ մենեջմենթ ենդ ադմինիստրեյշն քամփնի» ՓԲԸ-ն Տաթևի վանական համալիրի վերակառուցման ծրագրում՝ 150,7 մլն. դրամ, «Ազարակի ՊՄԿ» ՊԲԸ-ն՝ 23.46մլն. դրամ, «Դատաիրավական բարեփոխումների ծրագիր»-ը՝ 317.5մլն. դրամ. «Անդրսահմանային միացյալ քարտուղարություն» ՀԿ՝ Գերմանական KFW բանկը՝ 200.0 մլն. դրամ

Ցուցաբերվել է շուրջ 821 մլն. դրամի մարդասիրական օգնություն:

2012 թվականի ընթացքում մարզպետարանի և Սյունիքում ԵԱՀԿ ծրագրերի իրականացման գրասենյակի հետ համատեղ նախաձեռնվել և ընթացքի մեջ են Սյունիքի մարզի տնտեսության դիվերսիֆիկացիայի ծրագրի կազմման աշխատանքները: Ծրագրի նպատակն է բացահայտել մարզի տնտեսության այն ճյուղերի զարգացման պոտենցիալը, որոնք թույլ են զարգացած կամ ընդհանրապես զարգացած չեն և օգնել ներդրողներին որոշելու ներդրումային նախաձեռնությունների առաջնահերթությունները՝ զարգացման ջանքերը դարձնելով ավելի արդյունավետ:

Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման ուղղությամբ տարվող աշխատանքները որոշակիորեն նպաստել են զբաղվածության մակարդակի բարձրացմանը, բնակչությանը մատուցվող ծառայությունների շրջանակի ընդլայնմանը, բարելավել մրցակցային միջավայրը, միջմարզային կոոպերացիայի ստեղծմանը, պետական և տեղական բյուջեների եկամուտների ավելացմանը և այլն:

ՀՀ Սյունիքի մարզի 2010-2013 թվականների սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրով ներդրումային ծրագրերի առաջարկ ներկայացրած կազմակերպություններից 2012 թվականին մարզում հանքարդյունաբերության, հիդրոէներգետիկ, տեղական հումքի վերամշակման, սննդի և թեթև արդյունաբերության բնագավառներում ստեղծվել են 539 նոր աշխատատեղեր, որոնցից 195-ը՝ նոր ստեղծված 29-ը ձեռնարկություններում:

Օրենսդրությամբ սահմանված կարգով մարզպետարանի կողմից ուսումնասիրվել են մարզային ենթակայության 19 կազմակերպությունների և 37 համայնքների ղեկավարների ընդունած իրավական ակտերի համապատասխանությունը ՀՀ օրենսդրության պահանջներին և կազմվել համապատասխան արձանագրություններ: Կարգապահական պատասխանատվության են ենթարկվել երեք ՊՈԱԿ-ների ղեկավարներ, իսկ երկու համայնքների ղեկավարների նկատմամբ կիրառվել է վարչական պատասխանատվության ներգործության միջոցներ: Մարզպետի որոշումներով և կարգադրություններով խրախուսվել են (շնորհակալագրեր և հուշամեդալներ) 284 քաղաքացիներ:

Ուսումնասիրվել է մարզի քաղաքային և գյուղական համայնքների ավագանիների նիստերում ընդունված 2335 որոշում, որից՝ 1589-ը՝ անհատական, 746-ը՝ նորմատիվ: Դրանց՝ ՀՀ օրենսդրության համապատասխանության մասին կազմվել է 680 եզրակացություն: ՀՀ օրենսդրության պահանջների խախտմամբ և թերություններով ընդունված ավագանու որոշումները վերանայելու և ՀՀ օրենսդրությանը համապատասխանեցնելու նպատակով մարզի համայնքների ղեկավարներին ուղարկվել է 20 պաշտոնական գրություն, որոնց սահմանված կարգով ընթացք է տրվել:

Տարվա ընթացքում 11 պետական ոչ առևտրային կազմակերպություններում իրականացվել է ֆինանսատնտեսական գործունեության աուդիտ, կազմվել համապատասխան եզրակացություններ և հաշվետվություններ:

2012 թվականին մարզպետարանի հաստիքային միավորների թիվը 144 էր, որից 115-ը՝ քաղաքացիական ծառայության պաշտոններ:

Քաղաքացիական ծառայության խորհուրդ են ներկայացվել առաջարկություններ քաղաքացիական ծառայության անվանացանկում փոփոխություններ կատարելու, ինչպես նաև քաղաքացիական ծառայության թափուր պաշտոններ զբաղեցնելու համար մրցույթի և այդ պաշտոնները զբաղեցնող քաղաքացիական ծառայողների ատեստավորման վերաբերյալ, կազմվել թեստավորման և հարցազրույցի փուլերի համար հարցաշարեր, կատարվել համապատասխան փոփոխություններ քաղաքացիական ծառայողների պաշտոնների անձնագրերում:

2012թ. աշխատակազմի քաղաքացիական ծառայության թափուր պաշտոններ զբաղեցնելու համար անց է կացվել 5 մրցույթ /2-ը՝ գլխավոր, 3-ը առաջատար պաշտոնների համար/: Ապահովվել է քաղծառայողների մեկ երրորդի վերապատրաստումը և ատեստավորումը:

2012թ. ընդունվել է մարզպետի 192 որոշում, արձակվել 137 կարգադրություն, որոնք ուղղված են եղել ՀՀ կառավարության և վարչապետի որոշումների կատարման ապահովմանը, հանրապետական գործադիր մարմինների, նրանց տարածքային ծառայությունների, տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից բարձրացված հարցերի լուծմանը, մարզային ենթակայության կազմակերպությունների ու մարզպետարանի գործունեության բարելավմանը:

ՀՀ կառավարության, վարչապետի որոշումներին ու հանձնարարականներին, ընդհանուր առմամբ, սահմանված կարգով և պահանջվող ժամկետներում տրվել է համապատասխան ընթացք: Առանձին հանձնարարականներ կատարվել են ուշացումով՝ կապված աշխատանքի մեծ ծավալների, լրացուցիչ ուսումնասիրությունների անհրաժեշտության հետ կամ տեխնիկական պատճառներով:

2012 թվականին առաքվել է 7352 փաստաթուղթ, մարզպետարան մուտքագրվել 8576 թղթակցություն, այդ թվում՝ ՀՀ նախագահի աշխատակազմից՝ 6, ՀՀ Ազգային ժողովից՝ 3, ՀՀ Առաջին տիկնոջ գրասենյակից՝ 1, ՀՀ կառավարության աշխատակազմից՝ 1092, ՀՀ նախարարություններից և գերատեսչություններից՝ 981, հանրապետական գործադիր մարմինների տարածքային ծառայություններից և այլ կազմակերպություններից՝ 1121, տեղական ինքնակառավարման մարմիններից՝ 2914, քաղաքացիներից՝ 2431 դիմում, գաղտնի թղթակցություն՝ 27: ՀՀ նախագահի աշխատակազմից մարզպետարան է վերահասցեագրվել 67, Ազգային ժողովից՝ 4, ՀՀ կառավարությունից և վարչապետի աշխատակազմից՝ 33, նախարարություններից՝ 11, ՀՀ Առաջին տիկնոջ գրասենյակից՝ 5, մարդու իրավունքների պաշտպանից՝ 1 դիմում: Ստացված բոլոր դիմումներին սահմանված կարգով ընթացք է տրվել, կատարվել է նաև դրանց վերլուծությունը (կցվում է տեղեկանքը, հավելված N 3):

Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2011 թվականի հոկտեմբերի 20-ի N 1510-Ն որոշմամբ սահմանված կարգի համաձայն ՀՀ կառավարության աշխատակազմ է ներկայացվել ՀՀ Սյունիքի մարզպետարանի աշխատակազմի 2013 թվականի նախնական աշխատանային ծրագիրը, ընդունվել ի գիտություն: Ընթացքի մեջ է 2012 թվականի ծրագրով նախատեսված աշխատանքների կատարողականների գնահատման գործընթացը:

Կանոնակարգված է մարզպետի մոտ քաղաքացիների ընդունելությունը. ամսական մեկ անգամ մարզկենտրոնում (յուրաքանչյուր ամսվա վերջին երկուշաբթի օրը) կատարվել է քաղաքացիների ընդունելություն: Բացի այդ, քաղաքացիների ընդունելություն է կատարվել նաև մարզպետի՝ համայնքներ կատարած ամենամսյա այցելությունների ժամանակ: 2012թ. ընթացքում կատարվել է 599 քաղաքացիների ընդունելություն: Մարզպետի մոտ ընդունելության համար հերթագրված և ընդունելությանը մասնակցած քաղաքացիների վերաբերյալ տեղեկատվությունը պարբերաբար տեղադրվում է մարզպետարանի պաշտոնական կայքէջում:

Աշխատակազմի կառուցվածքային և առանձնացված ստորաբաժանումների ղեկավարները քաղաքացիների ընդունելությունը կազմակերպել են ամենօրյա, աշխատանքային կարգով:

Քաղաքացիների ընդունելության, նրանց դիմումների, բողոքների ու առաջարկությունների քննարկումների մասին հաշվետվությունը և այդ աշխատանքների վիճակի մասին ամփոփ տեղեկատվությունը սահմանված պարբերականությամբ ներկայացվել են ՀՀ կառավարություն և ՀՀ տարածքային կառավարման նախարարություն:

Տարածքային կառավարման, տեղական ինքնակառավարման ու համայնքային ծառայության հարցեր

Վարչական հսկողության 2012 թվականի աշխատանքային ծրագրի համաձայն մարզի 37 համայնքներում վարչական հսկողություն է իրականացվել տեղական ինքնակառավարման մարմինների գործունեության նկատմամբ:

Ուսումնասիրությունների արդյունքում արձանագրված թերություններն ու բացթողումները շտկվել են, օրենքով սահմանված գործառույթների իրականացումը համապատասխանեցվել ՀՀ օրենսդրության պահանջներին:

Կատարված աշխատանքների վերաբերյալ եռամսյակային հաղորդումներ են ներկայացվել ՀՀ տարածքային կառավարման նախարարություն:

ՀՀ օրենսդրությամբ իրեն վերապահված իրավասության շրջանակներում մարզպետը 2012թ. ապահովել է ՀՀ Ազգային ժողովի 2012 թվականի մայիսի 6-ին կայացած հերթական ընտրությունների, ինչպես նաև մարզի 98 համայնքներում տեղական ինքնակառավարման մարմինների հերթական և 1 համայնքում արտահերթ ընտրությունների նախապատրաստման և անցկացման աշխատանքները, 2012 թվականի դեկտեմբերի 8-ից հետո սկսել են իրականացվել նաև Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի 2013 թվականի փետրվարի 18-ի ընտրությունների նախապատրաստման և անցկացման հիմնական միջոցառումների ժամանակացույցով մարզպետներին և համայնքների ղեկավարներին վերապահված գործառույթների իրականացումը: Հստակ կերպով և սահմանված ժամկետներում ապահովվել են ՀՀ ընտրական օրենսգրքով մարզպետներին և համայնքների ղեկավարներին վերապահված բոլոր գործառույթները:

Մեթոդական օժանդակություն է ցուցաբերվել նորընտիր տեղական ինքնակառավարման մարմիններին՝ իրենց լիազորությունների ստանձնման ու գործունեության կազմակերպման հարցերում:

Մարզպետարանը, սահմանված կարգով, իր իրավասությունների շրջանակներում լուծում է տվել տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից բարձրացված հարցերին, համապատասխան առաջարկություններ և միջնորդություններ է ներկայացրել ՀՀ կառավարություն և ՀՀ նախարարություններ:

Համագործակցելով համայնքային ծառայության ոլորտի պետական լիազոր մարմնի հետ, համակարգված աշխատանքներ են տարվել քաղաքապետարանների և գյուղապետարանների աշխատակազմերում համայնքային ծառայության մասին ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված ընթացակարգերի ամբողջական իրականացումն ապահովելու ուղղությամբ:

2013 թվականի հունվարի 1-ի դրությամբ մարզում առկա է եղել համայնքային ծառայության 394 պաշտոն:

Հաշվետու տարում Կապանի, Գորիսի, Սիսիանի, Քաջարանի, Մեղրու և Ազարակի քաղաքապետարաններում ներդրվել է ներքին աուդիտի համակարգը՝ ստեղծվել են ներքին աուդիտի բաժիններ:

Թափուր պաշտոնների համալրման համար 2012 թվականի ընթացքում կայացել է 28 մրցույթ, ատեստավորվել է 203 համայնքային ծառայող: Ապահովվել է համայնքային ծառայության թափուր պաշտոնները համալրելու համար հայտարարված մրցույթների հրապարակայնությունը: Անհրաժեշտ միջոցներ են ձեռնարկվել մարզի 8 համայնքներում կադրային գործի վարման նկատմամբ վերահսկողության շրջանակներում հայտնաբերված թերությունների վերացման ուղղությամբ:

Մարզպետարանը վերահսկողություն է իրականացրել և ցուցաբերել է անհրաժեշտ օժանդակություն համայնքային ծառայողների և համայնքների ղեկավարների ու ավագանիների անդամների վերապատրաստման գործընթացին: 2012 թվականին վերապատրաստվել են 215 համայնքային ծառայող, 96 համայնքների ղեկավարներ ու ավագանիների անդամներ:

Մարզպետարանը 2012 թվականին աշխատանքներ է տարել տեղական ինքնակառավարման մարմինների գործունեության բարելավման ուղղությամբ:

Համայնքների ղեկավարների և աշխատակազմերի աշխատակիցների մասնագիտական գիտելիքների ու աշխատանքային ունակությունների կատարելագործման նպատակով պարբերաբար նրանց հետ, ըստ տարածաշրջանների, մարզպետարանի համապատասխան ստորաբաժանումների մասնագետների կողմից անց են կացվել խորհրդատվական բնույթի սեմինար-պարապմունքներ:

Աշխատանքներ են տարվել նաև աշխատակազմերի տեխնիկական վերազինման ուղղությամբ: Սեփական և արտաքին միջոցների ներգրավմամբ մարզի շուրջ 90 գյուղական համայնքներ ապահովված են համակարգչային տեխնիկայով, այդ համայնքներում գործում է ինտերնետային կապ: Համայնքների հետ էլեկտրոնային հեռահաղորդակցման ապահովման ու տեղեկատվության փոխանակման օպերատիվության նպատակով մարզպետարանի օժանդակությամբ բոլոր 109 համայնքներն ունեն էլեկտրոնային հասցեներ, 5 քաղաքային համայնքներ ունեն պաշտոնական վեբ-կայքեր:

Համայնքների ավագանիների դերակատարության ու պատասխանատվության բարձրացման նպատակով համայնքներում կազմվել են գործավարության մատյաններ, համապատասխան շենքային պայմանների առկայության դեպքում առանձնացվել են ավագանու անդամների աշխատասենյակներ, իսկ դրանց բացակայության դեպքում՝ անհրաժեշտ աշխատանքային տարածքներ:

Մարզի համայնքներում հանրային իրազեկման գործընթացն արդյունավետ և օրենսդրության պահանջներին համապատասխան իրականացնելու նպատակով ձեռնարկվել են միջոցներ «Տեղեկատվության ազատության մասին» ՀՀ օրենքի պահանջների շրջանակներում տեղական ինքնակառավարման մարմինների գործունեության հրապարակայնության ապահովման, ինչպես նաև համայնքներում հանրային իրազեկման գործընթացի արդյունավետ կազմակերպման ուղղությամբ:

Մարզպետարանի կայքում հրապարակվել են 2012 թվականի ընթացքում մարզպետարան առաքված, համայնքների ավագանիների կողմից ընդունված որոշումները: Համայնքներում «Իրավական ակտերի մասին» ՀՀ օրենքի 63-րդ հոդվածի պահանջների համաձայն տեղեկատվական վահանակների միջոցով ապահովվել է տեղական ինքնակառավարման մարմինների նորմատիվ իրավական ակտերի հրապարակումը: Մշտական հսկողություն է իրականացվում տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից հակակոռուպցիոն միջոցառումների իրականացման նպատակով և սահմանված պարբերականությամբ արդյունքները ներկայացվում ՀՀ տարածքային կառավարման նախարարություն:

Հանրապետական գործադիր մարմինների տարածքային ծառայությունների գործունեությանն առնչվող հարցեր

Մարզպետը ՀՀ Նախագահի 1997թ. մայիսի 6-ի «Հայաստանի Հանրապետության մարզերում պետական կառավարման մասին» ՆՀ-728 հրամանագրի համաձայն, իր լիազորությունների շրջանակներում համագործակցել է հանրապետական գործադիր մարմինների տարածքային ծառայությունների հետ՝ ապահովելով համապատասխան բնագավառներում ՀՀ օրենքների, ՀՀ Նախագահի

հրամանագրերի, կարգադրությունների, կառավարության ու վարչապետի որոշումների և այլ նորմատիվ իրավական ակտերի կատարումը, իրականացրել դրանցից բխող անհրաժեշտ կառավարչական ու կազմակերպչական գործառույթներ:

Մարզպետը, որպես մարզի զորահավաքային մարմնի և զորակոչային հանձնաժողովի նախագահ, իր իրավասությունների շրջանակներում, հրավիրել է խորհրդակցություններ, հանձնաժողովի նիստեր, ընդունել որոշումներ և տվել հանձնարարականներ, համապատասխան տարածքային ծառայությունների, համայնքների ղեկավարների և այլ պաշտոնատար անձանց ուշադրությունը հրավիրել զինապարտների հաշվառման, զորակոչի և զորավարությունների կազմակերպման ապահովման վրա: Տարածքային զինկոմիսարիատների, ոստիկանության մարմինների, համայնքների ղեկավարների հետ աշխատանքներ են տարվել զորակոչից խուսափող անձանց հայտնաբերելու և զորակոչելու ուղղությամբ:

Ձեռնարկված միջոցների շնորհիվ կատարվել են 2012 թվականի տարեկան զորակոչային պլանները: Նախատեսված 743-ի դիմաց զորակոչվել է 811 զինակոչիկ, զորակոչի պլանը կատարվել է 109.2 տոկոսով: ՀՀ կառավարության 27.05.2010թ. N657-Ն որոշման համաձայն համայնքներում ներդրվել և վարվում են քաղաքացիների զինվորական հաշվառման գրանցամատյանները:

Աջակցություն է ցուցաբերվել Հայաստանի հումանիտար ականագերծման կենտրոնի աջակցությամբ Շվեյցարիայի ականագերծման հիմնադրամի (FSD) կողմից մարզում իրականացվող ոչ տեխնիկական հետազոտությունների ծրագրի կազմակերպման և իրականացման աշխատանքներին:

Մարզպետն իր լիազորությունների շրջանակներում ապահովել է արտակարգ իրավիճակների ու քաղաքացիական պաշտպանության բնագավառների վերաբերյալ ՀՀ օրենքների, ՀՀ նախագահի հրամանագրերի, կարգադրությունների, կառավարության ու վարչապետի որոշումների և այլ նորմատիվ իրավական ակտերի կատարումը, իրականացրել դրանց կիրարկումն ապահովող անհրաժեշտ կառավարչական ու կազմակերպչական գործառույթները:

Հաստատվել են մարզում արտակարգ իրավիճակներում բնակչության պաշտպանության և ուժեղ երկրաշարժի դեպքում մարզի բնակչության պաշտպանության կազմակերպման պլանները: Լրամշակվել են մարզի բնակչության տարիանման և պատսպարման, մարզի և 109 համայնքների քաղաքացիական պաշտպանության պլանները, քաղաքացիական պաշտպանության մարզային ծառայությունների պլանները:

2012 թվականի ընթացքում Սյունիքի մարզում գրանցվել է արտակարգ իրավիճակի 226 դեպք, որից տեխնաժին՝ 175, տարերային արտակարգ իրավիճակի՝ 32 դեպք: 2012 թվականի ընթացքում տեխնաժին արտակարգ դեպքերից 133-ը բաժին է ընկնում հրդեհներին (2011 թվականին՝ 161 հրդեհ), 29-ը ճանապարհատրանսպորտային պատահարներին (2011 թվականին՝ 12 ճՏՊ):

Մարզում քաղաքացիական պաշտպանության ղեկավարման, ինչպես նաև փրկարարական և անհետաձգելի վթարավերականգնողական աշխատանքների կազմակերպման և իրականացման նպատակով մարզպետարանի աշխատակազմի կառուցվածքային ստորաբաժանումների բազայի վրա ստեղծվել են 10 մարզային ՔՊ ծառայություններ, որոնց գործունեությունն իրականացվում է հաստատված պլանների համաձայն:

Փրկարարական և վթարավերականգնողական աշխատանքների կատարման համար մարզպետարանի աշխատակազմի, տեղական ինքնակառավարման մարմինների, մարզային կազմակերպությունների բազայի վրա ստեղծվել են նաև 754 կազմավորումներ, որոնցում ընդգրկվել են 3492 մարդ և 40 միավոր ինժեներատրանսպորտային տեխնիկա:

Մարզում 2012թ-ի ընթացքում անց են կացվել 1 հրամանատարա-շտաբային ուսումնավարժություն, 8 օբյեկտային վարժանքներ, 6 հատուկ տակտիկական ուսումնավարժություններ, 4 դասախոսություններ, իսկ 31 գյուղական համայնքներում՝ շտաբային ուսումնավարժություններ:

ՀՀ կառավարության համապատասխան որոշման համաձայն ստեղծվել են արտակարգ իրավիճակների հետևանքով ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց պատճառված վնասների գնահատման մարզային, իսկ մարզի համայնքներում՝ մշտական գործող համայնքային հանձնաժողովներ: Նշված հանձնաժողովները, համաձայն հաստատված աշխատակարգերի, իրենց լիազորությունների շրջանակում կազմել են արտակարգ իրավիճակների հետևանքով հասցված վնասների վերաբերյալ արձանագրություններ, որոնք սահմանված կարգով ընթացք են ստացել: Մասնավորապես, մարզի 13 համայնքներում 2012 թվականի օգոստոսի 11-18-ը տեղի ունեցած 3-6 բալ ուժգնությամբ երկրաշարժերի վերաբերյալ նյութերը ամփոփվել և ներկայացվել են ՀՀ տարածքային կառավարման և ՀՀ արտակարգ իրավիճակների նախարարություններ: Մարզպետի կողմից նյութական օժանդակություն է ցույց տրվել երկրաշարժի հետևանքով առավել տուժած հինգ համայնքների 60 ընտանիքների:

Մարզում աղետների ռիսկերի նվազեցման ուղղությամբ աշխատանքները համակարգելու նպատակով ստեղծվել է մարզային թիմ, որի անդամները մասնակցել են ԱՌՆԱՊ հիմնադրամի կողմից կազմակերպված վերապատրաստման դասընթացներին, ծրագրային փաստաթղթերի նախագծերի վերաբերյալ ներկայացրել առաջարկություններ:

ՀՀ արտակարգ իրավիճակների նախարարության «Ճգնաժամային կառավարման ակադեմիա» ՊՈԱԿ-ում, ըստ տարեկան աշխատանքային պլանի, վերապատրաստվել է մարզի տեղական ինքնակառավարման մարմինների, կրթական և այլ կազմակերպությունների 44 աշխատակից:

Նշված ոլորտում ՀՀ կառավարության տարածքային քաղաքականությունն իրականացնելու, ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված գործառույթների կատարումն ապահովելու, հանրապետական, մարզային պլաններով ու ծրագրերով նախատեսված քաղաքացիական պաշտպանության միջոցառումները կազմակերպելու, ինչպես նաև արտակարգ իրավիճակների կանխման ու հետևանքների վերացման աշխատանքները համակարգելու նպատակով ապահովվել է ՀՀ արտակարգ իրավիճակների նախարարության ենթակայության ՀՀ փրկարարական ծառայության մարզային փրկարար վարչության, մարզպետարանի աշխատակազմի, համայնքների ղեկավարների, մարզային մյուս կառույցների համատեղ և համաձայնեցված գործունեությունը:

Մարզպետն իր իրավասությունների սահմաններում համակարգել է ոստիկանության և ազգային անվտանգության ծառայության տարածքային մարմինների գործունեությունը հասարակական կարգի պահպանության, կազմակերպված հանցավորության և թմրամոլության, զենքի, հրազենի և

ռազմամթերքի ապօրինի շրջանառության դեմ տարվող պայքարի աշխատանքներում, օժանդակել հանցագործությունների կանխման միջոցառումների մշակմանը և իրականացմանը, վարչական իրավախախտումների մասին ՀՀ օրենսդրության պահանջների՝ տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից սահմանված կարգով կատարմանը:

Մարզպետն իր լիազորությունների շրջանակներում 2012 թվականին համապատասխան միջոցներ է ձեռնարկել պետական սահմանի պահպանության, սահմանապահ ուժերի մարտունակության և օպերատիվության բարձրացման օժանդակման, սահմանապահ ուժերի և սահմանամերձ համայնքների տեղական ինքնակառավարման մարմինների միջև համագործակցության բարելավման ուղղությամբ:

Սերտ համագործակցություն է հաստատվել ՀՀ Սյունիքի մարզպետարանի և Ռուսաստանի Դաշնության անվտանգության դաշնային ծառայության Հայաստանի սահմանապահ վարչության N2393 զորամասի հրամանատարության միջև:

Առանձնահատուկ ուշադրության կենտրոնում են եղել ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչների, զոհված և վիրավոր ազատամարտիկների, ինչպես նաև սոցիալապես կարիքավոր ընտանիքները: Նրանց պարբերաբար ցուցաբերվում է ֆինանսական և նյութական օժանդակություն:

Շտաբային աշխատանք է տարվել ՀՀ կառավարության հակակոռուպցիոն ռազմավարության և դրա իրականացման 2009-2012 թվականների միջոցառումների, ՀՀ կառավարության 27.03.2008թ N1039-Ն որոշմամբ հաստատված Հայաստանի Հանրապետությունում հանցագործությունների կանխարգելման պետական ծրագրերով նախատեսված աշխատանքների իրականացման ուղղությամբ:

Ապօրինի շինարարության, ընդերքի օգտագործման, ապօրինի ծառահատման, հողազավթումների և որսագողության դեպքերի կանխման նպատակով մարզպետի կողմից մարզպետարանի աշխատակազմի համապատասխան կառուցվածքային ստորաբաժանումների, բնապահպանության պետական տեսչության, տեղական ինքնակառավարման մարմինների և ՀՀ ոստիկանության տարածքային մարմինների ներգրավմամբ ստեղծվել են աշխատանքային խմբեր և անցկացվել ստուգայցեր, որի արդյունքում կայացվել է 1.8 մլն. դրամ վարչական տույժ-տուգանքի 31 որոշում և հաշվարկվել է 17.5 մլն. դրամ ընդհանուր գումարի շրջակա միջավայրին հասցված վնաս: Ոստիկանության մարմինների հետ համատեղ ստուգվել են 4 օբյեկտներ, կազմվել են 4 վարչական ակտեր: Կատարվել է 34 հատ վնասի հաշվարկներ, որից 25 բուսական, 2 կենդանական, 3 ջրերի աղտոտման, հողազավթման և հողի աղտոտման 4 դեպք: Պետական բյուջե է մուտքագրվել 14.9 մլն. դրամ գումար: Մարզի 4 համայնքներում հայտնաբերվել և կասեցվել է ինքնակամ շինարարության 12 դեպք:

Մարզի տարածքում 2012 թվականին արձանագրվել է հանցագործության 505 դեպք, նախորդ տարվա 513-ի դիմաց, բացահայտումը կազմել է 95.0%՝ նախորդ տարվա 93.8%-ի դիմաց: Արձանագրվել է թմրամոլության և թմրանյութերի ապօրինի շրջանառության 44 դեպք՝ նախորդ տարվա 52-ի դիմաց, բացահայտումը կազմել՝ 95,0%՝ նախորդ տարվա 88.5%-ի դիմաց: Արձանագրվել է զենքի, հրազենի և ռազմամթերքի ապօրինի շրջանառության 12 դեպք, նախորդ տարվա 22-ի դիմաց, բացահայտումը կազմել է 100%:

Մարզում իրականացվել է անշարժ գույքի 1511 օտարման գործարք, որից 383-ը՝ հողի օտարման, 2011 թվականի՝ համապատասխանաբար 1532-ի և 599-ի դիմաց:

2012 թվականին բնակչության բնական հավելածը կազմել է 303 մարդ: Գրանցված ամուսնությունների թիվը կազմել է 735, իսկ ամուսնալուծությունների թիվը՝ 104:

ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված լիազորությունների շրջանակներում, անհրաժեշտ աշխատանքներ են տարվել նաև հանրապետական գործադիր մարմինների մյուս տարածքային ծառայությունների հետ՝ ապահովելով փոխադարձ կապը և համագործակցությունը նրանց, մարզպետարանի և տեղական ինքնակառավարման մարմինների միջև:

Մարզի տարածքում կառավարության տարածքային քաղաքականության իրականացումն ըստ բնագավառների

Ֆինանսական բնագավառ

Տարածքային կառավարման մարմինն վերապահված լիազորությունների և իրավասությունների շրջանակներում աշխատանքներ են տարվել ՀՀ պետական բյուջեից մարզպետարանին, մարզային ենթակայության պետական ոչ առևտրային կազմակերպություններին, ինչպես նաև մարզպետարանի միջոցով ֆինանսավորվող բնագավառներին և ծրագրերին նախատեսված միջոցների հատկացման ուղղությամբ, սահմանված կարգով վերահսկվել դրանց նպատակային օգտագործումը:

2012թ. տարվա ընթացքում ՀՀ պետական բյուջեից մարզին հատկացված միջոցների ֆինանսավորումն ըստ ոլորտների ունի հետևյալ պատկերը.

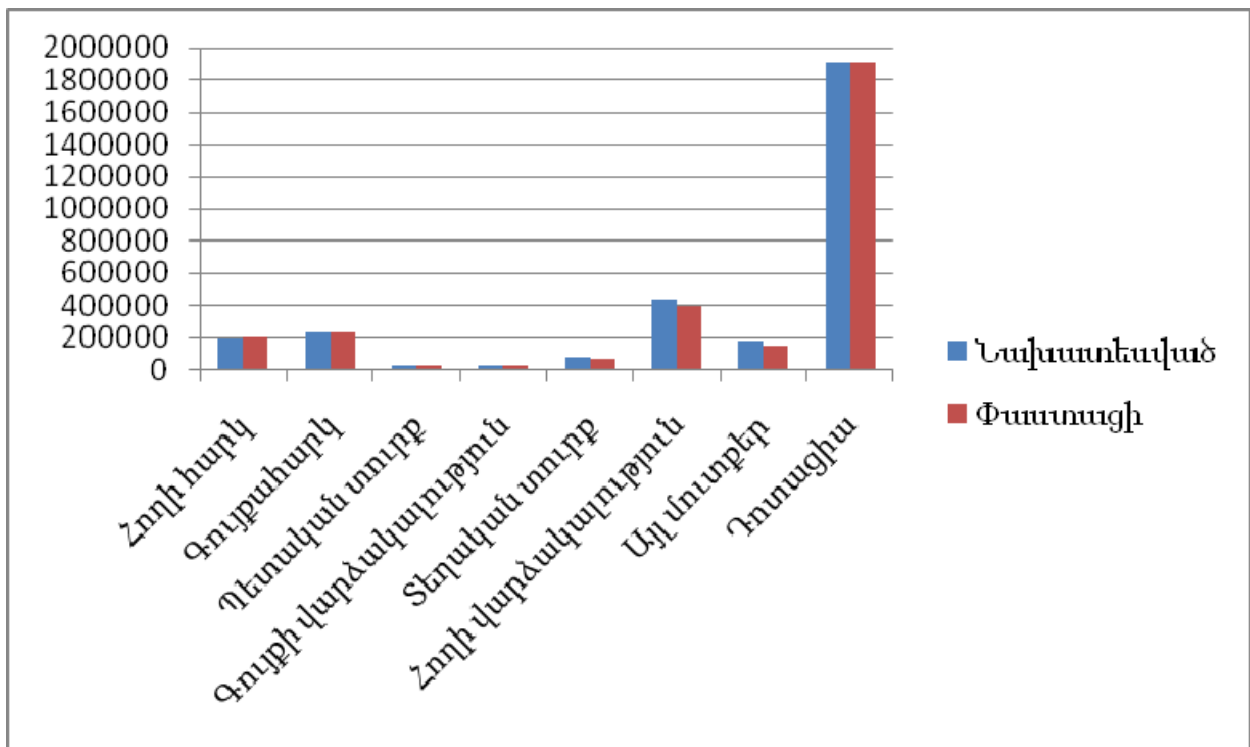
Ֆինանսավորման ոլորտը	2011թ. փաստացի ֆինանսավորված է (հազ.դրամ)	2012թ. նախատեսված գումարը (հազ. դրամ)	2012թ. փաստացի ֆինանսավորված է (հազ.դրամ)	Կատարումը (%)
ՀՀ Սյունիքի մարզպետարան	288723.2	292618.8	290246.2	99.2
Կրթություն, այդ թվում	3867200.8	3787591.0	3782620.4	99.9
Հանրակրթական ուսուցում	3603526.6	3537000.9	3532030.3	99.9
Հատուկ կրթություն	190360.3	174965.7	174965.7	100
Արտադպրոցական դաստիարակություն	31031.6	34827.2	34827.2	100
Երաժշտական և արվեստի դպրոցներում ազգային նվագարանների զծով ուսուցման վարձավճարի փոխհատուցում	21064.3	21064.3	21064.3	100
Մանկավարժների և դպր. երեխաների տրանսպորտային ծախսերի փոխհատուցում	21218.0	19732.9	19732.9	100
Մշակույթ, այդ թվում	52938.6	52938.6	52938.6	100

Թանգարան	9605.7	9605.7	9605.7	100
Մշակույթի տուն	1482.7	1482.7	1482.7	100
Թատրոն	34678.5	34678.5	34678.5	100
Մշակութային միջոցառումներ	7171.7	7171.7	7171.7	100
ՀՀ կառավարության պահուստային ֆոնդից հատկացումներ	1457514.0	1462711.3	983453.7	67.2
Ավտոճանապարհների ձմեռային պահպանում և շահագործում	105239.0	115239.0	115239.0	100
Դոտացիա	1863210.9	1903310.3	1903310.3	100
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	7634826.5	7614409.0	7127808.2	93.6

Առողջապահության բնագավառում հիվանդանոցային, ամբուլատոր-պոլիկլինիկական և դիսպանսերային ծրագրերով նախատեսված բազային ծավալը 2012թ. կազմել է 1.67 մլրդ դրամ, առողջապահության գործակալության կողմից ընդունված 1.66 մլրդ դրամ կատարողականը ֆինանսավորվել է ամբողջությամբ:

«Ֆինանսական համահարթեցման մասին» ՀՀ օրենքի դրույթներին համապատասխան ՀՀ պետական բյուջեով 2012թ. մարզի 109 համայնքների նախատեսված 1.9 մլրդ դրամ դոտացիաները հատկացվել են ամբողջությամբ:

Համայնքների բյուջեների կատարման ընթացքը ըստ հարկատեսակների հետևյալն է.

	Հողի հարկ	Գույքահարկ	Պետական տուրք	Գույքի վարձակալություն	Տեղական տուրք	Հողի վարձակալություն	Այլ մուտքեր	Դոտացիա
Նախատեսված	190711,6	222918,3	23880	19182,9	67696,6	434901,9	179834,1	1903348,2
Փաստացի	192065,6	231729,3	21791,6	18600,0	64388,2	394645,0	143369,5	1903348,2

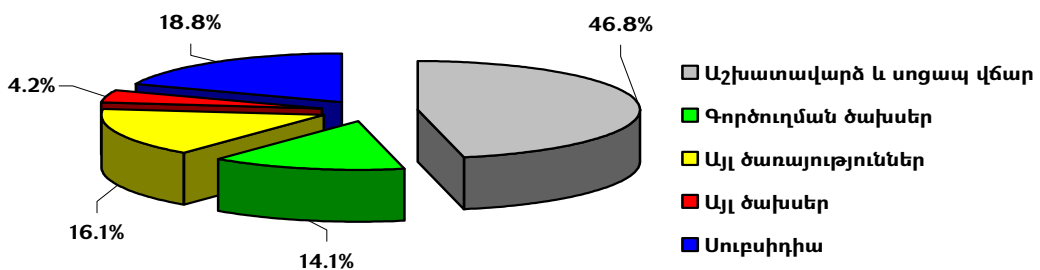
Դոտացիաները հիմնականում նպատակաուղղվել են տեղական ինքնակառավարման մարմիններին ՀՀ օրեսդրությամբ վերապահված պարտադիր և պատվիրակված լիազորությունների իրականացմանը:

Համայնքների բյուջեները եկամտային մասով կատարվել են 95.8%, իսկ սեփական եկամուտները ապառքներով՝ 92.6%, աճը 2011 թվականի համեմատ կազմել է 14.8%: Սեփական եկամուտների բացարձակ աճը նախորդ տարվա համեմատությամբ կազմում է մոտ 147.7 մլն դրամ:

Փաստացի հավաքագրված սեփական եկամուտների մոտ 1.15 մլրդ դրամ ընդհանուր ծավալում հողի հարկի տեսակարար կշիռը կազմում է 16.8%, գույքահարկինը՝ 20.2%, վարձակալությամբ տրված գույքի վարձավճարներինը՝ 36.1%:

Ցուցանիշներ			
Համայնքների եկամուտները, այդ թվում	Նախատեսված ընդամենը եկամուտներ	2010թ.	3130739.5
		2011թ.	3051702.1
		2012թ.	3386637.1
Համայնքների ընդամենը եկամուտների կատարման տոկոսը	մարզի միջինը %/	ընդամենը	
		2010թ.	95.9%
		2011թ.	97.8%
		2012թ.	95.8%
Սեփական եկամուտների աճը նախորդ տարվա համեմատ	հազ.դրամ	ընդամենը	
		2010թ.	41825.9
		2011թ.	75887.5
		2012թ.	147696.1

Համայնքների բյուջեներով իրականացված ծախսերն ունեն հետևյալ պատկերը.

ՀՀ կառավարության պահուստային ֆոնդից գումարներ հատկացնելու, համայնքներին սուբվենցիաններ տրամադրելու, ՀՀ կառավարության որոշման մեջ փոփոխություններ կատարելու մասին հանրապետական գործադիր մարմիններին են ներկայացվել 3 առաջարկություններ, որոնք ամբողջությամբ ընդունվել և դրական լուծում են ստացել:

2012թ. սահմանված կարգով և ժամկետներում կազմվել և ՀՀ տարածքային կառավարման նախարարություն է ներկայացվել մարզի 109 համայնքների բյուջեների ամփոփը: Կազմվել և գլխադասային մարմիններին են ներկայացվել 2013-2015 թթ. պետական միջնաժամկետ ծախսային ծրագրերի, իսկ ՀՀ ֆինանսների նախարարությանը՝ 2013թ. բյուջետային ֆինանսավորման հայտերը: Պարբերաբար

իրականացվել է մարզպետարանի միջոցով ֆինանսավորվող ծրագրերի գծով ծախսերի կատարման նախահաշիվների կազմման և դրանց ֆինանսավորման, հաշվետվությունների ներկայացման, համայնքների բյուջեների կատարման, աշխատավարձերի գծով առաջացած պարտքերի մարման, հողի հարկի արտոնությունների կիրառման վերլուծության գործընթացներ: Հսկողություն է սահմանվել ՀՀ պետական բյուջեից համայնքների բյուջեներին տրվող հատկացումների նպատակային օգտագործման ուղղությամբ:

ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով իրականացվել են պետության կարիքների համար գնման ենթակա ապրանքների, ծառայությունների և աշխատանքների գնման գործընթացներ:

Տեղական ինքնակառավարման մարմիններից հավաքագրվել և ՀՀ տարածքային կառավարման նախարարություն են ներկայացվել ֆինանսական համահարթեցման դոտացիաների, ՀՀ օրենքների կիրարկման արդյունքում համայնքների բյուջեների եկամուտների կորուստների հաշվարկման հիմքում դրվող ելակետային տվյալները:

Արդյունաբերություն

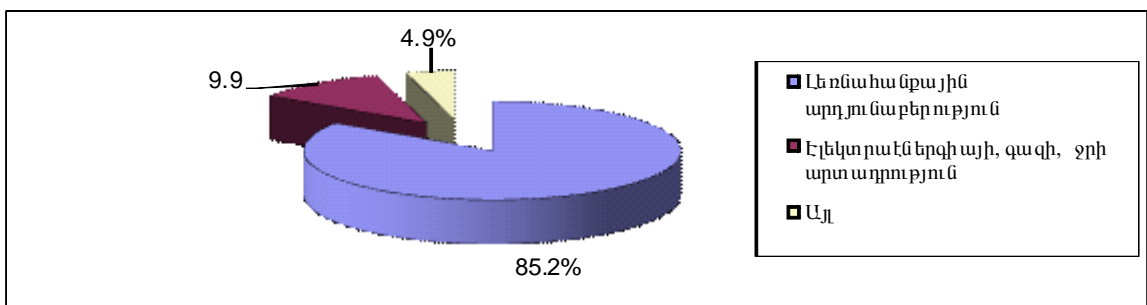
Մարզի տնտեսության առանցքային ճյուղը արդյունաբերությունն է: Մարզի արդյունաբերական ձեռնարկություններում թողարկված արտադրանքի ծավալը 2012 թվականին՝ նախնական տվյալներով, ընթացիկ գներով կազմել է շուրջ 196.0 մլրդ դրամ, նախորդ տարվա նկատմամբ աճը համադրելի գներով կազմել է մոտ 10.5%:

Նախնական գնահատականներով իրացվել է ավելի քան 185.0 մլրդ դրամի պատրաստի արտադրանք, որից ԱՊՀ երկրներում՝ 3.14 մլրդ դրամ, այլ երկրներում՝ 95.5 մլրդ դրամ:

Արդյունաբերական արտադրանքի ծավալում գերակշիռ մաս է կազմում հանքագործական արդյունաբերական արտադրանքի ծավալը նախնական տվյալներով շուրջ 167.0 մլրդ դրամ կամ 85.2%:

Առկա հումքային, տեխնոլոգիական, կադրային ներուժի և իրացման կայուն շուկայի առկայության պայմաններում այս ճյուղը մարզի տնտեսության մեջ տևական ժամանակ կպահպանի իր առաջնային դերը:

Մարզի արդյունաբերության համախառն արտադրանքի ծավալների բաշխվածությունը 2012 թվականին՝ ըստ ճյուղերի ունի հետևյալ պատկերը.

2012 թվականին հանրապետությունում թողարկված արդյունաբերական արտադրանքի շուրջ 19.0%-ը նախնական տվյալներով բաժին է ընկել Սյունիքի մարզի արդյունաբերական կազմակերպություններին:

Նախորդ տարվա համեմատ, նախնական տվյալներով 2012 թվականին մարզի արդյունաբերական ձեռնարկությունների արտադրության ծավալների շուրջ 10.5% աճը պայմանավորված է հանքագործական արդյունաբերության վերելքով՝ մետաղական հանքաքարերի արդյունահանման ավելի քան 9.8% և այլ ոչ մետաղական հանքային արտադրատեսակների արտադրության՝ 13.4% աճով:

Նախնական տվյալներով 2012 թվականին մարզում արտադրվել է մոտ 1353.5 մլն կվտ/ժամ էլեկտրաէներգիա, որը 2011 թվականի նույն ժամանակաշրջանի ցուցանիշի նկատմամբ կազմել է 97.0%: Մարզում արտադրված էլեկտրաէներգիայի ծավալը կազմում է հանրապետությունում արտադրված էլեկտրաէներգիայի շուրջ 16.1%-ը, հիդրոէլեկտրակայաններում ստացվածի՝ շուրջ 53.3%-ը:

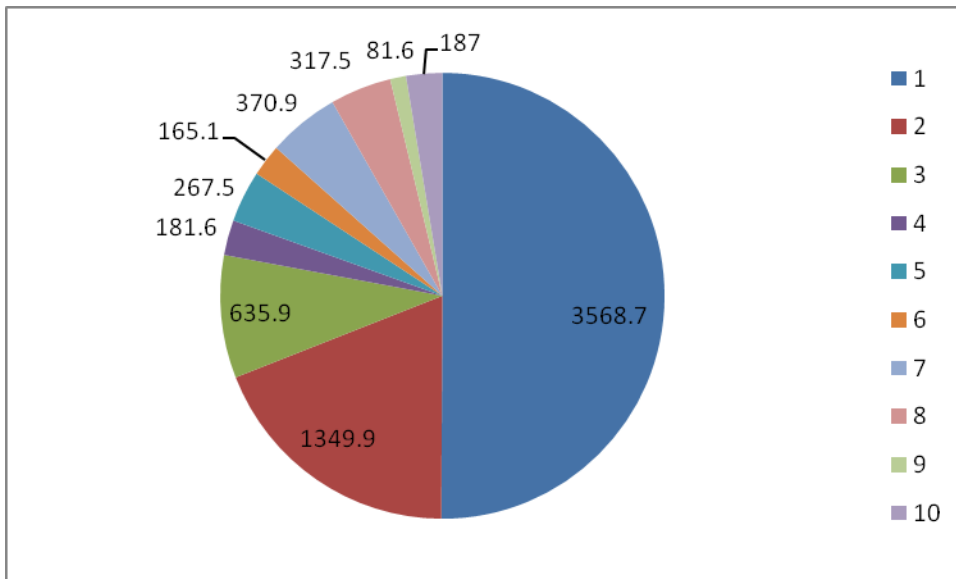
2012 թվականին մարզում սպառված գազի ծավալը՝ կազմել է շուրջ 44.8 մլն խոր. մետր կամ շուրջ 11.2%-ով ավելի, քան նախորդ տարում: Բաժանորդ բնակիչների թիվը կազմել է 23611 (նախորդ տարվա համեմատ 1.7%-ով ավելի), իսկ կազմակերպություններինը՝ 384 (նախորդ տարվա համեմատ 7.6%-ով ավելի): Բնակչության կողմից սպառված գազի տեսակարար կշիռը կազմել է շուրջ 33.3%:

Քաղաքաշինության, բնակարանային և կոմունալ տնտեսության բնագավառ

2012 թվականի ընթացքում մարզում իրականացվել են շուրջ 7.13 մլրդ դրամի համաշինարարական աշխատանքներ, որից ավելի քան 700 մլն դրամը՝ կապիտալ շինարարության, 6. 16մլրդ դրամը հիմնանորոգման ու վերանորոգման, 81. 6մլն դրամը՝ նախագծանախահաշվային փաստաթղթերի կազմման և շուրջ 190,0 մլն. դրամը՝ այլ ենթակառուցվածքների վերանորոգման աշխատանքների իրականացման համար: Աճը 2011 թվականի համեմատ կազմել է 30,2%: Իրականացված 7.13 մլրդ դրամի համաշինարարական աշխատանքներից 4.4 մլրդ դրամը ֆինանսավորվել է ՀՀ պետական բյուջեից:

Աշխատանքներն ուղղվել են ճանապարհների հիմնանորոգմանը, նորոգմանն ու պահպանմանը, դպրոցների և նախադպրոցական հիմնարկների, առողջապահական հաստատությունների, ջրամատակարարման համակարգերի կառուցմանն ու հիմնանորոգմանը, մշակութային ու պատմամշակութային օբյեկտների հիմնանորոգմանն ու եկեղեցաշինությանը, մարզի բնակավայրերի գազաֆիկացմանը, բազմաբնակարան բնակարանային ֆոնդի հիմնանորոգմանը, դատաիրավական համակարգի շենքերի կառուցմանը, նախագծահախահաշվային փաստաթղթերի կազմմանը և այլ ենթակառուցվածքների նորոգման աշխատանքներին:

Մարզում իրականացված քաղաքաշինական ծրագրերի ծավալներն ըստ ուղղվածության բնութագրվում են հետևյալ կերպ

1	Ճանապարհների հիմնանորոգում, նորոգում և պահպանում	3568,7 մլն.դրամ
2	Դպրոցների և նախադպրոցական հիմնարկների կառուցում և հիմնանորոգում	1349,9 մլն.դրամ
3	Առողջապահական հիմնարկների հիմնանորոգում	635,9 մլն.դրամ
4	Մշակութային ու պատմամշակութային օբյեկտների հիմնանորոգում և եկեղեցաշինություն	181,6 մլն.դրամ
5	Ջրամատակարարման համակարգերի կառուցում և նորոգում	267,5 մլն.դրամ
6	Բնակավայրերի գազաֆիկացում	165,1 մլն.դրամ
7	Բնակարանային ֆոնդի հիմնանորոգում	370,9 մլն.դրամ
8	Դատաիրավական համակարգի շենքերի կառուցում	317,5 մլն.դրամ
9	Նախագծանախահաշվային փաստաթղթերի կազմում	81,6 մլն.դրամ
10	Այլ ենթակառուցվածքներ	187,0 մլն.դրամ
Ը Ն Դ Ա Մ Ե Ն Ը		7125,7 մլն.դրամ

Մարզի իրատապ լուծում պահանջող քաղաքաշինական հիմնախնդիրների լուծման նպատակով ՀՀ կառավարության համապատասխան որոշումներով, ընդհանուր առմամբ, Սյունիքի մարզպետարանին հատկացվել է 1.3 մլրդ. դրամ: Այն նպատակաուղղվել է քաղաքային համայնքների ճանապարհային ցանցի

ասֆալտապատմանն ու վերանորոգմանը, ինչպես նաև կրթական, առողջապահական, մշակութային, նախադպրոցական օբյեկտների և բնակֆոնդի հիմնանորոգմանն ու պահպանման և խմելու ջրի ներքին ցանցերի նորոգման աշխատանքներին:

ՀՀ քաղաքաշինության նախարարության միջոցով ՀՀ պետբյուջեով նախատեսված շուրջ 780.0 մլն. դրամի հաշվին իրականացվել են Անգեղակոթի միջնակարգ դպրոցի, Կապանի մանկավարժական քոլեջի և Սիսիանի ավագ դպրոցի շենքերի հիմնանորոգման, Տեղի թիվ 1 միջնակարգ դպրոցի շինարարության աշխատանքները: Ընթացքի մեջ են Կապանի թիվ 2 ավագ դպրոցի շինարարության աշխատանքները:

«Դատաիրավական բարեփոխումներ» ԾԻԳ-ի միջոցներով շարունակվել են Կապանի դատարանի շենքի կառուցման աշխատանքները, որտեղ տարվա ընթացքում կատարվել է 317. 5 մլն դրամի շինարարական աշխատանք:

Որոշակի աշխատանքներ են կատարվել մարզի բնակավայրերի խմելու ջրամատակարարման և ջրահեռացման ցանցերի հիմնանորոգման, ջրամատակարարման գործի բարելավման ուղղությամբ:

ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի միջոցների հաշվին մոտ 37.0 մլն դրամով վերակառուցվել է Վերիշեն գյուղական համայնքի ջրամատակարարման ցանցը, կառուցվել 150 խ.մ. տարողությամբ ՕԿՋ:

Ասիական զարգացման բանկի միջոցներով շարունակվել և ավարտվել են Կապան քաղաքի որոշ թաղամասերում և Կարճևան համայնքում ջրամատակարարման ներքին նոր ցանցերի կառուցման, Ագարակ քաղաքի խմելու ջրի մաքրման կայանի հիմնանորոգման աշխատանքները: Տարվա ընթացքում այս օբյեկտներում կատարվել է 114 մլն. դրամի աշխատանք:

«Չանգեզուրի ՊՄԿ» ՓԲԸ-ի կողմից հատկացված մոտ 106.5 մլն դրամի շրջանակներում հիմնանորոգման և վերանորոգման աշխատանքներ են կատարվել մարզի բոլոր տարածաշրջաններն ընդգրկող 18 համայնքների խմելու ջրամատակարարման ցանցերում:

«Վորլդ Վիժն Ինթերնեյշնլ» միջազգային բարեգործական կազմակերպության միջոցով 4.6 մլն. դրամի շրջանակներում նորոգման աշխատանքներ են կատարվել Շաքե, Անգեղակոթ համայնքների և Եղվարդ գյուղի դպրոցի ջրամատակարարման արտաքին և ներքին ցանցերում: 720 հազ. դրամ է հատկացվել Ագարակ և Եղվարդ գյուղերի ջրամատակարարման ցանցերի նախագծանախահաշվային փաստաթղթերի կազմման համար:

Ջրամատակարարման և ջրահեռացման ցանցերի հիմնանորոգման ուղղությամբ մոտ 7 մլն. դրամի աշխատանք է կատարվել նաև «Հայջրմուկոյուղի» ՓԲԸ «Հարավային» տարածքային մասնաճյուղի կողմից:

Որոշակի աշխատանքներ են կատարվել առողջապահական օբյեկտների կառուցմանն ու հիմնանորոգմանն ուղղությամբ:

ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեից հատկացված 18.2 մլն դրամով վերանորոգվել է Սիսիանի բժշկական կենտրոնի պոլիկլինիկական մասնաշենքը:

«Չանգեզուրի ՊՄԿ» ՓԲԸ-ի կողմից հատկացված մոտ 595 մլն. դրամով հիմնանորոգման աշխատանքներ են կատարվել Քաջարանի բժշկական կենտրոնի մասնաշենքում, 5.0 մլն. դրամով բարելավվել է Կապանի բժշկական կենտրոնի ջրամատակարարումը:

ՀՀ առողջապահության նախարարության ԾԻԳ-ի ֆինանսավորմամբ մոտ 16 մլն. դրամով կառուցվել է Գորիսի բժշկական կենտրոնի դիախերձարանը:

«Վորլդ Վիժն Ինթերնեյշնլ» միջազգային բարեգործական կազմակերպության կողմից հատկացված 2.0 մլն. դրամով վերանորոգվել են Տոլոս և Շաղաթ համայնքների բուժկետերի սանհանգույցները:

Հիմնանորոգման ու վերանորոգման աշխատանքներ են կատարվել մարզի մշակութային օջախներում:

ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեից հատկացված 14.3 մլն. դրամով ավարտվել է Կապանի երկրագիտական թանգարանի շենքի և Գորիսի Սաթյանի անվան երաժշտական դպրոցի վերանորոգումը: Կապանի արվեստի քոլեջի համերգային դահլիճի վերանորոգման գծով կատարվել է 32.6 մլն. դրամի աշխատանք:

Հայաստանի սոցիալական ներդրումների հիմնադրամի կողմից հատկացված 17.8 մլն. դրամով ավարտվել է Խնձորեսկի մշակույթի կենտրոնի շենքի, իսկ 13.2 մլն. դրամով՝ Անգեղակոթի համայնքային կենտրոնի շենքի հիմնանորոգումը: 6.5 մլն. դրամի վերանորոգման աշխատանքներ են կատարվել Լոր համայնքի Համո Սահյանի տուն թանգարանում:

«Զանգեզուրի ՊՄԿ» ՓԲԸ-ի կողմից հատկացված 58.6 մլն. դրամով վերանորոգվել կամ բարեկարգվել են մշակութային օբյեկտներ, պատմական հուշարձաններ և քաղաքային հրապարակներ Մեղրի, Ագարակ և Կապան քաղաքային, Բնունիս, Դարբաս, Սպանդարյան, Քաշունի գյուղական համայնքներում:

«Վորլդ Վիժն Ինթերնեյշնլ» միջազգային բարեգործական կազմակերպության կողմից հատկացված 9.6 մլն. դրամով վերանորոգվել են Խոտ, Շաղաթ, Տոլոս և Հարժիս համայնքների մշակույթի տներն ու Կապան քաղաքի Աշոտավան թաղամասի ակումբի շենքի տանիքը:

«Գորիս» բարեգործական հիմնադրամի կողմից հատկացված 15.5 մլն. դրամի շրջանակներում հիմնանորոգման աշխատանքներ են կատարվել Գորիսի Սուրբ Աստվածածին եկեղեցու վերականգնման գծով:

Որոշակի աշխատանքներ են կատարվել նաև մարզի համայնքների գազաֆիկացման ուղղությամբ:

«Գյուղական տարածքների տնտեսական զարգացում» ծրագրերի գրասենյակի ֆինանսավորմամբ 2012 թվականի հոկտեմբերից սկսվել է Խնածախ, Վաղատուր, Խոզնավար և Սպանդարյան համայնքների գազամատակարարման ցանցերի կառուցումը, որը նախատեսվում է ավարտել մեկ տարվա ընթացքում: Տարվա ընթացքում այս օբյեկտներում կատարվել է ավելի քան 51 մլն. դրամի շինմոնտաժային աշխատանք:

«Զանգեզուրի ՊՄԿ» ՓԲԸ-ի կողմից հատկացված 29.5 մլն. դրամով գազաֆիկացվել են Լեռնաձոր համայնքի Անդոկավան և Բարիկավան թաղամասերը, 7.5 մլն. դրամով՝ Տեղ համայնքի 36 անհատական տներ, 18.5 մլն. դրամով՝ Աղիտու և Վաղատին համայնքները: 31.6 մլն. դրամի գազաֆիկացման աշխատանքներ են կատարվել Աղիտու, Վաղատինի և Տեղ գյուղերում:

«Կապան» բարեգործական հիմնադրամի կողմից հատկացված 18 մլն. դրամով գազաֆիկացվել է Կապան համայնքի թիվ 8 նախադպրոցական ուսումնական հաստատությունը:

Աշխատանքներ են տարվել նաև բազմաբնակարան բնակարանային ֆոնդի պահպանման և նորոգման ուղղությամբ:

ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեից հատկացված 45.8 մլն. դրամով ավարտվել են Սիսիան քաղաքի Ֆիզկուլտուրնիկների փողոցի թիվ 2 բազմաբնակարան շենքի վթարային 4-րդ մուտքի ուժեղացման և ամրացման աշխատանքները: 50.3 մլն. դրամով վերանորոգվել են Կապան համայնքի 9, իսկ «Չանգեզուրի ՊՄԿ» ՓԲԸ-ի կողմից հատկացված 22.5 մլն. դրամով ևս 2 բազմաբնակարան շենքերի տանիքներ: ՓԲԸ-ի կողմից հատկացված 80 մլն. դրամով նորոգման են ենթարկվել Կապան համայնքի բազմահարկ բնակելի շենքերի վերելակները:

«Շվեյցարիայի զարգացման և համագործակցության գործակալություն» կազմակերպության կողմից ավարտվել է "Սոցիալական տուն՝ աջակից պայմաններով" ծրագրի շրջանակներում Գորիս քաղաքում 20 բնակարանոց սոցիալական տան շինարարությունը. 2012 թվականին կատարվել է 165.7 մլն. դրամի շինարարական աշխատանք:

Ընդհանուր առմամբ մարզի 68 համայնքներում պետական պատվերից դուրս, այլ կազմակերպությունների ընդգրկմամբ, իրականացվել է 153 ծրագիր, որի արդյունքում լուծում են ստացել սոցիալական բնույթի և բնակչության կենսապահովման հետ կապված մի շարք հիմնահարցեր /դպրոցների և մանկապարտեզների, խմելու և ոռոգման ջրագծերի, առողջապահական հիմնարկների, ակումբների ու կենցաղի տների վերանորոգում, խաղահրապարակների և հանգստյան գոտիների կառուցում և այլն/:

2012 թվականին վերոհիշյալ ծրագրերի գծով կատարվել են ավելի քան 2.7 մլրդ. դրամի կառուցման և հիմնանորոգման աշխատանքներ:

2012 թվականի ընթացքում համայնքների կողմից մարզպետարան է ներկայացվել շինարարություն իրականացնելու նպատակով հողհատկացման 49 առաջարկություններ, որոնցից 29-ին տրվել է դրական լուծում, իսկ 20-ը մերժվել:

Համայնքների ղեկավարների կողմից հաշվետու ժամանակաընթացքում տրվել է 279 շինարարության, 4 քանդման թույլտվություն և 71 շինարարության շահագործման փաստագրման ակտ:

Հաշվետու ժամանակահատվածում որոշակի աշխատանքներ են կատարվել ինքնակամ շինարարության հայտնաբերման, կանխարգելման և կասեցման ուղղությամբ: 2012 թվականին մարզի Կապան, Գորիս, Սիսիան, Քաջարան, Մեղրի, Ագարակ, Դաստակերտ քաղաքներում և 102 գյուղական համայնքներում քաղաքաշինական գործունեության ոլորտում կատարել են պլանային ստուգումներ: Պլանային ստուգումների ընթացքում արձանագրվել է ինքնակամ շինարարության 12 փաստ, այդ թվում՝ Կապանում՝ 8, Գորիսում՝ 2, Տաթևում՝ 2: Արձանագրված խախտումները վերացնելու ուղղությամբ ձեռնարկվել են համապատասխան միջոցառումներ:

Կազմվել են ՀՀ Սյունիքի մարզի քաղաքաշինության ոլորտի 2013-2015թթ. միջնաժամկետ ծախսային ծրագրի և 2013թ. բյուջեի հայտերի նախագծերը, որոնք համաձայնեցման նպատակով ներկայացվել են համապատասխան նախարարություններին:

Շենքերի տեխնիկական վիճակի վերաբերյալ տվյալների բազայի ստեղծման նպատակով մարզի բնակավայրերում առկա 722 բազմաբնակարան շենքերից 551-ը գույքագրվել և անհրաժեշտ տվյալները ներկայացվել են ՀՀ քաղաքաշինության նախարարություն: Նշված աշխատանքները ընթացքի մեջ են: Վերոհիշյալ բազայի ստեղծումը հնարավորություն կտա դրա շարունակական համալրման և համապատասխան վերլուծությունների արդյունքում բնակարանային ֆոնդի պահպանմանն ուղղված առաջարկությունների մշակման, սեյսմիկ անվտանգության գնահատականի և կապիտալ կամ ընթացիկ նորոգումների անհրաժեշտության ճշտման ու համապատասխան միջոցների ձեռնարկման համար:

Սահմանված կարգով կատարվել են զոհված /մահացած/ և հաշմանդամ դարձած զինծառայողների /ազատամարտիկների/ ընտանիքների բնակարանային պայմանների բարելավման ուղղությամբ տարվող աշխատանքները: Բնակարանային պայմանները բարելավելու նպատակով տարվա ընթացքում երեք ընտանիք ստացել է պետական ֆինանսական աջակցություն:

Որոշակի աջակցություն է ցուցաբերվել կոմունալ ծառայությունների դիմաց վարձավճարների հավաքագրման գործում:

Տրանսպորտի և ճանապարհաշինության բնագավառ

Հաշվետու ժամանակահատվածում որոշակի աշխատանքներ են կատարվել պետական և մարզային նշանակության ճանապարհների հիմնանորոգման ու պահպանման ուղղությամբ:

Ընդհանուր առմամբ տարբեր ֆինանսավորման աղբյուրներով 2012 թվականի ընթացքում մարզի ճանապարհաշինարարական և այլ կազմակերպությունների կողմից իրականացվել է շուրջ 3.6 մլրդ. դրամի աշխատանքներ, որից պետբյուջեով՝ 2,69 մլրդ. դրամ և այլ աղբյուրների հաշվին՝ 886.0 մլն. դրամ:

ՀՀ պետական բյուջեի ֆինանսավորմամբ, տարբեր նշանակության ճանապարհների հիմնանորոգման, ինչպես նաև պետական, ու մարզային նշանակության ճանապարհների ձմեռային պահպանության, ընթացիկ պահպանման և շահագործման համար իրականացվել է ավելի քան 2 մլրդ. 690 մլն. դրամի աշխատանքներ: Միջպետական և հանրապետական նշանակության ճանապարհների հիմնանորոգմանը նպատակաուղղվել է շուրջ 1.15 մլրդ.դրամ և իրականացվել է Պետխճուղի-Քարահունջ, Աղիտու-Շամբ և Մ17-Նոնաձոր ավտոճանապարհների վերանորոգումը: ՀՀ կառավարության համապատասխան որոշումներով հատկացված 710.0 մլն. դրամ ընդհանուր գումարով ասֆալտապատվել են Կապան, Գորիս, Սիսիան, Մեղրի և Ագարակ քաղաքների ներհամայնքային ճանապարհները: Մարզի միջպետական, հանրապետական և մարզային նշանակության ճանապարհների ձմեռային պահպանության, ընթացիկ պահպանման ու շահագործման համար ծախսվել է 826.0 մլն. դրամ գումար:

Տարբեր ֆինանսավորման աղբյուրներով 2012 թվականի ընթացքում մարզի ճանապարհաշինարարական և այլ կազմակերպությունների կողմից իրականացվել են շուրջ 886.0 մլն. դրամի աշխատանքներ: Զանգեզուրի պղնձամոկիբդենային կոմբինատի միջոցներով ավելի քան 776.0 մլն. դրամ ընդհանուր գումարի

աշխատանքներ է իրականացվել Կապան, Գորիս, Սիսիան, Գեղի, Տոլորս, Անգեղակոթ, Կոռնիձոր և Խոտ համայնքներում: «Սյունիք-Չանգեզուր» բարեգործական հիմնադրամի միջոցներով 100.0 մլն. դրամ ընդհանուր արժեքով ասֆալտապատման աշխատանքներ են կատարվել Կապան, Մեղրի, Սիսիան համայնքներում: «Դինո Գոլդ Մայնինգ Քամփնի» ՓԲԸ-ի միջոցներով /10.0 մլն. դրամ/ իրականացվել են Գեղանուշ համայնքի ավտոճանապարհի ասֆալտապատման-նորոգման աշխատանքները:

«Հասարակական տրանսպորտի աշխատանքներն անվտանգ կազմակերպելու և բարելավելու նպատակով ներմարզային 4 երթուղիներում ուղևորափոխադրումներն իրականացնող կազմակերպությունների ընտրության համար կազմակերպվել և սահմանված կարգով անց են կացվել նոր մրցույթներ:

Գյուղատնտեսության և բնապահպանության բնագավառ

2012թ ընթացքում մարզում գյուղատնտեսությամբ զբաղվել են 18390 գյուղացիական և ֆերմերային տնտեսություններ, գյուղատնտեսական մթերքների վերամշակմամբ և արտադրությամբ՝ 60 գյուղատնտեսական կազմակերպություններ:

2012թ-ին գարնանային երկարատև անձրևները բացասական ազդեցություն են թողել գյուղատնտեսական մթերքների արտադրության վրա: Մարզի բոլոր համայնքներում գյուղացիական տնտեսությունները և ֆերմերները կրել են զգալի վնաս:

Մարզպետարանը մշտապես համագործակցել է գյուղատնտեսական կազմակերպությունների և գյուղացիական տնտեսությունների հետ, օժանդակել նրանց բերքահավաքի, գարնանացանի, դաշտային աշխատանքների, սերմանյութերի ձեռքբերման, անասունների հիվանդությունների դեմ պայքարի աշխատանքների կազմակերպման և այլ գյուղատնտեսական աշխատանքների գործընթացներում: Այս ամենը նպաստել է նրան, որ ոլորտում ապահովվել են 2011թ. համեմատ ավելի բարձր ցուցանիշներ:

Մարզի 2011-2012թթ. բուսաբուծության և անասնապահության բնագավառներում գյուղատնտեսական արտադրության վերաբերյալ ցուցանիշները ներկայացվում են ստորև.

Ցուցանիշների անվանումը	Չափի միավոր	2011թ	2012թ	Համեմատական տոկոսը
1	2	3	4	5
Հնձվել է հացահատիկ	Հեկտար	18109	22691	125.3
Արտադրվել է՝				
Հացահատիկ	Ցենտներ	398400	529070	132.7
Կարտոֆիլ	Ցենտներ	276174	297052	107.5
Բանջարեղեն	Ցենտներ	157762	166101	105.2
Պտուղ-հատապտուղ	Ցենտներ	116117	129509	105.2
Որից՝ խաղող	տոննա	934	1149	123.0
Հատիկաընդեղեն	տոննա	756	843	111.5
Կուտակվել է խոտ	Հազ.տոննա	96.0	123.0	128.1
Կուտակվել է ձիոտ	Հազ.տոննա	22.0	31.0	147.6

Այլ հացահատիկ	տոննա	4542	7804	171.8
Ցանվել է աշնանացան	Հեկտար	14127	15400	109.0
Կատարվել է ցրտահերկ	Հեկտար	3000	3300	117.8
Արտադրվել է՝				
Կաթ	Հազ.տոննա	58.3	60.8	104.2
Միս	Հազ.տոննա	10.1	11.7	115.8
Բուրդ	Տոննա	69.9	70.5	100.8
Մեղր	Տոննա	380	392	103.1
Ձու	Մլն.հատ	28100	32200	114.5

Մարզում 2012թ. բերքի տակ են դրվել 33521հա ցանքային տարածություններ, որից 22691հա հացահատիկային մշակաբույսեր, 376հա հատիկարնդեղային մշակաբույսեր, 1702հա կարտոֆիլ, 978հա բանջարա-բոստանային մշակաբույսեր, 5245հա կերային մշակաբույսեր: Պտղի և հատապտղի ցանքատարածությունները կազմել են 2435հա, իսկ խաղողը՝ 184.8հա:

ՀՀ կառավարության համապատասխան որոշումներով ֆերմերային տնտեսություններին և համայնքներին հատկացվել է աշնանացան ցորենի 291տ էլիտա և 780տ առաջին վերարտադրության սերմնացու, շուկայականից էժան գներով ձեռք է բերվել 1300տ դիզվառելիք, 2400տ ազոտական պարարտանյութ, մկնանման կրծողների դեմ պայքարի կազմակերպման նպատակով 1423կգ թունանյութ /ցինկի ֆոսֆիդ/, որի միջոցով 63 համայնքներում պայքար է կազմակերպվել 11647հա ցանքատարածությունների վրա:

2012թ. մարզից արտահանվել է 4100տ կարտոֆիլ, 1400տ կաղամբ, 1200տ աշնանացան ցորենի սերմացու, 320տ տարբեր տեսակի ձավարեղեն: Մրգերի և հատապտուղների հավաքման կետի ստեղծման և փակ գրունտում /ջերմոցային/ մշակաբույսերի աճեցման ծրագրին օժանդակելու նպատակով «Վորլդ Վիժն Ինթերնեյշնլ» ՄԲԿ-ի կողմից կատարվել է 18 մլն.դրամի ներդրում:

Մարզի ԶՕԸ-ի ուժերով 2012թ. գյուղացիական և ֆերմերային տնտեսություններին մատակարարվել է 4.54մլն.խ.մ. ջուր, ոռոգման վարձավճարների գանձումները կազմել է 97.6%՝ անցած տարվա 94.5% %-ի փոխարեն:

Ստորև ներկայացվում է վարձավճարների գանձումը 01.01.2013թ. դրությամբ:

Ընդամենը մարզում	Ոռոգված հողատարածքը /հա/	Մատակարարված ջրի քանակը /հազ.խմ/	Հասույթը /հազ.դրամ	Փաստացի գանձված վարձավճար.	Ապառքը /հազ.դրամ /	Տոկոսը %
01.01.2013թ	1845.6	4543.8	49981.8	48801.4	1180.4	97.6

Պետական բյուջեով ոռոգման համակարգում վերակառուցման նպատակով կատարվել է 128.7 մլն դրամի ներդրում:

Ագարակ և Եղվարդ համայնքներում «Վորլդ Վիժն Ինթերնեյշնլ» ՄԲԿ-ի կողմից կատարվել է ջրամատակարարման ցանցերի հիմնանորոգում՝ 15մլն. դրամի չափով:

«ՀՄՀ-Հայաստան» ծրագրի կողմից վերանորոգվել է Գորիս համայնքի ներտնտեսային ցանցը, որի նախահաշվային արժեքը կազմել է 132.9մլն. դրամ:

Գյուղական տարածքների տնտեսական զարգացման ծրագրերի իրականացման գրասենյակի կողմից իրականացվել են ջրամատակարարման ծրագրեր Ծավ և Վարդանիձոր համայնքներում՝ 12.7 մլն դրամի չափով:

Որոտան և Ակներ համայնքների արոտավայրերի ջրարբիացման համար <<Հանգեզուրի ՊՄԿ>> ՓԲ ընկերության կողմից 2012 թվականին ներդրվել 3.0մլն դրամ:

2012թ. մարզում ավելացել են անասունների գլխաքանակը, թռչնի և մեղվաընտանիքների քանակը:

Անասնաբուժական ծառայության հետ համատեղ վերահսկվել և համակարգվել են գյուղատնտեսական կենդանիների հիվանդությունների դեմ պայքարի աշխատանքները: Տարվա ընթացքում զանգվածային հիվանդություններ չեն արձանագրվել:

Կատարվել են դիագնոստիկ ստուգումներ տուբերկուլոզ և բրուցելոզ հիվանդությունների, պրոֆիլակտիկ միջոցառումներ՝ սիբիրախտ, պաստերիոզ, էմկար, խոզերի, թռչունների ժանտախտ, մեղուների վարատոզ հիվանդությունների դեմ: ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության կողմից ժամանակին են հատկացվել բոլոր անհրաժեշտ արեպարատները:

Ստորև ներկայացվում է տեղեկանք 2012թ կատարած հակահամաճարակային և պրոֆիլակտիկ միջոցառումների մասին:

N	Միջոցառումների անվանումը	Գորիս	Սիսիան	Կապան	Մեղրի	Ընդամենը
1	Բրուցելոզ Խ.Ե.Կ	23445	15830	9591	1175	50041
2	Տուբերկուլոզ Խ.Ե.Կ	12484	8616	7829	691	29620
3	Սիբիրախտ Խ.Ե.Կ	34727	26764	16019	2557	80067
4	Պաստերելոզ Խ.Ե.Կ	5340	5298	7796	796	19230
5	Դաբաղ Խ.Ե.Կ	76845	116552	29412	3980	226789
6	Էմկար Խ.Ե.Կ	42234	29412	14941	1127	87714
7	Բրուցելոզ Մ.Ե.Կ	7111	0	8191	1994	10896
8	Սիբիրախտ Մ.Ե.Կ	44149	31041	10290	2282	87762
9	Դաբաղ Մ.Ե.Կ	42243	0	0	2280	44523
10	Ժանտախտ խոզերի	11174	7150	11952	2704	32980
11	Ժանտախտ թռչունների	72541	177250	70126	6663	326580
12	Վարատոզ մեղուների	11000	0	0	0	11000

Մարզում գործում է 3 տոհմային տնտեսություն: Տարվա ընթացքում կատարվել է 3300 գլուխ խոշոր եղջերավոր անասունների արհեստական սերմնավորում, անցած տարվա 1600-ի համեմատ և 70 գլուխ խոզերի արհեստական սերմնավորում:

Արհեստական սերմնավորման կայանների ստեղծման ծրագրին օժանդակելու նպատակով «Վորլդ Վիժն Ինթերնեյշնլ» ՄԲԿ-ի կողմից կատարվել է 4.5մլն.դրամի չափով ներդրում, սոցիալապես անապահով ընտանիքներին օժանդակելու նպատակով տրամադրվել են գյուղատնտեսական կենդանիներ (ընդհանուր արժեքը՝ 9մլն.դրամ):

<Ռազմավարական զարգացման գործակալություն> ՀԿ կողմից 2012թ. մարզում <Անասնապահության զարգացման ծրագիր Սյունիքի մարզում> նախագծի շրջանակներում իրականացվել է 8 միջոցառում՝ 195 մլն. դրամ գումարով:

Գյուղատնտեսական առկա տեխնիկական հիմնականում մաշված է, հիմնախնդիր է նոր տեխնիկայով համալրումը և առկա հավաքակազմի արդիականացումը:

ԴավիթԲեկ, Կաղնուտ, Վ.Խոտանան, Տաթև, Ակներ, Խոզնավար, Վաղատուր, Վերիշեն, Խնածախ, Խնձորեսկ, Հարժիս, Շուռնուխ, Տաշտուն, Բալաք, Գորհայք, Ղզլջուղ համայնքներին <<Զանգեզուրի ՊՄԿ>> ՓԲ ընկերության կողմից 2012 թվականին տրամադրվել է գյուղտեխնիկա /համաֆինանսավորում/, որի ընդհանուր գումարը կազմել է 76.5 մլն. դրամ:

Անցած տարվա համեմատ գյուղտեխնիկայի քանակը ավելացել է:

Ստորև ներկայացվում է 01.01.2012-01.01.2013թթ. դրությամբ գյուղատնտեսական տեխնիկայի առկա քանակը՝ ըստ մակնիշների

Սյունիքի մարզ	Խավթ կոմբայն	Կերամիկ վառարան	Անիվավոր տրակտոր										Թրթուրավոր տրակտոր					ԸՆԴԱՄԵՆԸ	
			K-700,701	T-150k	MT 80,82	MT -50,52	M -6L	T-40	T-16,T-25	ՎՕ-2621	SAME	Ընդամենը	T-330 T-170,	T-74, DT-75	T-54, T-70	DZ-42	Այլ մակնիշի		Ընդամենը
Ընդամենը մարզում 01.01.2012	151	27	11	61	338	46	109	68	27	55	18	733	24	214	8	15	0	261	994
Ընդամենը մարզում 01.01.2013	153	30	11	62	344	46	113	70	28	57	19	750	26	224	9	15	2	276	1026

Անհրաժեշտ ուշադրություն է դարձվել բնության և շրջակա միջավայրի պահպանությանը, ցուցաբերվել աջակցություն բնապահպանական օրենսդրության կատարմանը, արգելանոցների և արգելավայրերի պահպանմանը և օգտագործմանը, ապահովվել համագործակցությունը բնապահպանական խնդիրներ իրականացնող հասարակական կազմակերպությունների և մարզի Օրհուս բնապահպանական տեղեկատվական հասարակական կենտրոնների հետ:

Աջակցություն է ցուցաբերվել <<Շիկահող>> պետական արգելոցի, <<Սոսու Պուրակ>>, <<Խուստուփ>> և <<Զանգեզուր>> պետական արգելավայրերի կենսաբազմազանության ապահովման և կայուն զարգացման ծրագրերին:

ՀՀ բնապահպանության նախարարության, ՀՀ Սյունիքի մարզպետարանի և գերմանական զարգացման բանկի միջև կնքված համաձայնագրի շրջանակներում 2012թ. սկսվել է <<Շիկահողի կենսոլորտային արգելոցի հիմնադրման և շրջակա համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագիր>> պիլոտային փուլը: Ծրագրի ընդհանուր արժեքը կկազմի 8.25 մլն եվրո: Ծրագրի իրականացման մեկնարկը նախատեսվում է այս տարի:

ՀՀ Սյունիքի մարզպետարանի աջակցությամբ Վայրի բնության հիմնադրամի կողմից շարունակվում է իրականացվել Խուստուփ և Զանգեզուր արգելավայրերի զարգացման ծրագրերը: Նշված ծրագրերի իրականացման ուղղությամբ 2012թ-ին ներդրումների չափը կազմել է շուրջ 23.0 մլն դրամ:

Մշտական աջակցություն է ցուցաբերվել թափոնների վերամշակման, վնասագերծման, պահպանման և փոխադրման ուղղությամբ տարվող աշխատանքների կազմակերպմանը: Մարզի առողջապահական ընկերությունները համապատասխան պայմանագրեր են կնքել վտանգավոր բժշկական թափոնների վերամշակման, վնասագերծման վերաբերյալ:

Հաշվետու ժամանակահատվածում իրականացվել են Ողջի և Վաչագան գետերի հուններում կուտակված կենցաղային աղբի բերվածքների մաքրման, նոր աղբարկղների տեղադրմանն ուղղված ծրագրեր: Ծրագրի ընդհանուր արժեքը կազմել է 19.1 մլն. դրամ, որից 4.7 մլն. դրամը Կապան համայնքի բյուջեից, իսկ 14.4 մլն. դրամը պետական բյուջեից:

Հանրապետական գործադիր մարմինների տարածքային ստորաբաժանումների հետ հաշվետու ժամանակահատվածում համատեղ աշխատանքներ են տարվել մարզի ֆլորայի և ֆաունայի պահպանման և վերարտադրման, ինչպես նաև իրավախախտումների կանխման ուղղությամբ:

Համակարգված աշխատանքներ են տարվել բնօգտագործման և բնապահպանական վճարների պատշաճ կարգով վճարումներն ապահովելու, ոլորտում արձանագրված իրավախախտումներից գոյացած վարչական տուգանքները պետբյուջե մուտքագրելու ուղղությամբ (հաշվարկված վնասների և պատժամիջոցների դիմաց 2012 թվականի ընթացքում պետբյուջե է մուտքագրվել մոտ 16.9 մլն. դրամ):

Աշխատանքներ են տարվել համայնքների ընդհանուր օգտագործման տարածքներում ապօրինի ծառահատումների, աղբակույտերի և արտադրական թափոնների տեղափոխման ուղղությամբ: Տեղական ծրագրեր են մշակվել նաև գյուղական համայնքներում ծառատնկումների կազմակերպման, փողոցների մաքրման ուղղությամբ: Համատեղ իրականացված ստուգայցերի արդյունքում համայնքների ընդհանուր օգտագործման հողային տարածքներում բնապահպանական օրենսդրության պահանջների կատարման խախտումներ չեն արձանագրվել:

Սահմանված պարբերականությամբ (ամիսը 3 անգամ) սպասարկող մարզային կազմակերպությունների կողմից մարզի միջպետական, ինչպես նաև զբոսաշրջային կենտրոններ (Տաթևի վանական համալիր, ճոպանուղի, Վահանավանք և այլն) տանող հանրապետական նշանակության ճանապարհների և դրանց հարակից տարածքներում կատարվում են սանիտարական մաքրման աշխատանքներ: Ճանապարհների բնակավայրերի և մարդաշատ հատվածներում տեղադրվել են աղբարկղներ: Կատարված աշխատանքների արդյունքում ճանապարհների սանիտարական վիճակը գտնվում է բարվոք վիճակում:

Ապահովվել է նաև համագործակցությունը բնական պաշարների և ընդերքօգտագործման բնագավառում: Մարզի 46 հանքավայրերի (12-ը մետաղական, 34-ը ոչ մետաղական) համար տրվել են ընդերքօգտագործման լիցենզիաներ, որոնցից ներկայումս շահագործվում է 29-ը /7-ը մետաղական, 22-ը ոչ մետաղական/: Բոլոր հանքօգտագործողներն ունեն հողհատկացման և ընդերքի օգտագործման համապատասխան փաստաթղթեր:

Թվով 48 կազմակերպություն ունեն ընդերքի՝ օգտակար հանածոների շահագործման նպատակով ուսումնասիրության լիցենզիաներ:

Հողաշինության և հողօգտագործման բնագավառ

Մարզի 43.8 հազ.հա գյուղնշանակության վարելահողերից 2012թ. գյուղատնտեսական արտադրության կազմակերպման նպատակով օգտագործվել է 36.8հազ.հա /84.0%/: Բարձրադիր գոտիներում գտնվելու, մեծ թեքություններ ունենալու և տնտեսապես անշահավետ լինելու պատճառներով համայնքներում չի օգտագործվել մոտ 7.0 հազ.հա վարելահող, այդ թվում 5.5 հազ.հա պետական և համայնքային սեփականության:

Համայնքների վարչական տարածքներում գյուղատնտեսական նշանակության վարելահողերի 27.5%-ը /12080հա/, այգիների 19.6%-ը /206հա/, խոտհարքների 54.2%-ը /4476հա/, արոտների 99.9%-ը /147045հա/ դեռևս մնում են որպես պետական կամ համայնքային սեփականություն: Համայնքներում ընդհանուր առմամբ 2012թ-ի ընթացքում գյուղատնտեսական նշանակության հողերից հողօգտագործողների կողմից վարձակալությամբ օգտագործվել է 38.1 հազ. հա հողամաս՝ տարեկան 130.0 մլն դրամ վարձավճարով: 2012 թվականի վարձավճարի /ներառյալ ապառքներ/ գանձումները կազմել է 128.0 մլն. դրամ կամ 98.5%:

2012թ. վարչական հսկողության աշխատանքների շրջանակներում մարզի թվով 36 գյուղական համայնքներում իրականացվել են վերահսկողություն հողաշինարարության, հողօգտագործման և հողի պահպանման նկատմամբ: Նշված աշխատանքների արդյունքում արձանագրված թերությունները վերացնելու նպատակով տրվել են համապատասխան ցուցումներ, որոնք կատարվել են ամբողջությամբ:

Մարզպետի որոշումներով վարչական պատասխանատվության են ենթարկվել Հացավան և Շաղատ համայնքների ղեկավարները:

2012թ. ընթացքում մարզի 13 համայնքներում /4 քաղաքային, 9 գյուղական/ համայնքային սեփականության հողերից, աճուրդ-վաճառքի կարգով օտարվել է 26.5 հա հողամաս, որից 24.2 հա-ը գյուղատնտեսական նշանակության, կամ 37 %-ով պակաս քան 2011թ-ին: Հողերի օտարումից մուտքերը կազմել են 34.5 մլն. դրամ /օտարված հողամասերի կադաստրային արժեքների հանրագումարը գերազանցվել է 17.0 մլն.դրամով/: Գյուղական համայնքների ֆոնդային բյուջեներ մուտքագրված գումարները դեռևս բավարար չեն «Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքի 84-րդ հոդվածի 3-րդ կետով նշված՝ գյուղական համայնքների հողերի գոտիավորման և օգտագործման սխեմաների կազմման համար: Առաջիկայում լրացուցիչ մուտքերի դեպքում գումարները կուղվեն նշված աշխատանքների իրականացմանը /քաղաքային համայնքները ունեն հաստատված քաղաքաշինական փաստաթղթեր/:

2012թ. կազմվել և հողերի օգտագործման ժամանակավոր սխեմաների համաձայնեցման միջգերատեսչական հանձնաժողովին են առաքվել մարզի թվով 16 համայնքներում հողերի նպատակային նշանակությունը փոխելու վերաբերյալ 20 նյութեր: Միջգերատեսչական հանձնաժողովի կողմից բացասական եզրակացությամբ նյութեր հետ չեն առաքվել: 2012թ. ընթացքում ՀՀ կառավարության, կամ համայնքների ավագանիների որոշումներով թվով 18 համայնքներում փոփոխվել են 130.02 հա հողամասերի նպատակային նշանակությունները, որոնք օգտագործվելու են արդյունաբերության, ընդերքօգտագործման, էներգետիկայի և զբոսաշրջության

զարգացման նպատակներով: 2012թ հողամասի նպատակային նշանակության փոփոխության արդյունքում՝ որպես կադաստրային արժեքների տարբերություն համայնքի բյուջեներ են մուտքագրվել 5.1 մլն. դրամ:

Առողջապահության բնագավառ

Հաշվետու տարում հատուկ ուշադրության կենտրոնում են եղել մարզում գործող առողջապահական կառույցների համաչափ զարգացման, բնագավառում ֆինանսական միջոցների արդյունավետ օգտագործման, առողջության առաջնային պահպանման, մոր և մանկան առողջության, ծննդօգնության, շտապ օգնության որակի ու մատչելիության բարձրացման հարցերը, ինչպես նաև առողջապահական ընկերությունների նյութատեխնիկական բազայի հագեցման և կադրերով համալրման գործընթացները:

Մարզային ենթակայության 17 առողջապահական ընկերություններում աշխատում է 1255 մարդ, որից 250 բժիշկ, 657 միջին բուժաշխատող:

Բուժհաստատությունների կողմից 10000 բնակչի հաշվով սպասարկումն իրականացվում է 17 բժշկով, 43 միջին բուժաշխատողով:

Ստացիոնար բժշկական հաստատություններում ծավալված է 420 մահճակալ:

Մարզում գործում են մարզային ենթակայության առողջապահական 17 ՓԲԸ, որոնք իրականացնում են արտահիվանդանոցային, հիվանդանոցային և մասնագիտական /նյարդահոգեբուժական/ դիսպասերային բուժօգնություն: 2012թ. մարզային ենթակայության առողջապահական հաստատությունների պետական պատվերի գլոբալ բյուջեն կազմել է 1.67 մլրդ դրամ, որից 909.4 մլն դրամ արտահիվանդանոցային և 762.6 մլն. դրամ հիվանդանոցային ծառայությունների գծով: Պետական պատվերի գլոբալ բյուջեի կատարողականը կազմել է 99.5%: Ֆինանսական փոխհատուցումը իրականացվել է 100%:

Ստացիոնար պայմաններում վճարովի ծառայությունները մուտքագրվել է 102.6 մլն դրամ, արտահիվանդանոցային բժշկական ծառայություններից 41.4 մլն.դրամ, համավճարի սկզբունքով՝ 21.2 մլն դրամ:

Մարզային ենթակայության առողջապահական հաստատությունները չունեն կրեդիտորական պարտքեր, այդ թվում աշխատավարձի և սոցվճարների գծով:

2012 թվականին մարզի հինգ բժշկական կենտրոններում և նյարդահոգեբուժական դիսպանսերում հիվանդանոցային ստացիոնար բուժօգնություն է ստացել 10577 հիվանդ /2011 թվականին 8373/, որից 1165-ը բուժվել է վճարովի հիմունքներով, իսկ 491-ը՝ համավճարի կիրառման սկզբունքով:

Վիրահատական բուժօգնություն են ստացել 1789 /2011 թ՝ 1524 / հիվանդներ, այդ թվում՝ պլանային կարգով իրականացվել է 1101 վիրահատություն, իսկ անհետաձգելի վիճակներով պայմանավորված՝ 688 վիրահատություն:

2012 թվականի ընթացքում ՀՀ Սյունիքի մարզում գրանցված ծնունդների 97.5% /2011թ՝97.3%/ իրականացվել է մարզի ծննդօգնություն իրականացնող 5 բժշկական կենտրոններում: Կեսարյան հատումների տեսակարար կշիռը կազմել է 19.7%:

2012 թվականին առողջության առաջնային պահպանում իրականացնող հաստատություններ այցելությունների թիվը կազմել է 595828 /2011-585621/, մեկ բնակչի հաշվով հաճախումների թիվը՝ կազմում է 3.9 /2011-3.8/ Նեղ մասնագիտական և դիսպանսեր հսկողության տակ գտնվում են 20 681 /2011- 18907/ հիվանդ:

Սոցիալական անապահով խմբերում չընդգրկված, սակայն ոչ բարվոք սոցիալական վիճակում գտնվող մարզի 302 բնակիչ մարզպետի միջնորդությամբ ուղեգրվել են հիվանդանոցային բուժօգնություն ստանալու կամ հետազոտվելու: 255 հիվանդի բուժօգնությունը իրականացվել է մարզի բուժհաստատություններում, 47-ինը՝ Երևանի մասնագիտացված բժշկական հաստատություններում: Առողջարանային-վերականգնողական բուժման են ուղեգրվել հաշմանդամության խումբ ունեցող 53 հիվանդ և մանկուց հաշմանդամ՝ 8 երեխա:

Կազմակերպվել է անվճար և արտոնյալ պայմաններով դեղամիջոցներ ստանալու իրավունք ունեցող անձանց դեղերով ապահովման գործընթացը: ՀՀ առողջապահության նախարարությունից ստացվել և բաշխվել է կենտրոնացված գնումներով ձեռք բերված 137.7մլն դրամի դեղորայք/ այդ թվում տուբերկուլոզով հիվանդներին տրամադրվել է 63.7 մլն. դրամի դեղորայք/, մարդասիրական օգնության ճանապարհով ստացվել է 47.7.0 մլն. դրամի դեղորայք, բժշկական պարագաներ:2012 թվականին մարզի բուժհաստատությունների կողմից հիվանդներին տրամադրվել է 49.9 մլն դրամի անվճար և արտոնյալ պայմաններով դեղորայք, ինչը մոտ 10.0 մլն դրամով գերազանցում է 2011 թվականի ցուցանիշը: Մեկ բնակչի հաշվարկով և ամսական կտրվածքով գյուղական առողջության կենտրոնների միջոցներով հիվանդներին տրամադրվել են համեմատական առումով կրկնակի ավելի անվճար կամ արտոնյալ պայմաններով դեղորայք :

Մարզում դպրոցականների ամենամյա բժշկական զննման ծրագրի շրջանակներում ֆիզկուլտուրայի խմբերի որոշման նպատակով 15.4 հազար աշակերտ /93.5% ընդգրկվածություն/ սահմանված կարգով անցել են բժշկական փորձաքննություն:

2012 թվականի շտապ օգնության ծառայությունը իրականացրել է 17987 /2011թ.- 17682 դիմաց/ կանչ, շարունակում է աճել գյուղական վայրերից ստացված և սպասարկված կանչերի թիվը /2011 թվականի համեմատ այն աճել է 8.8 %/:

Քաջարանի, Կապանի, Մեղրու տարածաշրջանային բժշկական կենտրոնների և համապատասխանաբար Զանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատի, Դինո Գոլդ Մայնինգ Քամփնիի և Ագարակի պղնձամոլիբդենային կոմբինատի միջև կնքվել են վերոհիշյալ ընկերությունների աշխատողների բուժսպասարկման պայմանագրեր:

2012թ. ավարտվել է Համաշխարհային բանկի վարկային ծրագրերի շրջանակներում Կապանի բժշկական կենտրոնի հիվանդանոցային համալիրի վերակառուցման և Մեղրու տարածաշրջանային բժշկական կենտրոնի նոր շենքի կառուցման նախագծա-նախահաշվային աշխատանքները: Նախագծային փաստաթղթերի կազմման նպատակով ՀՀ առողջապահության նախարարության <<Առողջապահական ԾԻԳ>> ՊՀ կողմից ներդրվել է 46.1 մլն դրամ:

Ընթացքի մեջ է Գորիսի բժշկական կենտրոնի դիարանի կառուցումը /16 մլն դրամ/:

Ավարտին է մոտենում Քաջարանի բժշկական կենտրոնի պոլիկլինիկական մասնաշենքի վերակառուցման աշխատանքները: Կենտրոնի վերակառուցումն ու ժամանակակից սարքավորումներով և պարագաներով հագեցումը իրականացվում է “ԶՊՄԿ”ԲԲԸ միջոցներով: Վերակառուցման համար տրամադրվել է 540.0 մլն.դրամ:

2012 թվականին ավարտվել են Կապանի բժշկական կենտրոնի մանկական բաժանմունքի մասնաշենքի հիմնանորոգումը (1 մլն.ԱՄՆ դոլարին համարժեք գումարով) և հազեցումը անհրաժեշտ սարքավորումներով ու գույքով, որն իրականացվել է «Հայաստան» համահայկան հիմնադրամի միջոցներով:

ԱՄՆ ՄԶԳ (HS-STAR)՝ կազմակերպության կողմից Հայաստանի առողջապահական համակարգի հզորացում ծրագրի շրջանակներում Կապանի բժշկական կենտրոնի մանկական բաժանմունքին տրամադրվել է նորաձևային վերակենդանացման սարքեր, 109550 ԱՄՆ դոլար արժողության: Գերմանիայի դաշնային հանրապետության դեսպանատան կողմից դրամաշնորհային ծրագիր է իրականացվել «Սյունքի նյարդահոգեբուժական դիսպանսեր» ՓԲԸ հանդերձարանի վերանորոգման և ռեաբիլիտացիայի համար /տրամադրվել է 4.0 մլն դրամ/: ԵԱՀԿ Երևանյան գրասենյակը «Սյունքի նյարդահոգեբուժական դիսպանսեր» ՓԲԸ տեխնիկական հազեցման համար իրականացրել է 2.5 մլն դրամի ներդրում: «Գեոթիմ» ՓԲԸ կողմից «Գորայքի ԱԱՊԿ» ՓԲԸ տրամադրվել է սոնոգրաֆիկ հետազոտության սարքավորում և ցենտրիֆուգ, որոնց արժեքը կազմել է 2.1 մլն դրամ: «Դինո Գոլդ Մայնինգ Քամփնի» ԲԸ կողմից Կապանի բժշկական կենտրոնի մանկական բաժանմունքին տրամադրել է 3.9 մլն.դրամ արժողությամբ սարքավորումներ: «Վորլդ Վիժն» ՄԲԿ Սյունիքի Տարածքային Զարգացման Ծրագրի շրջանակներում 9.9 մլն դրամի արժողությամբ բժշկական սարքավորումներ և պարագաներ են տրամադրվել տարածաշրջանի բժշկական կենտրոններին և գյուղական առողջության առաջնային պահպանման կենտրոններին:

2012 թվականին իրականացվել են մի շարք առողջապահական ծրագրեր, որոնք ուղղված էին բնակչությանը որակյալ խորհրդատվություն և բուժօգնություն ցուցաբերելուն:

Մարզպետարանին կից ստեղծված մարզային բժշկական մասնագիտական խումբը 2012 թվականին շարունակել է իրականացնել այցելություններ մարզի տարածաշրջաններ: 2012 թ. իրականացվել են «Բաց դռների օր» միջոցառումներ Մեղրու և Քաջարանի տարածաշրջաններում:

Էրեբունու բժշկական և Մալայանի անվան ակնաբուժական կենտրոնների մասնագետները այցելել են մարզի բոլոր տարածաշրջաններ, իրականացրել “Բաց դռների օրեր” միջոցառումներ, որոնց ընթացքում հետազոտվել են 469 մարդ, 48 հիվանդ ուղեգրվել են հիվանդանոցային բուժօգնություն ստանալու համար:

2012 թվականին Երևանից մարզ է հրավիրվել առաջատար վիրաբույժ-ակնաբույժ և քիթ-կոկորդ-ականջաբան մասնագետներ, որոնք բարդացած ընթացքով 201 հիվանդների մոտ իրականացրել են վիրահատական միջամտություններ՝ Գորիսի, Կապանի և Քաջարանի բժշկական կենտրոններում:

“Լույս հայի աչքերին” ծրագրի շրջանակներում իրականացվել է 3100 հետազոտություն՝ այդ թվում 635-ը՝ խորացված, 261 ակնային վիրահատություն, 2200 քաղաքացիների տրամադրվել է ակնոցներ: Ծրագրի շրջանակներում իրականացվել է 11.2 մլն դրամի աշխատանք:

2012 թվականին մարզում ծնվել է 1566 երեխա՝ ծնելիության ցուցանիշը կազմել է 10.3 պրոմիլե , 0-1 տարեկան մահացել է 15 երեխա, որից 8 երեխա 0-6 օրական հասակում: Մանկական մահացության ցուցանիշը կազմում է 9.5 պրոմիլե/ 2011 թ.՝

9.7/: Մեռելաժիհ ծնվել են 10, պերինատալ մահացության ցուցանիշը կազմում է 11.8 պրոմիլե /2011 թ՝ 13.6 պրոմիլե/:

ՀՀ Սյունիքի մարզում 2012 թվականի ընթացքում մայրական մահացության դեպք չի արձանագրվել:

2012 թվականին մահացել է 1349 մարդ /2011թ՝ 1278/, մահացության ցուցանիշը կազմել է 8.8 պրոմիլե: Բնական աճը կազմել է 1.5 պրոմիլե:

Ծնունդների և մահերի թիվը ըստ տարածաշրջանների ունի հետևյալ պատկերը

Տարածաշրջան	Ծնունդ 2010թ.		Ծնունդ 2011թ.		Ծնունդ 2012թ.		Մահերի թ. 2010թ.		Մահերի թ. 2011թ.		Մահերի թ. 2012թ.		0-1 տ. երեխաների մահեր 2010թ.	0-1տ. երեխաների մահեր 2011թ.	0-1տ. երեխաների մահեր 2012թ.
	ծննդագր. ԸՆԿ-ի տվյալներ	ՔԿԱԳԾ-գրանցված	ծննդագր. ԸՆԿ-ի տվյալներ	ՔԿԱԳԾ-գրանցված	ծննդագր. ԸՆԿ-ի տվյալներ	ՔԿԱԳԾ-գրանցված	ԸՆԿ-ի տվյալներ	ՔԿԱԳԾ-գրանցված	ԸՆԿ-ի տվյալներ	ՔԿԱԳԾ-գրանցված	ԸՆԿ-ի տվյալներ	ՔԿԱԳԾ-գրանցված			
Կապան	485	485	436	441	491	474	375	426	361	422	364	535	11	5	4
Քաջարան	70	105	83	97	57	87	60	63	83	84	46	66	1	1	2
Սիսիան	369	409	308	374	304	363	241	281	197	273	232	276	-	1	6
Գորիս	575	587	559	525	543	505	339	363	380	381	366	369	4	-	1
Մեղրի	144	150	162	167	131	137	110	110	123	118	98	103	1	6	2
ԸՆԴԱՄԵՆԸ ՄԱՐԶՈՒՄ	1664	1736	1548	1604	1526	1566	1125	1243	1144	1278	1106	1349	17	13	15

ԱՄՆ ՄՁԳ (HS-STAR)՝ Հայաստանի առողջապահական համակարգի հզորացում ծրագրի շրջանակներում և ՀՕՖ-ի մասնակցությամբ իրականացվել են մի շարք ուսուցողական դասընթացներ մարզի բոլոր տարածաշրջաններում՝ բուժօգնության որակի բարելավման, ներհիվանդանոցային վարակի կանխարգելման, նորածնային և մանկական վերակենդանացման, սիրտանոթային հիվանդությունների, մոր և մանկան առողջության պահպանման թեմաներով: Վերապատրաստման դասընթացներին մասնակցել և հավաստագրեր են ստացել 207 բժիշկ և բուժքույր: 2012 թ. ընթացքում մարզի առողջության առաջնային պահպանման ոլորտի 17 բժիշկ և 39 բուժքույր վերապատրաստման դասընթացներ են անցել «Տուբերկուլոզի դեմ պայքարի ազգային գրասենյակ» ՊՈԱԿ-ում:

Իրականացվել է ՀՀ Սյունիքի մարզպետարանի ենթակայության ներքո գտնվող հարյուր տոկոս՝ պետությանը պատկանող բաժնեմաս ունեցող փակ բաժնետիրական ընկերությունների (բժշկական և առողջության առաջնային պահպանման կենտրոնների) տնօրենների ընտրության մրցույթներ և հաղթող ճանաչված անձանց հետ կնքվել են աշխատանքային պայմանագրեր:

Ոլորտում որպես կարևոր հիմնախնդիր մնում է բժշկական կադրերով ապահովվածության խնդիրը: 2012 թվականի ընթացքում բժշկական բարձր

որակավորում ունեցող մասնագետներ /գինեկոլոգ՝1, վիրաբույժ՝ 3 և անեսթեզիոլոգ՝ 2, ժամանակավոր գործուղվել են աշխատելու մարզի Գորիսի, Սիսիանի, Կապանի և Մեղրու տարածաշրջանային բժշկական կենտրոններ: Մարզպետարանի աջակցությամբ մասնագետների համար ապահովվել են բավարար կենցաղային և արտոնյալ աշխատանքային պայմաններ: Կազմակերպվել են հանդիպումներ բժշկական համալսարանի ավարտական կուրսերում սովորող ուսանողների հետ:

Ներկայումս մարզպետարանի միջնորդությամբ պայմանագիր կնքած 9 նորավարտ բժիշկներ մասնագիտացման դասընթացներ են անցնում ՀՀ ԱՆ Առողջապահության ազգային ինստիտուտում:

Մարզպետարանի պաշտոնական կայքում տեղադրված է և պարբերաբար թարմացվում է ՀՀ Սյունիքի մարզի առողջապահական ընկերություններում բժշկական թափուր պաշտոնների վերաբերյալ տեղեկատվությունը:

Սոցիալական ապահովության բնագավառ

Հաշվետու ժամանակաշրջանում բնակչության պետական սոցիալական ապահովության տարածքային քաղաքականությունն ապահովվել է սոցիալական ծառայությունների տարածքային գործակալությունների գործունեության կազմակերպման, սոցիալական ոլորտի հանրապետական գործադիր մարմինների տարածքային ծառայությունների գործունեության համակարգման, ինչպես նաև բնակչության սոցիալապես անապահով ընտանիքների հաշվառման և բնակչության զբաղվածության ծրագրերի իրականացման միջոցով:

Բնակչության սոցիալական ապահովության բնագավառում կարևոր նշանակություն ունի պետական նպաստների տրամադրումը, որը նպատակաուղղված է աղքատ ընտանիքների կենսապայմանների բարելավմանը:

ՀՀ կառավարության ընտանեկան նպաստի և միանվագ դրամական օգնության նշանակման և վճարման նոր կարգով սահմանված չափորոշիչների փոփոխության արդյունքով 2012թ ընթացքում ընտանեկան նպաստի համակարգում ընդգրկված ընտանիքների թիվը ավելացել է 324-ով: 2012թ հունվար ամսին ընտանեկան նպաստի համակարգում ընդգրկվել է 3310, 2012թ դեկտեմբերին՝ 3634 ընտանիք: Ընտանեկան նպաստի միջին ամսական չափը կազմել է 26.4 հազ. դրամ:

Տարվա ընթացքում ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության աշխատակազմի համապատասխան ստորաբաժանումների հետ համագործակցված աշխատանքի արդյունքում հնարավոր է եղել սոցիալական ծառայությունների տարածքային գործակալությունների համար ապահովելու վերոհիշյալ որոշմամբ նախատեսված գործառույթների պատշաճ կատարումը:

Հաշվետու ժամանակահատվածում ձեռնարկվել է համապատասխան միջոցառումներ նպաստի համակարգին պետական բյուջեից հատկացված միջոցների հասցեականության ապահովման և նպատակային օգտագործման ուղղությամբ: Տեղեկատվական բազաների համադրմամբ և կատարված ուսումնասիրությունների արդյունքով արձանագրված գերավճար գումարները սահմանված կարգով հետ է գանձվում պետական բյուջե: Հաշվետու ժամանակաշրջանում սոցիալական ծառայությունների 4 տարածքային գործակալությունների կողմից հետ է գանձվել 1,4 մլն. դրամ: Սահմանված

չափորոշիչներին համապատասխան ընտանիքների անապահովության գնահատման և համապատասխան կազմակերպությունների համակարգերում ընդգրկված անձանց տվյալների անհատական (անձնավորված) հաշվառման համակարգերի տեղեկատվական բազաների միջոցով կազմված ցուցակները համադրվել են մարզի սոցիալական ծառայությունների չորս տարածքային գործակալությունների ընտանիքների անապահովության գնահատման համակարգի տեղեկատվական բազաների տվյալների հետ և արդյունքների վերաբերյալ ամենամյա հաշվետվություններ է ներկայացվել ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն:

Սոցիալական ծառայությունների տարածքային գործակալություններին կից գործել են հասարակական հիմունքներով գործող սոցիալական աջակցության խորհուրդները, որոնք համապատասխան որոշումներով ընտանեկան նպաստի համակարգից դուրս մնացած սոցիալապես անապահով 3386 ընտանիքների նշանակվել են եռամսյակային դրամական օգնություն ամսական 16000 դրամի չափով:

Զբաղվածության չորս տարածքային կենտրոններում գրանցված է 4178 /2011-ին 4871/ աշխատանք փնտրող քաղաքացի, որից 4178 /2011թ-ին 4690/ ունի գործազուրկի կարգավիճակ:

2012թ-ին կենսաթոշակները վճարվել են առանց ուշացումների: Մարզի կենսաթոշակառուների թիվը կազմել է 25390 մարդ, միջին ամսական թոշակը՝ 29.8 հազ. դրամ:

«Հայաստանի Հանրապետության 2012թ. պետական բյուջեի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով, Հայաստանի Հանրապետության Սյունիքի մարզպետարանին բյուջետային ծախսերի տնտեսագիտական դասակարգման <Այլ նպաստներ բյուջեից> հոդվածով նախատեսված հատկացումների հաշվին, Սյունիքի մարզպետարան դիմած 1179 քաղաքացիներից 722-ի տրվել է դրամական օգնություն՝ 20-50 հազար դրամի շրջանակներում:

Տարվա ընթացքում մարզի հաշմանդամները մշտապես գտնվել են մարզպետարանի և հաշմանդամություն ունեցող անձանց հարցերով զբաղվող Սյունիքի մարզային հանձնաժողովի ուշադրության կենտրոնում: Հաշվետու տարում 53 հաշմանդամների, որոնցից 4-ը՝ մանկուց հաշմանդամ, անվճար հատկացվել է առողջարանային ուղեգրեր: Կազմակերպվել է <<Պրոթեզաօրդոպետիկ>> ՍՊԸ-ի աշխատակիցների այցը մարզ, որոնց միջոցով մարզի հաշմանդամներին հատկացվել է 46 լսողական սարք, 115 պրոթեզի կոշիկ, 165 կոշիկի չխոլ, 137 ձեռնափայտ, 89 հենակ, 1 քայլակ, 8 սայլակ:

2012թ. ընթացքում տեղի է ունեցել հաշմանդամություն ունեցող անձանց հարցերով զբաղվող Սյունիքի մարզային հանձնաժողովի 7 նիստ, որտեղ քննարկվել են մարզի հաշմանդամների հիմնախնդիրներին վերաբերվող հարցեր:

Մարզի գերակա խնդիրներից մեկը մնում է սոցիալապես անապահով խավի բնակարանային ապահովության խնդիրը, որի լուծման ուղղությամբ 2012թ. իրականացվել են լուրջ քայլեր: Շվեյցարական զարգացման և համագործակցության գործակալության, ՀՀ քաղաքաշինության նախարարության, ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության, ՀՀ Սյունիքի մարզպետարանի, Գորիսի քաղաքապետարանի համագործակցության արդյունքում Գորիս քաղաքում

շահագործման է հանձնվել 20 բնակարանով սոցիալական տուն, որի արդյունքում 20 սոցիալապես անապահով ընտանիքներ ապահովվել են բնակարանով:

Երեխաների իրավունքների պաշտպանության բնագավառ

Մարզում համակարգված աշխատանքներ են իրականացվել ընտանիքի, կանանց և երեխաների իրավունքների պաշտպանությանն ուղղված պետական նպատակային ծրագրերի կատարման ապահովման ուղղությամբ:

Ոլորտի հարաբերությունները կարգավորող համապատասխան իրավական ակտերի վերաբերյալ կազմվել են շրջաբերականներ և ուղարկվել մարզի բոլոր համայնքներ:

Մարզում հաշվառվել են առանց ծնողական խնամքի մնացած 4 երեխա և առանց ծնողական խնամքի մնացած անձանց թվին պատկանող 1 անձ: Որպես որդեգրողի թեկնածուներ հաշվառվել է 8 անձ: Որդեգրման ենթակա երեխաների թիվը 2 է, որոնք որդեգրվել են հարազատների կողմից: Չկան երեխայի լքման դեպքեր:

Կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող 142 երեխայի տրվել է վկայագիր, խնամքի հաստատությունից դուրս է գրվել 17 և ընդունվել 12 երեխա:

Մանկատուն տեղավորելու համար տրվել է 2 եզրակացություն:

Մանկատնից դուրս է գրվել և վերամիավորվել ընտանիքին մեկ երեխա:

Շարունակվել է համագործակցությունը Հայ օգնության ֆոնդի հետ՝ մարզի միակողմանի և երկկողմանի ծնողագուրկ երեխաներին հովանավորչական ծրագրում ընդգրկելու համար: 280 երեխա ընդգրկված է ծրագրում և տարվա մեջ 2 անգամ ստանում է ֆինանսական աջակցություն:

Նույն ծրագրում ընդգրկված 50 երեխայի ամառային հանգիստը կազմակերպվել է «Սիրանույշ» մանկապատանեկան ճամբարում:

Հունիսի 1-ին երեխաների իրավունքների պաշտպանության օրվա կապակցությամբ ֆինանսական օժանդակություն է տրամադրվել 6 և ավելի երեխաներ ունեցող 14 ընտանիքի: Դժվար իրավիճակներում հայտնված երեխաների 25 ընտանիքների ևս ցուցաբերվել է ֆինանսական աջակցություն:

Մարզի համայնքներում կազմակերպվել են բազմաբովանդակ միջոցառումներ՝ նվիրված երեխաների պաշտպանության միջազգային օրվան:

Միջազգային կազմակերպությունների օժանդակությամբ կազմակերպվել է ամառային ճամբար մարզի սոցիալապես անապահով 200 երեխայի համար:

Վորլդ Վիժն-ի աջակցությամբ իրականացվել է գիշերօթիկ հաստատություններից երեխաների բեռնաթափման և կանխարգելման ծրագիր, որի արդյունքում կանխարգելվել է 29 երեխաների մուտքը գիշերօթիկ հաստատություն:

<Փրկենք երեխաներին> միջազգային կազմակերպության հետ իրականացվել է մարզի երեխաների հարցերով զբաղվող 38 մասնագետների եռօրյա վերապատրաստումներ:

Ոստիկանության անչափահասների գործերով զբաղվող ծառայությունների հետ համատեղ կազմվել է մուրացիկ, իրավախախտ, հանցագործություն կատարած

անչափահասների տվյալների շտեմարան, իրականացվել է կարիքների գնահատում և կազմվել անհատական վերականգնողական ծրագրեր:

Մարզում մուրացիկ երեխա հաշվառված չէ, բայց կան հաշվառված 7 իրավախախտ երեխա, որոնց հետ ամենամսյա պրոֆիլակտիկ աշխատանքներ են կազմակերպվում:

Կապանի մանկական կենտրոնի հետ համատեղ աշխատանքներ են իրականացվել հակաիրավական վարք դրսևորած և դժվար իրավիճակներում հայտնված 70 երեխաների համար:

Ապահովվել է գենդերային քաղաքականության 2012թ նախատեսված միջոցառումների իրականացումը և ընդդեմ գենդերային բռնության ծրագրի իրականացումը:

Մարզկենտրոնում կազմակերպվել է 3 համաժողով, որին մասնակցել են երեխաների հարցերով զբաղվող կառույցների ներկայացուցիչներ, երեխաների պաշտպանության ազգային հանձնաժողովի անդամներ: Քննարկվել է երեխաների իրավունքների պաշտպանության ոլորտին վերաբերող հարցեր:

ՄԱԿ-ի մանկական հիմնադրամի հետ քննարկվել է Գորիսի և Սիսիանի հատուկ դպրոցների վերակազմավորման հարցը, որը կիրականացվի ընթացիկ տարում:

Շարունակվել է համագործակցությունը մարզում գործող երեխաների և կանանց իրավունքների պաշտպանությամբ զբաղվող հասարակական կազմակերպությունների հետ:

Որպես կարևորագույն խնդիր մնում է համայնքներում երեխաների խնամքի և պաշտպանության ցերեկային կենտրոնների ստեղծումը:

Կրթության բնագավառ

Կրթության որակի և մատչելիության բարձրացումը շարունակվում է դիտվել ոլորտի զարգացման գերակա նպատակ: 2012 թվականի ընթացքում ուշադրություն է դարձվել հանրակրթության համակարգում տեղի ունեցող բարեփոխումներին, մարզում ավագ դպրոցների, նախադպրոցական կրթության համակարգի ընդլայնմանն ու զարգացմանը, նախնական մասնագիտական կրթության արմատավորմանն ուղղված աշխատանքներին: Աշխատանքների հիմքում դրված է Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կրթական քաղաքականության, կրթության մասին ՀՀ օրենսդրության կատարման ապահովումը: Նկատի ունենալով Սյունիքի մարզի տնտեսական ներուժն ու զարգացման միտումները, առաջնային է դառնում որակյալ մասնագիտական կրթության հնարավորությունների, հատկապես նախնական (արհեստագործական) մասնագիտական կրթության հնարավորությունների ընդլայնումը: Այս ուղղությամբ պարբերաբար քննարկումներ են կազմակերպվել բոլոր շահագրգիռ կողմերի մասնակցությամբ, կադրերի պահանջարկը՝ ըստ մասնագիտությունների, ներկայացվել ՀՀ կրթության և գիտության նախարարություն:

Մարզում գործում է 120 հանրակրթական ուսումնական հաստատություն, որից 114-ը՝ մարզային ենթակայության, 6-ը՝ ՀՀ կրթության և գիտության նախարարության (5 ավագ դպրոց և 1 հատուկ կրթահամալիր):

Մարզի հանրակրթական ուսումնական հաստատություններում աշխատում է 2568 ուսուցիչ, նրանցից 2180-ը ունի բարձրագույն մանկավարժական կրթություն: Ուսուցիչներից 500-ը ունի միջին մասնագիտական մանկավարժական կրթություն, ոչ մասնագիտական կրթությամբ մանկավարժներ կրթության ոլորտում չեն աշխատում: Նախորդ ուսումնական տարվա համեմատ բարձրագույն մանկավարժական կրթություն ունեցող ուսուցիչների թիվն աճել է: Այն հիմնականում պայմանավորված է Գորիսի պետական համալսարանի մանկավարժական դեպարտամենտի հեռակա ուսուցման կազմակերպմամբ:

Սահմանված ժամանակացույցի համաձայն 2012թ. ընթացքում վերապատրաստվել են հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների 919 ուսուցիչ, նախադպրոցական ուսումնական հաստատությունների 243 աշխատակից:

Համակարգվել և վերահսկվել է դպրոցական տարիքի և կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող երեխաների հաշվառումը. դպրոցական տարիքի 16952 աշակերտներ ընդգրկվել են մարզի հանրակրթական ուսումնական հաստատություններում, 5 աշակերտի համար կազմակերպվել է տնային ուսուցում: Դասարանի միջին խտությունը քաղաքային դպրոցներում կազմել է 14.5, իսկ գյուղական վայրերում՝ 5.8 աշակերտ: Ուսուցիչ-աշակերտ հարաբերակցությունը կազմել է 6.9 կամ մեկ ուսուցիչը սպասարկել է մոտ 7 աշակերտի: Կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող երեխաների թիվը կազմել է 257 աշակերտ: 2011 թվականի ընթացքում 4 դպրոցներում (Սիսիանի թիվ 3, Գորիսի թիվ 3, Կապանի թիվ 1 և Մեղրիի թիվ 2 դպրոցներ) կազմակերպվել էր ներառական կրթության փորձարարական ծրագրի ներդրումը: Եվս 2 դպրոցներ (Կապանի թիվ 5 և Գորիսի թիվ 6 դպրոցներ) 2012 թվականին ընդգրկվեցին ներառական կրթություն իրականացնող դպրոցների ցանցում: Երևանի բժշկահոգեբանամանկավարժական գնահատման կենտրոնի կողմից գնահատվել և 2012-2013 ուսումնական տարվա սեպտեմբերից պետական բյուջեի հաշվին ֆինանսավորվել է 91 երեխայի ներառական կրթությամբ ուսուցումը վերը նշված դպրոցներում:

Պարտուսից դուրս մնացած երեխաներ մարզում չկան:

Հաշվառվել է նախադպրոցական տարիքի 10341 երեխա. 6 քաղաքային և 29 գյուղական համայնքներում գործում են ընդհանուր թվով 55 նախադպրոցական ուսումնական հաստատություններ, կոմպլեկտավորվել է 173 խումբ՝ 4113 երեխաներով: Մարզի նախադպրոցական տարիքի երեխաների 66.2 %-ը ընդգրկված է մանկապարտեզներում: <<Կրթության մատչելիության ապահովում>> ծրագրի շրջանակներում մարզի 7 հանրակրթական ուսումնական հաստատություններում և 9 նախակրթարաններում դրամաշնորհային ծրագրով գործարկվել են նախադպրոցական խմբեր:

2011-2012 ուսումնական տարվա առարկայական օլիմպիադայի մարզային փուլին մասնակցել է հանրակրթական դպրոցների շուրջ 497 աշակերտ, հանրապետական փուլին՝ 90-ը: 28 մասնակիցներ արժանացել են I, II, III կարգի դիպլոմների նախորդ տարվա 17-ի, 19-ը՝ գովասանագրերի նախորդ տարվա 13-ի փոխարեն: Դպրոցականներն ակտիվորեն մասնակցել են <<Կենգուրու 2012>> միջազգային մաթեմատիկական խաղ-մրցույթին:

2011-2012 ուսումնական տարվա 1741 շրջանավարտներից միասնական քննության հայտ է ներկայացրել 937 աշակերտ, որոնց 96%-ը ընդունվել է բարձրագույն ուսումնական հաստատություններ:

2011-2012 ուսումնական տարվա շրջանավարտներից <<Գերազանցության մեդալի>> քննությունների հայտ էր ներկայացրել 24 աշակերտ, նրանցից 9-ը պարզևատրվել է մեդալով: Այս ցուցանիշով ՀՀ Սյունիքի մարզը հանրապետությունում առաջինն է:

2012թ. ընթացքում „Հայաստանի դպրոցների ինտերնետային ցանցում,, ընդգրկված մարզի հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների թիվն ավելացել է հասնելով՝ 114-ի: Այլ միջոցների հաշվին համացանցից դեռևս օգտվում է 3-4 դպրոց: Մարզում ուսումնական հաստատությունների գործունեության մասին տարեկան վիճակագրական տվյալները հավաքագրվել և սահմանված ժամկետում փոխանցվել են կրթական տեխնոլոգիաների ազգային կենտրոն (ԿՏԱԿ): Տարվա ընթացքում շարժական ինտերնետային համակարգչային կայանը մարզի Ճակատեն և Վաղատուր համայնքներում դասընթացներ է կազմակերպել աշակերտների և ուսուցիչների համար:

Հայաստանի շախմատի ֆեդերացիայի և շախմատի ակադեմիայի հետ համատեղ անց են կացվել վերապատրաստման և որակավորման դասընթացներ: Դպրոցները շախմատի ակադեմիայի կողմից ժամանակին ապահովվել են շախմատային զննական նյութերով և ուսումնանյութական անհրաժեշտ բոլոր պարագաներով:

Մարզային ենթակայության 112 հանրակրթական ուսումնական հաստատություններում լիցենզավորման գործընթացն ավարտվել է: 2 դպրոցներում գործընթացը գտնվում է ավարտական փուլում:

Մարզի 2 ավագ դպրոցներում (Կապանի թիվ 9 և Սիսիանի ավագ դպրոցներ) տեղադրվել է ռազմագիտական ուսումնական հրաձգության իրականացման <<Մենամարտ >> վարժասարք, որը հնարավորություն կընձեռի հավուր պատշաճի իրականացնելու նախազորակոչային տարիքի դպրոցականների ֆիզիկական պատրաստականության, ռազմահայրենասիրական դաստիարակության աշխատանքները: Կազմակերպվել և համակարգվել է մարզի տարածքում նախազորակոչային և զորակոչային տարիքի երիտասարդության 2012թ. հանրապետական ռազմամարզական խաղերը. Քաջարանի N 1 միջն. դպրոցի թիմը հանրապետական փուլում զբաղեցրել է 3-րդ տեղը: Մարզի դպրոցների և դպրոցականների հավաքական թիմերը ամենակատիվ մասնակցությունն են ունեցել հանրապետական և մի շարք միջազգային, բարձր արդյունքներ ապահովել հատկապես վոլեյբոլ, բասկետբոլ, ֆուտբոլ, սեղանի թենիս մարզաձևերով:

Մարզպետարանի մշակված ծրագրի հիման վրա ֆրանսերեն ուսումնասիրող հանրակրթական ուսումնական հաստատություններում կազմակերպվել են Ֆրանկոֆոնիայի միջազգային օրվան նվիրված միջոցառումներ:

Մարզի դպրոցականները ակտիվ մասնակցություն են ունեցել նաև Համաշխարհային Հայկական Կոնգրեսի Ռուսաստանի հայերի միության և ՀՀ կրթության և գիտության նախարարության հետ համատեղ կազմակերպած գրական ստեղծագործական և ռուսական երգի փառատոն-մրցույթներին, արժանացել մրցանակների և պատվոգրերի:

Քրիստոնեական դաստիարակության կենտրոնի կողմից Սբ. Մ.Մաշտոցին և հայ գրատպության երախտավորներին նվիրված միջոցառումները կազմակերպվել են մարզի բոլոր տարածաշրջաններում. Քարահունջի միջնակարգ դպրոցը անցել է եզրափակիչ փուլ և արժանացել դրամական խրախուսանքի:

Հայ առաքելական եկեղեցու հովանավորությամբ կազմակերպված առարկայական մրցույթի հանրապետական փուլում 3 մանկավարժներ արժանացել են 2-րդ և 3-րդ կարգի դիպլոմների և դրամական խրախուսանքի:

<<Տարվա լավագույն դաստիարակ>> մրցույթի հանրապետական փուլում <<Լավագույն դաստիարակ>> կոչմանն է արժանացել Քաջարանի մանկապարտեզի դաստիարակը:

Դպրոցներին բաշխվել է 31 անուն 14837 կտոր վճարովի և 40 անուն 25784 կտոր անվճար դասագիրք, բնագիտական և հումանիտար առարկաներին վերաբերող 354 պաստառներ: Մարզի ծնողագուրկ, սոցիալապես անապահով շուրջ 380 երեխաներ ստացել են անվճար դասագրքեր: Վարձավճարների հավաքագրման գործում Սյունիքի մարզը հանրապետությունում առաջինն է:

Կապանի տարածաշրջանում կազմակերպվել է ամառային քրիստոնեական ճամբար՝ 207 երեխաներով: Սիսիանի դպրոցների երեխաների համար կազմակերպվել է ամառային ճամբար Փամբակում և Ջերմուկում, իսկ Սիսիանի 6 համայնքներում կազմակերպվել են ամառային բակային ճամբարներ: ՀՀ կառավարության որոշման համաձայն որբ, սոցիալապես անապահով, ծնողագուրկ 140 երեխաներ իրենց ամառային հանգիստն են անցկացրել Հանքավանի <<Հասմիկ>> և <<Լուսաբաց>> մանկական առողջարարական ճամբարներում: Դպրոցականների ամառային հանգստի լիարժեք և արդյունավետ կազմակերպման համար մարզն ունի յուրահատուկ բնակլիմայական և գողտրիկ պայմաններ, ուստի նպատակահարմար է միջոցներ ձեռնարկել ռեկրեացիոն հնարավորություններն ու ռեսուրսները կյանքի կոչելու համար:

Ժողովրդագրական բացասական միտումների հետ կապված բավականին լուրջ հիմնախնդիր է դարձել մարզի սահմանամերձ, լեռնային սակավաթիվ բնակչությամբ համայնքներում գյուղական դպրոցի պահպանության խնդիրը: Առկա միտումների պահպանման դեպքում առանձին համայնքներ արդեն իսկ կանգնել են դպրոցների փակման վտանգի առջև, ինչն իր հերթին զգալի բացասական հետևանքներ է ունենում գյուղապահպանության խնդրի վրա:

Մշակույթի, սպորտի և երիտասարդության հարցերի բնագավառ

Ոլորտում մարզպետարանի գործունեությունը նպատակաուղղված է եղել մարզի մշակութային դերի բարձրացմանը, մշակութային ու հոգևոր ժառանգության պահպանմանը, ազգային արժեքների ու ավանդույթների վերականգմանն ու տարածմանը, պետական, ազգային ու այլ տոների, զանգվածային միջոցառումների կազմակերպմանը, թանգարանների, գրադարանների, մշակութային այլ օջախների նպատակային գործունեության ապահովմանը, կադրային քաղաքականության և մշակութային կրթության զարգացմանն ու առաջընթացին, հայ ընտանիքի բարոյական նորմերի պահպանմանը, մատաղ սերնդի հայեցի դաստիարակությանը,

երիտասարդության շրջանում տարվող աշխատանքների աջակցմանն ու ակտիվացմանը:

Մարզում գործում են 2 դրամատիկական թատրոն, 6 թանգարան, 130 գրադարան, 15 երաժշտական, արվեստի և գեղարվեստի դպրոցներ, 7 մշակութային կենտրոն, 110 մշակույթի տուն և ակումբ, 7 մարզադպրոց, 6 մարզադաշտ և այլ մարզական կառույցներ ու մշակութային օջախներ:

2012 թ.մարզի համայնքներում պատշաճ մակարդակով նշվել են պետական, ազգային նշանակություն ունեցող տոները, հորեյյանները: Կազմակերպվել և անց են կացվել բազմաթիվ մշակութային զանգվածային միջոցառումներ, փառատոներ, ցուցահանդեսներ, երիտասարդական հավաքներ, ուխտագնացություններ, ավանդական ազգային ծեսեր ու ծիսակատարություններ, մեծարման ու հանդիպման երեկոներ, համերգային ծրագրեր, սպորտային միջոցառումներ:

Հաշվետու ժամանակաշրջանում մարզում իրականացվել է շուրջ 300 մարզամշակութային միջոցառում:

Մարզում կազմակերպվել են Նոր Տարվա և Սուրբ Ծննդի տոներին, ՀՀ անկախության 21-րդ, Հայոց բանակի ստեղծման 20-րդ տարեդարձներին, Կանանց միջազգային օրվան, Մայրության և գեղեցկության տոնին, Մեծ եղեռնի զոհերի և երկրաշարժի զոհերին նվիրված միջոցառումներ:

Հայ գրատպության 500-ամյա հորեյյանին նվիրված, մարզում անց են կացվել գրական հանդիպումներ, գրքի շնորհանդեսներ, այլ թեմատիկ միջոցառումներ գրական-երաժշտական երեկոներ՝ նվիրված Անանիա Շիրակացու 1400, Սայաթ-Նովայի 300, Հովսեփ Օրբելու 125, Եղիշե Չարենցի 115-ամյակներին:

Մարզի քաղաքային համայնքներում կազմակերպվել և անցկացվել է «Կինոաշուն, ազգային կինոյի ամիս» հանրապետական միջոցառումը:

Մարզում հաշվետու ժամանակահատվածում ծրագրերով հանդես են եկել ՀՀ վաստակավոր կոլեկտիվներ, ազգագրական երգի համույթներ, ԼՂՀ-ի Շուշի քաղաքի պետական դրամատիկական թատրոնը, Երևան քաղաքի վարչական շրջանների հետ համագործակցության ծրագրով՝ Քանաքեռ-Զեյթուն վարչական շրջանի և Շենգավիթ վարչական շրջանի երաժշտական դպրոցների սաները, Ֆրանսիայի Վիեն քաղաքի ԼԵ ՔԼԵՄ համույթը:

Մարզի երիտասարդ նկարիչները իրենց մասնակցությունն են ունեցել Գյումրիում կազմակերպված «Մինասի գույներ» խորագրով 1-ին հանրապետական նկարչական պլենների աշխատանքներին:

ՀՀ Սյունիքի մարզի և ԼՂՀ Քաշաթաղի վարչական շրջանի միջև կրթամշակութային, սպորտային, տուրիզմի և հանգստի կազմակերպման բնագավառում 2012թ. նախատեսված միջոցառումների շրջանակներում Գորիսի «Գուսան Աշոտի» անվան ժող.գործիքների համույթը համերգային ծրագրով հանդես է եկել Շուշի և Բերդաձոր քաղաքներում: Մարզի տարբեր համայնքների շուրջ 15 ուսումնական հաստատությունների կողմից կազմակերպվել են ուխտագնացություններ ԼՂՀ-ի պատմամշակութային հուշարձաններ: Գյումրի քաղաքում կազմակերպված «Վերածնունդ» 4-րդ միջազգային փառատոնին իրենց մասնակցությամբ աչքի ընկան մարզի երաժշտական դպրոցների սաները, արժանանալով խրախուսական մրցանակների ու շնորհակալագրերի:

Երիտասարդության հետ տարվող աշխատանքներն ակտիվացնելու նպատակով մարզում կազմակերպվել են «Ձանգեգուրյան ձմեռ», «Երազ իմ երկիր», «Բակունցյան օրեր», «Ուսանողական ամառ», «Բազե-2012» միջոցառումները, ինչպես նաև մարզամշակութային տարբեր փառատոններ, ուխտագանացություններ, ցուցահանդեսներ ու մրցումներ:

Մարզի Կապան, Գորիս, Սիսիան քաղաքներում կայացավ Բուլղարացի հայտնի լրագրող, ռեժիսոր, կինովավերագրողների միջազգային ասոցիացիայի անդամ Յվետանա Պասկալևայի հանդիպումները, որի ընթացքում բնակչությունը վերստին հնարավորություն ունեցավ դիտելու արցախյան հերոսամարտին նվիրված նրա «Ղարաբաղի վերքերը» ֆիլմաշարը:

Կապանի երկրագիտական թանգարանը պատմամշակութային արգելոց-թանգարանների և պատմական միջավայրի պահպանության ծառայության հետ համատեղ կազմակերպեց «Վահանավանք 1100» ցուցահանդեսը, մարզի նկարիչների ցուցահանդեսներ բացվեցին Երևանում և ԼՂՀ-ում:

Ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի դերի բարձրացման, բնակչության շրջանում առողջ ապրելակերպի ձևավորման ու ամրապնդման, ֆիզիկական դաստիարակության, ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի մասսայականացման նպատակով 2012թ. ընթացքում մարզում անց են կացվել բազմաթիվ սպորտային միջոցառումներ, մրցույթներ՝ ՀՀ անկախության տարեդարձին նվիրված «21-րդ մարզական խաղեր», «ՀՀ ազգային ժողովի գավաթի համար», ՀՀ Նախագահի մրցանակի համար «Լավագույն մարզական ընտանիք», «Լավագույն քաղաքային մարզական համայնք», «Լավագույն մարզական բակ» ստուգատեսները: Հանրապետությունում լավագույն մարզական համայնք է ճանաչվել Քաջարան քաղաքը՝ գրավելով առաջին մրցանակային տեղ:

Կազմակերպվել են ֆուտբոլի մրցաշարեր, սեղանի թենիսի բաց առաջնություններ, Հայաստանի ֆուտբոլի պատանիների առաջնություն, վոլեյբոլի Սյունիքի մարզի առաջնություն:

Մարզային միջոցառումները կազմակերպվել են «Պետական աջակցություն մշակութային միջոցառումների իրականացմանը» ծրագրով մարզպետարանին 2012թ. հատկացված 7,1 մլն. դրամ միջոցներով:

Անհրաժեշտ աշխատանքներ են տարվել պատմության և մշակույթի հուշարձանների պահպանության և օգտագործման, հողհատկացման, պահպանական գոտիների նախագծերի կազմման ուղղությամբ:

2012թ Կապանի Շահումյան հնավայրում ՀՀ հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի արշավախումբի կողմից կատարվել են հնագիտական պեղումներ: Պեղվել են մշակութային բազմաշերտ հուշարձաններ, որոնք դեռևս կարոտ են ուսումնասիրության:

Վերանորոգման աշխատանքներ են իրականացվել մարզի մի շարք գյուղական համայնքների ակումբներում ու մշակույթի տներում:

Մարզի քաղաքային համայնքներում «Վորլդ Վիժն Հայաստան >> միջազգային կազմակերպության կողմից կառուցվել են խաղահրապարակներ, հանգստի գոտիներ:

Մարզում 2012թ. 335 մլն.դրամի շրջանակներում իրականացվել են մշակութային և ստորտային օբյեկտների կառուցման, նորոգման և հիմնանորոգման աշխատանքներ:

Մշակույթի և սպորտի բնագավառի չլուծված և հրատապ խնդիրներից են մնում գյուղական համայնքների մշակութային և սպորտային կառույցների վերանորոգման և համապատասխան գույքով ապահովելու հարցերը:

Առևտրի, հասարակական սննդի և սպասարկման բնագավառ

2012 թվականին Սյունիքի մարզի սպառողական շուկայում մանրածախ ապրանքաշրջանառությունը՝ նախնական տվյալներով (ընթացիկ գներով) կազմել է մոտ 14.0 մլրդ դրամ, ընդ որում առևտրաշրջանառության ավելի քան 46.7 %-ը կամ 6.5 մլրդ դրամը ձևավորվել է խանութների և կրպակների միջոցով:

«Առևտրի և ծառայությունների մասին» ՀՀ օրենքի 17-րդ հոդվածի 2-րդ կետի համաձայն տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից առևտրի, հանրային սննդի և կենցաղային ծառայությունների ոլորտում ստուգման արդյունքների վերաբերյալ ՀՀ Սյունիքի մարզպետարանին ներկայացրած 2012 թվականի առաջին կիսամյակի հաշվետվությունների ամփոփ տվյալներով, մանրածախ առևտրով զբաղվող օբյեկտների թիվը մարզում կազմել են 1111 միավոր, հանրային սննդի օբյեկտների թիվը՝ 118, կենցաղային ծառայությունների օբյեկտների թիվը՝ 127:

Գործող խանութների 7.3%-ը մասնագիտացված են պարենային ապրանքների, 48.5%-ը ոչ պարենային և 44.2%-ը խառը ապրանքների վաճառքով:

Բնակչության մեկ շնչի հաշվով մանրածախ առևտրի շրջանառությունը նախնական տվյալներով կազմում է մոտ 91503 դրամ (հանրապետության միջին ցուցանիշից շուրջ 4.1 անգամ պակաս):

Մարզում մատուցված վճարովի ծառայությունների ծավալը 2012 թվականին նախնական տվյալներով, ընթացիկ գներով, կազմել է շուրջ 12.0 մլրդ դրամ:

Բնակչության մեկ շնչի հաշվով վճարովի ծառայությունների ծավալը կազմել է մոտ 78431 դրամ (հանրապետության միջին ցուցանիշից 3.8 անգամ պակաս):

Մեկ աշխատողի միջին ամսական անվանական աշխատավարձը 2012թ. նոյեմբեր ամսին մարզի կազմակերպություններում կազմել է 145.6 հազ դրամ, որը բարձր է հանրապետության համապատասխան ցուցանիշից մոտ 21.5%-ով, ինչը պայմանավորված է հանքագործական արդյունաբերության ոլորտում բարձր աշխատավարձերի մակարդակով:

Մարզի բնակչության ճնշող մեծամասնությունն ունի ցածր եկամուտներ: 2012 թվականին՝ նախնական տվյալներով մարզում տնտեսապես ակտիվ բնակչությունը կազմել է 56.7 հազար մարդ, գրանցված գործազուրկների թիվը 2012թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ կազմել է 4178 մարդ, որը կազմում է հանրապետության համապատասխան ցուցանիշի 6.7%-ը: Գործազրկության մակարդակը մարզում կազմել է 7.4%, որը հանրապետության միջին ցուցանիշից բարձր է մոտ 1.6 անգամ:

Արտաքին կապեր

2012 թվականի ընթացքում շարունակվել է արտաքին կապերի ընդլայնմանն ու զարգացմանն ուղղված միջոցառումների իրականացումը:

2011թ. մայիսի 30-ին Թեհրանում կայացած հայ-իրանական միջկառավարական հանձնաժողովի 10-րդ նիստի Փոխընթացային հուշագրի և 2005թ. հունիսի 29-ին ՀՀ Սյունիքի մարզի և Իրանի Իսլամական Հանրապետության Արևլյան Ատրպատականի նահանգի միջև կնքված համագործակցության փոխընթացային հուշագրի շրջանակներում:

2012թ. հուլիսի 10-ին Գորիս քաղաքում ՀՀ Սյունիքի մարզպետի և ԻԻՀ Արևելյան Ատրպատականի նահանգապետի միջև կնքվեց միջմարզային համագործակցության զարգացման վերաբերյալ փոխընթացային հուշագիր: Հուշագրի շրջանակներում ԻԻՀ Արևելյան Ատրպատականի նահանգի պատվիրակությունը Փալիբար քաղաքի ղեկավար Աբդուլահ Ասղարփուրի գլխավորությամբ սեպտեմբերի 27-ին Գորիսում հանդիպում ունեցան Սյունիքի մարզպետարանի աշխատակազմի, մարզի ֆերմերների, գյուղատնտեսական արտադրությամբ զբաղվող տնտեսավարողների, վերամշակող կազմակերպությունների ղեկավարների հետ: Հանդիպման ընթացքում քննարկվեցին համատեղ իրականացվելիք գյուղատնտեսական մի շարք ծրագրեր: Իրանական կողմի հետ քննարկվեցին նաև ներդրումային քաղաքականությանը վերաբերող մանրամասներ:

Մարզի տնտեսության զարգացման նպատակով մարզի հանքարդյունաբերական և մի շարք այլ ձեռնարկությունների ու գործարարների կողմից Իրանի Իսլամական Հանրապետությունից 2012թ. ընթացքում մարզ է ներկրվել նիտրատներ, դիզ. վառելիք, քսայուղեր, պահեստամասեր, բիտում, էլ. սարքավորումներ, շինանյութ և այլ ապրանքներ:

2012թ. ապրիլի 3-ին մարզ այցելեցին ԵԱՀԿ/ԺՀՄԻԳ երկարաժամկետ տնտեսական հետազոտությունների Յուրոպիկ Բեքլունդը (Շվեդիա) և Նիկոլայ Խոխլովը (Ռուսաստանի Դաշնություն): Այցի ընթացքում քննարկվեցին ընտրությունների նախապատրաստման և անցկացման ամբողջ ընթացքի վերաբերյալ հարցեր:

2012թ. հունիսի 29-ին ՀՀ Սյունիքի մարզպետի գլխավորած պատվիրակությունը այցելեց ԼՂՀ Քաշաթաղի շրջան: Այցի ընթացքում ՀՀ Սյունիքի մարզի և ԼՂՀ Քաշաթաղի շրջանի միջև ստորագրվեց համագործակցության հուշագիր:

2012թ. հոկտեմբերի 2-ին մարզ այցելեց Հայաստանում Արգենտինայի արտակարգ և լիազոր դեսպան Դիեգո Էռնեստո Ալվարես Ռիվերան: Այցը ճանաչողական էր և համաձայնություն ձեռք բերվեց հետագայում խորացնելու Սյունիքի մարզի և արգենտինական քաղաքների միջև հարաբերություններ:

2012թ. հոկտեմբերի 9-ին մարզ այցելեց Հայաստանում Ղազախստանի Հանրապետության արտակարգ և լիազոր դեսպան Այիմդոս Բոզժիգիտովը: Այցի ընթացքում ՀՀ Սյունիքի մարզպետարանում անցկացվեց “Աշխարհն առանց միջուկային զենքի, Ղազախստանի և Հայաստանի միջազգային ջանքերը: Հայաստանի և Ղազախստանի միջև 20 տարվա համագործակցություն և փոխընթացային” թեմայով համաժողով:

2012թ. հոկտեմբերի 24-ին մարզ այցելեց ԵԱՀԿ երևանյան գրասենյակի ղեկավար, դեսպան Անդրեյ Սորոկինը: Այցի ընթացքում դեսպանը ծանոթացավ մարզի սոցիալ-տնտեսական, քաղաքական իրավիճակին: Երկուստեք պայմանավորվածություն ձեռք բերվեց էլ ավելի խորացնել համագործակցությունը:

2012թ. հոկտեմբերի 31-ին ճանաչողական այցով մարզ ժամանեցին Հայաստանում գործող ավելի քան 20 զբոսաշրջային գործակալությունների ներկայացուցիչներ ու լրագրողներ: Այցի ընթացքում նրանք ծանոթացան մարզի էկոտուրիզմի և գյուղական տուրիզմի հնարավորություններին, առավելություններին և առանձնահատկություններին: Այցի ընթացքում Կապանում ներկայացվեց ծրագրի շրջանակում հրատարակված Սյունիքի մարզի տուրիստական ուղեցույցը:

2010թ. հոկտեմբեր ամսին ՇՁՀԳ հետ ստորագրված համաձայնագրի համաձայն 2011թ. մենկարկեց և 2012թ. ավարտվեց «Սոցիալական տուն աջակից պայմաններով» ծրագրի Գորիս քաղաքում 22 բնակարանանոց նոր շենքի կառուցման աշխատանքները: Ծրագրի ընդհանուր արժեքը կազմել է 275.0 մլն դրամ:

ՀՀ բնապահպանության նախարարության, ՀՀ Սյունիքի մարզպետարանի և գերմանական զարգացման բանկի միջև կնքված համաձայնագրի շրջանակներում 2012թ. սկսվել են «Շիկահողի կենսոլորտային արգելոցի հիմնադրման և շրջակա համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրի» պիլոտային փուլը: Ծրագրի ընդհանուր ներդրման չափը կկազմի 8.25 մլն եվրո: Ծրագրի իրականացման մեկնարկը կտրվի այս տարի:

ՀՀ Սյունիքի մարզպետարանի և ՇՁՀԳ-ի հետ հաստատվել և «Շեն» ԲՀԿ-ի միջոցով ՇՁՀԳ-ի ֆինանսավորմամբ 2012թ. իրականացվել է Մեղրիի տարածաշրջանի գյուղական զարգացման ծրագիրը շուրջ 168.0 մլն դրամ ընդհանուր գումարով:

ՀՀ Սյունիքի մարզպետարանի և ՇՁՀԳ-ի հետ հաստատվել և «Ռեզնավարական զարգացման գործակալության» միջոցով 2012թ. շարունակվել է Գորիսի և Սիսիանի տարածաշրջանների 40 համայնքներում անասնապահության զարգացման ծրագիրը: Ներդրումների չափը 2012թ. կազմել է 205.7 մլն դրամ:

Տարվա ընթացքում մարզ են այցելել նաև միջազգային կազմակերպությունների, դեսպանությունների ներկայացուցիչներ, որոնց հետ ձեռք են բերվել պայմանավորվածություններ էլ ավելի խորացնելու համագործակցությունը և իրականացնելու նոր ծրագրեր՝ ի նպաստ Սյունիքի զարգացմանը:

Տեղեկատվության բնագավառ

Մարզպետարանի գործունեության մեջ որոշակի տեղ է զբաղեցրել նաև հրապարակայնության ապահովումը՝ որպես տարածքային կառավարման սկզբունք:

Հաշվետու ժամանակաշրջանում ՀՀ Սյունիքի մարզպետարանի համացանցային պաշտոնական կայքի <http://syunik.gov.am> միջոցով լուսաբանվել են ՀՀ պաշտոնատար անձանց, արտերկրի պատվիրակությունների այցելությունները, մարզային արժանահիշատակ դեպքերն ու իրադարձությունները, ինչպես նաև հանրությանը իրազեկվել է մարզպետի և մարզպետարանի աշխատակազմի գործունեության, ընդունված իրավական ակտերի, սոցիալ-տնտեսական զարգացման և աշխատանքային ծրագրերի, մարզխորհրդի նիստերի օրակարգերի և անցկացման

ժամկետների, քաղաքացիների ընդունելության օրերի, ժամերի և վայրերի, համայնքների ավագանիների ընդունած որոշումների, 2010-2013 թթ մարզի զարգացման ծրագրի դրույթներով նախատեսված և մարզի հետ առնչվող այլ տեղեկատվական նյութերի մասին:

“Համայնքային կառավարման տեղեկատվական համակարգ” (ՀԿՏՀ) ծրագրի շրջանակներում 2012 թվականին համացանցային պաշտոնական կայքերով բացի մարզի քաղաքային՝ Կապան (<http://kapan.am>), Քաջարան (<http://kajaran.am>), Գորիս (<http://goris.am>), Սիսիան (<http://sisian.am>), Մեղրի (<http://meghri.am>), Ագարակ (<http://agarak.am>) կայքերից համալրվեցին և արդիականացան նաև գյուղական համայնքները: 2012 թվականի ընթացքում համայնքային կառավարման տեղեկատվական համակարգը ներդրվեց նաև մարզի 22 համայնքներում, որոնցից 7-ը փոխգործակցում և հնարավորության ունի էլեկտրոնային փաստաթղթեր փոխանակել էլեկտրոնային փաստաթղթաշարժի՝ «Mulberry» համակարգի հետ:

Ապահովվել է պարտադիր հրապարակման ենթակա տեղեկատվության հրապարակումը:

Տեղեկատվություն ստանալու վերաբերյալ ՀՀ քաղաքացիներից, ՋԼՄ-ներից, հասարակական և այլ կազմակերպություններից ստացված բոլոր հարցումներին “Տեղեկատվության ազատության մասին” ՀՀ օրենքով սահմանված կարգով և ժամկետներում տրվել են սպառիչ պատասխաններ:

Մարզում տեղեկատվության ազատության և հրապարակայնության ապահովման գործընթացին նպաստել է համագործակցությունը մարզային ու համայնքային 15 լրատվամիջոցների հետ, որոնց միջոցով լուսաբանվել է մարզի հասարակական-քաղաքական կյանքը:

Մարզի համայնքներում հանրային իրազեկման գործընթացն արդյունավետ և օրենսդրության պահանջներին համապատասխան իրականացնելու նպատակով ձեռնարկվել են միջոցներ «Տեղեկատվության ազատության մասին» ՀՀ օրենքի պահանջների շրջանակներում տեղական ինքնակառավարման մարմինների գործունեության հրապարակայնության ապահովման, ինչպես նաև համայնքներում հանրային իրազեկման գործընթացի արդյունավետ կազմակերպման ուղղությամբ:

Եզրափակիչ դրույթներ, առաջարկություններ

Հայաստանի Հանրապետության մարզերում պետական կառավարումը և տարածքային կառավարման մարմինների գործունեությունը առավել արդյունավետ իրականացնելու համար անհրաժեշտ ենք համարում.

1. Տարածքային կառավարման և հանրապետական գործադիր մարմինների լիազորությունները առավել հստակեցնելու նպատակով համապատասխան փոփոխությունների կատարում այդ հարաբերությունները կանոնակարգող օրենսդրական ակտերում
2. Հանրապետական գործադիր մարմինների առանձին լիազորությունների ապակենտրոնացման շարունակականության օրենսդրական ապահովում.

3. Տեղական ինքնակառավարման մարմիններին վերապահված պարտադիր և պետության կողմից պատվիրակված առանձին լիազորությունների իրականացման կարգերի ընդունում:

Կցվում են մարզի սոցիալ-տնտեսական վիճակի բարելավմանն ուղղված առաջարկությունները:

Սյունիքի մարզպետի գործունեության և մարզի սոցիալ-տնտեսական վիճակի բարելավմանն ուղղված առաջարկություններ

1. ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարություն

- Արտադրության և տեղական հումքի վերամշակման ձեռնարկությունների վերագործարկման նպատակով մարզի տարածքում միջազգային և դոնոր կազմակերպությունների ներգրավմամբ երկարաժամկետ ներդրումների և վարկավորման ծրագրերի իրականացման ապահովում:

2. ՀՀ քաղաքաշինության նախարարություն

- 4-րդ և 5-րդ աստիճանի վնասվածություն ունեցող 98 անհատական բնակելի տների բնակիչների բնակարանային խնդրի լուծում:
- 3-րդ և 4-րդ աստիճանի վնասվածություն ունեցող 29 բազմաբնակարան բնակելի շենքերի ամրացում, բնակիչների բնակարանային խնդիրների լուծում:
- Ռմբակոծությունների և ռազմական գործողությունների հետևանքով չչահագործվող, վերականգնման ենթակա 87 անհատական բնակելի տների վերականգնում:
- Վթարային վիճակում գտնվող դպրոցական շենքերի ուժեղացում և հիմնանորոգում:

3. ՀՀ տրանսպորտի և կապի նախարարություն

- Մ-2 Երևան-Մեղրի մայրուղու ՊԿ 168-ՊԿ172, ՊԿ214-ՊԿ217 (Սիսիանի տարածք) և ՊԿ227-ՊԿ230+25 (Գորիսի տարածք) հատվածներում ձյունապաշտպան արգելապատնեշների տեղադրում՝ երթևեկության անվտանգության և անցանելիության ապահովման նպատակով.
- Սիսիան-Կապան այլընտրանքային ճանապարհի կառուցում:

4. ՀՀ բնապահպանության նախարարություն

- Մ-2 Երևան-Մեղրի մայրուղու ՊԿ 262+000-263+800, ՊԿ 262+000-270+000 (Գորիսի տարածք) հատվածներում ձմռան ժամանակաշրջանում ճանապարհի անցանելիության և անվտանգության ապահովման նպատակով, վերոնշյալ ճանապարհահատվածից հյուսիս ընկնող անտառի 0.9հա զանգվածի ծառահատում:

6. ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարություն

- Մարզի գյուղացիական և ֆերմերային տնտեսություններին առաջին վերարտադրության սերմանյութերով, ազոտական պարարտանյութով և մատչելի գներով դիզելային վառելանյութով ապահովում:
- Գյուղացիական տնտեսություններին փոքրածավալ և հզոր գյուղատնտեսական տեխնիկայով վերագինման աջակցության ապահովում:

7. ՀՀ կրթության և գիտության նախարարություն

- Անհրաժեշտ գույքի, ժամանակակից տեխնիկական միջոցների ձեռքբերում, ինտերնետային կապի որակի ապահովում և ուսումնանյութական բազայի համալրման ապահովում:
- Կապված նյութական ծախսերի և այլ դժվարությունների հետ «Էքստեն» քննությունները հեռավոր համայնքների բնակիչների համար կազմակերպել նաև համապատասխան մարզկենտրոնում:

8. ՀՀ մշակույթի, ՀՀ սպորտի և երիտասարդության հարցերի նախարարություններ

- Մարզի մշակութային օջախների վերանորոգում, գույքային բազայի նորացում:

9. ՀՀ առողջապահության նախարարություն

- Առողջապահական հաստատությունների շենքային պայմանների բարելավման, ժամանակակից տեխնիկական միջոցներով և սարքավորումներով հագեցվածության, կադրերի մասնագիտացման և շարունակական կրթման ապահովում

11. ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական ապահովության նախարարություն

- Անհրաժեշտ է աշխատանքներ իրականացնել մարզի տարածքում սոցիալական բնակարանային ֆոնդի ստեղծման և զարգացման ուղղությամբ, ինչը կխթանի սոցիալապես անապահով խավին բնակարանային ապահովության խնդրի լուծմանը:
- Բարեփոխել ընտանիքների անապահովության գնահատման համակարգը և նպաստի գումարները ուղղել սոցիալական խմբերում ընդգրկված կարիքավոր անձանց:
- Արձվանիկի տարեցների սպասարկման կենտրոնը վերցնել պետական հովանավորության ներքո և ֆինանսավորել պետական բյուջեից:
- Երեխաների խնամքի և պաշտպանության գիշերօթիկ հաստատության ստեղծում Գորիս քաղաքում:
- Բազմազավակ ընտանիքներին ուղղված պետական նպատակային ծրագրերի մշակում:

Հավելված N 1

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Ն Ք

«Սյունիքի մարզի սոցիալ-տնտեսական իրավիճակի և մարզպետարանի գործունեությունը բնութագրող հիմնական ցուցանիշների մասին»

Համայնքների եկամուտները	Համայնքների եկամուտները այդ թվում	նախատեսված ընդամենը եկամուտներ	2010թ.	3130739.5
			2011թ.	3051702.1
			2012թ.	3386637.1
	Համայնքների ընդամենը եկամուտների կատարման տոկոսը	մարզի միջինը (%)	2010թ.	95.90%
			2011թ.	97.80%
			2012թ.	95.80%
	Սեփական եկամուտների աճը նախորդ տարվա համեմատ	հազ.դրամ	2010թ.	41825.9
			2011թ.	75887.5
			2012թ.	147396.1
Զրոգտագործում	Ոռոգման ջրի վարձավճարներ	2010թ.	89.3%	
		2011թ.	94.5%	
		2012թ.	97.6%	
	Խմելու ջրի վարձավճարներ	2010թ.	98.8%	
		2011թ.	98.8%	
		2012թ.	97.%	
Հողագործում	Համայնքների վարչական սահմաններում	ընդամենը /հա/		
		տրվել է վարձակալության	2011թ.	45130
			2012թ.	45850
		գանձվել է	2011թ.	91.4%
2012թ.	91.0%			
Ընդերքի օգտագործում	Շահագործող կազմակերպությունների թիվը	2011թ.	27	
		2012թ.	29	
	ունեն հողհատկացում	2011թ.	28	
		2012թ.	29	
	ունեն լիցենզիա	2011թ.	42	
		2012թ.	48	
Համատիրութ յուններ	Ընդամենը ձևավորված	2011թ.	23	
		2012թ.	23	
	Գործող	2011թ.	23	
		2012թ.	23	
Ստորջր պահույթ	Պետ.պատ.շրջանակ. տրվել է /մլրդ. դրամ/	2011թ.	1.672.1	
		2012թ.	1679.9	
	Մատուցվել է վճարովի բուժ.ծառայություն	2011թ.	101.2/21.2/	

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ * ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶՊԵՏԱՐԱՆ

	/մլն. դրամ/ /այդ թվում՝ համավճար/		2012թ.	144.0 /21.2/	
	Կուտակված պարտքը /մլն. դրամ/		2011թ.	0	
			2012թ.	0	
	Բուժ. հիմնարկներում փոփոխված ղեկավարների թիվը		2011թ.	0	
			2012թ.	1	
Կրթություն	Մանկավարժական կադրերի պահանջարկը /սահմանամերձ գյուղական բնակավայրերում/		2011թ.	9	
			2012թ.	6	
	Դպրոցների փոփոխված տնօրենների թիվը		2011թ.	12	
			2012թ.	19	
Սոցիալական ոլորտ	Գործազուրկների թիվը	Ընդամենը	2011թ.	4690	
			2012թ.	4178	
		Գյուղական բնակավայրերում		2011թ.	350
				2012թ.	313

Հավելված 2

Տեղեկանք
2012 թվականի ընթացքում միջազգային և այլ կազմակերպությունների կողմից
ՀՀ Սյունիքի մարզում կատարված ներդրումների մասին

Հ/Հ	Կազմակերպության անվանումը	Ընդամենը	Այդ թվում /հազ. Դրամ/		
			Զարգաց. ծրագրեր	մարդասիրական օգնութ.	Վարկային ծրագրեր
1	«Զանգեզուրի ՊՄԿ»	2908251.0	2231251.0	677000.0	
2	«Ազարակի ՊՄԿ» ՓԲԸ	67650.0	23457.0	44193.0	
3	«Դինո Գոլդ Մայնինգ Քամպին» ՓԲԸ	186045.3	94152.3	91893.0	
4	Հայաստանում Շվեյցարական զարգացման և համագործակցության գործակալություն	645391.2	645391.2		
5	Սյունիք-Զանգեզուր բարեգործական հիմնադրամ	429200.0	429200.0		
6	«Վորլդ Վիժն Հայաստան» կազմակերպության	203559.2	201949.6	1609.6	
7	«Դատաիրավական բարեփոխումների ծրագիր»	317500.0	317500.0		
8	«Իստեյտ մենեջմենթ ենդ ադմինիստրեյշն քամփնի» ՓԲԸ /Տաթևի վանական համալիրի վերականգնում/	150705.0	150705.0		
9	Ասիական զարգացման բանկ	114000.0	114000.0		
10	Քաունթեփարթ ինթերնեյշնլ կազմակերպություն	86523.7	86523.7		
11	Հայաստանի սոցիալական ներդրումների հիմնադրամ	84356.8	84356.8		
12	ԵԱՀԿ հայաստանյան գրասենյակ	70610.6	70610.6		
13	Համաշխարհային բանկ ՀՀ ԱՆ «Առողջապահական ԾԻԳ» ՊՀ	62092.2	62092.2		
14	«Գյուղական տարածքների տնտեսական զարգացում» ԾՎԿԳ	51034.8	51034.8		
15	«Քրոնիմեթ» ԲՀ	31304.4	31304.4		
16	«Անդրսահմանային միացիալ քարտուղարություն ՀԿ, Գերմանական KFW բանկ	20000.0	20000.0		
17	Վայրի բնության համաշխարհային հիմնադրամ	20000.0	20000.0		
18	ԿԳՆ «Կրթական ծրագրերի կենտրոն» ԾԻԳ	11392.0	11392.0		
19	UMCOR, «Արեգակ» վարկային ծրագիր	932000.0			932000.0
20	«Ակրա-կրեդիտ ագրիկոլ բանկ» ՓԲԸ	736329.0			736329.0
21	Յունի բանկ	650687.0			650687.0
22	«SEF» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն	400000.0			400000.0
23	ՎՏԲ	250000.0			250000.0
24	«ՖԻՆՔԱ» ՈՒՎԿ ՓԲԸ	200000.0			200000.0
25	«Արդշին ինվեստ բանկ» Կապանի մասնաճյուղ	180000.0			180000.0
26	«Նոր հորիզոն» ՈՒՎԿ ՍՊԸ	176000.0			176000.0
27	«Գորիս» բարեգործական հիմնադրամ	15491.8	15491.8		
28	«Կապանի տարածաշրջանի ֆերմերների ասոցիացիա» ՀԿ	9530.0	9530.0		
29	«Գեոթիմ» ՓԲԸ	9000.0	9000.0		

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ * ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶՊԵՏԱՐԱՆ

30	Գլենդելի քաղաքապետարան (Կապան- Գլենդել(ԱՄՆ) քույր քաղաքների համագործակցություն)	5060.0		5060.0	
31	Կանանց միյազգային կազմակերպության երևանյան գրասենյակ	4200.0	4200.0		
32	ՀՊԾՀ կապանի մասնաճյուղ	4000.0	4000.0		
33	Ջինիշյան հիշատակի հիմնադրամ	1300.0		1300.0	
34	Սփյուռքահայ բարերարների ներդրումներ	223300.0	223300.0		
	Ընդամենը	9256514.1	4910442.4	821055.6	3525016.0

ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Քաղաքացիների դիմումների, բողոքների ու առաջարկությունների վերաբերյալ
/2012թ./

1. Ստացվել են նամակներ ընդամենը - 2431

որից՝

աջակցություն	2387
առաջարկություն	13
հարցում	14
բողոք	17
այդ թվում՝	
կրկնակի	14
կուլեկտիվ	16

3. Ըստ հարցի բնույթի՝

բնակարանային	39
կոմունալ-կենցաղային	69
շինարարական	32
արդձեռ/տրանսկապ/	7
գյուղատնտեսական	12
բնութ. պահպանութ.	2
առևտրի	2
կենսաթոշակի և նպաստի ¹	19
առողջապահության	502
կրթական և մանկ. հիմն	239
գիտութ. կուլտուրա	12
ֆինանսական	1179
օրենսդրական	3
քաղ. և որդեգրման	12
աշխ. տեղ և հաշվառման	142
հողհատկացում և հողօգտ.	14
ապարատային	77
այլ հարցեր	69

ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

2012թ. ՀՀ Սյունիքի մարզպետարան մուտք գործած և մարզպետարանից առաքված փաստաթղթերի վերաբերյալ

2012 թվականի մարզպետարան մուտք է գործել	8576 փաստաթուղթ, այդ թվում՝
ՀՀ նախագահի աշխատակազմից	6
ՀՀ Ազգային ժողովից	3
ՀՀ Նախագահի տիկնոջ գրասենյակից	1
ՀՀ կառավարությունից և վարչապետից	1092
ՀՀ նախարարություններից	981
ՀԳՄԾ-ներից, մարզային ենթակայության և այլ կազմակերպություններից	1121
Տեղական ինքնակառավարման մարմիններից	2914
Գաղտնի թղթակցություն	27
ՀՀ քաղաքացիներից.	2431
այդ թվում՝ ուղեկցական նամակներով	121
ՀՀ նախագահի աշխատակազմից	67՝
ՀՀ Ազգային ժողովից	4
ՀՀ կառավարությունից և վարչապետից	33
ՀՀ նախարարություններից	11
ՀՀ Նախագահի տիկնոջ գրասենյակից	5
Մարդու իրավունքների պաշտպան.	1
<i>Ելից</i>	<i>7352</i>

2012 թ. ներկայացվել է՝

ՀՀ կառավարությանը և ՀՀ վարչապետին 953 գրություն այդ թվում՝ 81 առաջարկություն կատարվել է 59-ը, ընթացքի մեջ է 22-ը: որից՝

ՀՀ կառավարության որոշման նախագծի տեսքով 23-ը,

ՀՀ նախարարություններին 1141 գրություն

այդ թվում՝ 56 առաջարկություն 37-ը կատարվել է 19-ը՝ ընթացքի մեջ:

2012թ. ՀՀ Սյունիքի մարզպետի կողմից ընդունվել է 192 որոշում և 137 կարգադրություն

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Ն Ք

**2012թ. ՀՀ Սյունիքի մարզում քաղաքաշինության բնագավառում
իրականացված ծրագրերի մասին**

առ.
01.01.2013թ

Հ/Հ	Աշխատանքի անվանումը	Նախատեսված գումարը /հազ. դրամ/	Ֆինանսավորման աղբյուրը	Կատարողական /հազ. դրամ/	Ծանոթություն
1	2	3	4	5	6
Պատվիրատու՝ ՀՀ Սյունիքի մարզպետարան					
ՀՀ կառավարության որոշումներ՝ N 1436-Ն 29.09.2011թ. և N 1706-Ն 24.11.2011թ. այդ թվում					
1	ք. Կապանի թանգարանի շենքի վերանորոգում	7538.7	ՀՀ պետական բյուջե	6616.700	
2	ք. Կապանի թ 4 մանկապարտեզի վերանորոգում	3098.8	ՀՀ պետական բյուջե	3098.800	
3	գ. Աճանանի դպրոցի կոյուղագծի վերանորոգում	2839.3	ՀՀ պետական բյուջե	2839.300	
5	ք. Կապանի Գ. Արզումանյան փողոցի վերանորոգում	82651.9	ՀՀ պետական բյուջե	82651.9	
6	ք. Գորիսի Խորենացու փողոցի ասֆալտապատում և բարեկարգում	45431.8	ՀՀ պետական բյուջե	44942.5	
7	Մ2- Մեղրի մտնող կամրջի ուժեղացում-ընդլայնում	17683.4	ՀՀ պետական բյուջե	17683.4	
9	ք. Սիսիանի Կամոյի փողոցի վերանորոգում	5591.7	ՀՀ պետական բյուջե	5591.700	
10	ք. Սիսիանի թ 3 մանկապարտեզի վերանորոգում	6918.1	ՀՀ պետական բյուջե	6917.4	
11	գ.Սառնակունքի հանդիսությունների տան վերանորոգում	4243.0	ՀՀ պետական բյուջե	4243.0000	
12	<Սիսիանի բժշկական կենտրոն> ՓԲԸ-ի պոլիկլինիկական մասնաշենքի վերանորոգում	15328.2	ՀՀ պետական բյուջե	15325.8	
13	ք. Գորիսի Սաթյանի անվան երաժշտական դպրոցի վերանորոգում	7721.8	ՀՀ պետական բյուջե	7721.800	

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ * ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶՊԵՏԱՐԱՆ

14	ք.Գորիսի թ 2 դպրոցի վերանորոգում	34519.1	ՀՀ պետական բյուջե	34518.7	
15	ք.Գորիսի թ 5 դպրոցի վերանորոգում	27295.7	ՀՀ պետական բյուջե	27295.70	
16	ք.Գորիսի մանկավարժական քոլեջի սանհանգույցների նորոգում	1771.0	ՀՀ պետական բյուջե	940.6	
17	ք.Սիսիանի Գիզկուլտուրնիկներ ի փողոցի թիվ 2 բազմաբնակարան շենքի վթարային 4-րդ մուտքի ուժեղացում և ամրացում	47239.8	ՀՀ պետական բյուջե	45841.000	
Ընդամենը		309872.1		306228.300	
ՀՀ կառավարության որոշում N 417-Ն, 29.03. 2012թ. (տնտեսված գումարը)					
Շենքերի և շինությունների կապիտալ վերանորոգում, որից					
1	ք. Սիսիանի Կամոյի փողոցի վերանորոգում	15500.0	ՀՀ պետական բյուջե	14960.500	
2	<Սիսիանի բժշկական կենտրոն> ՓԲԸ-ի պոլիկլինիկական մասնաշենքի վերանորոգում	3000.0	ՀՀ պետական բյուջե	2930	
3	գ.Հարթաշենի մանկապարտեզի նորոգում	1000.0	ՀՀ պետական բյուջե		
	Նախագծահետազոտական ծախսեր	3719.6	ՀՀ պետական բյուջե	3719.6	
Ընդամենը		23219.6		21610.100	
Ամբողջը		333091.7		327838.400	
ՀՀ կառավարության որոշում N 711-Ն, 24.05. 2012թ., N 1083-Ն, 09.08.2012թ. և N 1298-Ն, 04.10.2012թ					
1	Գորիս համայնքի թիվ 5 դպրոցի ջեռուցման համակարգի կառուցում	29063.4	ՀՀ պետական բյուջե	29035.600	
2	Դարբաս համայնքի Շամբ բնակավայրի դպրոցի կառուցում	47100.6	ՀՀ պետական բյուջե	46655.800	
3	Վերիշեն համայնքի խմելու ջրամատակարարման բարելավում	36956.5	ՀՀ պետական բյուջե	36956.500	
4	Կապան համայնքի թիվ 6 դպրոցի վերանորոգում	33950.0	ՀՀ պետական բյուջե	33950.0	

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ * ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶՊԵՏԱՐԱՆ

5	Գորիս համայնքի թիվ 2 դպրոցի սպորտ-դահլիճի տանիքի վերանորոգում	14495.2	ՀՀ պետական բյուջե	14495.200	
6	Ծղուկ համայնքի դպրոցի վերանորոգում	20937.8	ՀՀ պետական բյուջե	20887.800	
7	Խնձորեսկ համայնքի դպրոցի մարզադահլիճի վերանորոգում	9497.7	ՀՀ պետական բյուջե	9492.700	
8	Կապան համայնքի արվեստի քոլեջի համերգային դահլիճի վերանորոգում	32550.0	ՀՀ պետական բյուջե	32550.0	
9	Գորիսի մանկավարժական քոլեջի մասնակի վերանորոգում	9539.0	ՀՀ պետական բյուջե	9539.000	
10	Կապան համայնքի բազմաբնակարան շենքերի տանիքների վերանորոգում	56400.0	ՀՀ պետական բյուջե	50334.000	
11	Կապան համայնքի Մ.Պապյան ճանապարհի ասֆալտապատում	91600.0	ՀՀ պետական բյուջե	91599.600	
12	Գորիս համայնքի Ա.Սաթյան ճանապարհի ասֆալտապատում	77091.1	ՀՀ պետական բյուջե	77090.300	
13	Սիսիան համայնքի Գայի և Թումանյան ճանապարհների ասֆալտապատում	59020.0	ՀՀ պետական բյուջե	59020.000	
14	Մեղրի համայնքի կառուցողների ճանապարհի ասֆալտապատում	60658.6	ՀՀ պետական բյուջե	60658.600	
15	Ազարակ համայնքի ներհամայնքային ճանապարհների ասֆալտապատում	43228.8	ՀՀ պետական բյուջե	43228.800	
16	Հարթաշեն համայնքի դպրոցի մարզադահլիճի տանիքի վերանորոգում	18911.5	ՀՀ պետական բյուջե	16649.020	
18	Գորիայք համայնքի դպրոցի վերանորոգում	20000.0	ՀՀ պետական բյուջե	19104.000	
19	Կապան համայնքի ներհամայնքային ճանապարհների ասֆալտապատում	17000.0	ՀՀ պետական բյուջե	16200.500	
20	Գորիս համայնքի Վ. Մամիկոնյան փողոցի ասֆալտապատում	13000.0	ՀՀ պետական բյուջե	12319.300	
21	Նախագծահետազոտական ծախսեր	17000.0	ՀՀ պետական բյուջե	17000.0	
Ընդամենը		708000.2		696766.7	

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ * ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶՊԵՏԱՐԱՆ

	Սյունիքի մարզի մարզային նշանակության ճանապարհների ձմեռային պահպանություն, ընթացիկ պահպանում և շահագործում, այդ թվում				
1	Կապանի տարածաշրջանի մարզային նշանակության ճանապարհների ձմեռային պահպանություն, ընթացիկ պահպանում և շահագործում	32635.0	ՀՀ պետական բյուջե	32635.0	
2	Գորիսի տարածաշրջանի մարզային նշանակության ճանապարհների ձմեռային պահպանություն, ընթացիկ պահպանում և շահագործում	24554.0	ՀՀ պետական բյուջե	24554.0	
3	Սիսիանի տարածաշրջանի մարզային նշանակության ճանապարհների ձմեռային պահպանություն, ընթացիկ պահպանում և շահագործում	36884.0	ՀՀ պետական բյուջե	36884.0	
4	Մեղրու տարածաշրջանի մարզային նշանակության ճանապարհների ձմեռային պահպանություն, ընթացիկ պահպանում և շահագործում	21166.0	ՀՀ պետական բյուջե	21166.0	
	Ընդամենը	115239.0	ՀՀ պետական բյուջե	115239.0	
	ՀՀ կառավարության որոշում N 1392-Ն, 04.11. 2012թ. (չորրորդ հրատապ)				
3	Կապան համայնքի ներհամայնքային ճանապարհների ասֆալտապատում	36000.0	ՀՀ պետական բյուջե	34600.2	ավարտված է
4	Կապան համայնքի Մ2-Վահանավանք ճանապարհի ասֆալտապատում	30000.0	ՀՀ պետական բյուջե	28652.5	
5	Գորիս համայնքի Ա. Սաթյան ճանապարհի ասֆալտապատում	60000.0	ՀՀ պետական բյուջե	42786.6	
6	Գորիս համայնքի Վարդան Մամիկոնյան ճանապարհի ասֆալտապատում	28000.0	ՀՀ պետական բյուջե	26750.2	ավարտված է
7	Գորիս համայնքի Վանքի տափ թաղամասի ճանապարհի ասֆալտապատում	34000.0	ՀՀ պետական բյուջե		
8	Սիսիան համայնքի Խանջյան ճանապարհի ասֆալտապատում	65000.0	ՀՀ պետական բյուջե	15896.7	ավարտված է

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ * ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶՊԵՏԱՐԱՆ

9	Մեղրի համայնքի Ադելյան փողոցի թիվ 15ա և 15բ շենքերի բակերի և մանկապարտեզի բակի ասֆալտապատում	18000.0	ՀՀ պետական բյուջե	17193.1	ավարտված է
10	Գորայք համայնքի դպրոցի վերանորոգում	16000.0	ՀՀ պետական բյուջե	15146.2	ավարտված է
11	Գորիս համայնքի թիվ 2 դպրոցի վերանորոգում	40000.0	ՀՀ պետական բյուջե		
12	Լոր համայնքի խմելու ջրի ջրագծի վերանորոգում	5000.0	ՀՀ պետական բյուջե		
13	Կապան համայնքի բազմաբնակարան շենքերի տանիքների վերանորոգում	50000.0	ՀՀ պետական բյուջե		
14	Կապան համայնքի թիվ 6 դպրոցի վերանորոգում	35000.0	ՀՀ պետական բյուջե		
15	Կապան համայնքի արվեստի քոլեջի համերգային դահլիճի վերանորոգում	20000.0	ՀՀ պետական բյուջե		
16	Նախագծահետազոտական ծախսեր	18000.0	ՀՀ պետական բյուջե	14060.0	
17	Կապան համայնքի երկրագիտական թանգարանի անվտանգության համակարգի և գույքի գնում	7000.0	ՀՀ պետական բյուջե		
18	Մեղրի համայնքի բազմաբնակարան շենքերի տանիքների վերանորոգում	13000.0	ՀՀ պետական բյուջե		
19	Մեղրի համայնքի բազմաբնակարան շենքերի մուտքերի վերանորոգում	13000.0	ՀՀ պետական բյուջե		
20	Մեղրի համայնքի բազմաբնակարան շենքերի վերելակների վերանորոգում	6000.0	ՀՀ պետական բյուջե		
21	Սիսիան համայնքի թիվ 1 դպրոցի վերանորոգում	30000.0	ՀՀ պետական բյուջե		
22	Խնձորեսկ համայնքի դպրոցի մարզադահլիճի տանիքի նորոգում և պատերի հիդրոմեկուսացում	22000.0	ՀՀ պետական բյուջե		
	Աջակցություն մշակութային օջախներին	20000.0	ՀՀ պետական բյուջե		
23	Շաղաթ համայնքի դպրոցի վերանորոգում	19000.0	ՀՀ պետական բյուջե		
	Ամբողջը 4-րդ հրատապ ծրագրով	585000.0	ՀՀ պետական բյուջե	195085.5	

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ * ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶՊԵՏԱՐԱՆ

	Ամբողջը ՀՀ Սյունիքի մարզպետարանի պատվիրատվությամբ 2012թ.	1626091.9		1334929.6	
	ՀՀ Քաղաքաշինության նախարարություն				
1	«Անգեղակոթի միջնակարգ դպրոց» ՊՈԱԿ-ի շենքի հիմնանորոգում	216625.8	ՀՀ պետական բյուջե	176346.7	ավարտված է սկիզբը 2009թ
2	«Տեղի թիվ 1 միջնակարգ դպրոց» ՊՈԱԿ-ի շենքի կառուցում	333441.3	ՀՀ պետական բյուջե	196388.3	ընթացքի մեջ է սկիզբը 2009թ
3	«Կապանի թիվ 2 ավագ դպրոց» ՊՈԱԿ-ի շենքի կառուցում	74024.4	ՀՀ պետական բյուջե	204940.1	ընթացքի մեջ է սկիզբը 2010թ
4	«Կապանի մանկավարժական քոլեջ ՊՈԱԿ-ի շենքի հիմնանորոգում	100666.5	ՀՀ պետական բյուջե	100666.5	ավարտված է սկիզբը 2009թ
5	«Սիսիանի ավագ դպրոց» ՊՈԱԿ-ի շենքի հիմնանորոգում	103551.5	ՀՀ պետական բյուջե	101191.4	ավարտված է սկիզբը 2010թ
	Ընդամենը	828309.5		779532.9	
	ՀՀ Տրանսպորտի և կապի նախարարություն				
1	Պետական խճուղի-Քարահունջ ավտոճանապարհի վերանորոգում	250000.0	ՀՀ պետական բյուջե	183800.0	ավարտված է
2	Աղիտու--Շամբ ավտոճանապարհի վերանորոգում L=9620 մ	800000.0	ՀՀ պետական բյուջե	790058.5	ավարտված է
3	Մ-17-Նոնաձոր ավտոճանապարհի հողային պաստառի վերականգնման աշխատանքներ	180000.0	ՀՀ պետական բյուջե	160900.0	ավարտված է
	Հենապատի կառուցում Տաթև-Աղվանի-Կապան կմ10+300 հատվածում	11203.0	ՀՀ պետական բյուջե	11203.0	ավարտված է
1	Կապանի տարածաշրջանի մարզային նշանակության ճանապարհների ձմեռային պահպանություն,ընթացիկ պահպանում և շահագործում	186227.8	ՀՀ պետական բյուջե	186227.8	
2	Գորիսի տարածաշրջանի մարզային նշանակության ճանապարհների ձմեռային պահպանություն,ընթացիկ պահպանում և շահագործում	160400.0	ՀՀ պետական բյուջե	160400.0	

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ * ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶՊԵՏԱՐԱՆ

3	Սիսիանի տարածաշրջանի մարզային նշանակության ճանապարհների ձմեռային պահպանություն, ընթացիկ պահպանում և շահագործում	120665.2	ՀՀ պետական բյուջե	120665.2	
4	Մեղրու տարածաշրջանի մարզային նշանակության ճանապարհների ձմեռային պահպանություն, ընթացիկ պահպանում և շահագործում	243900.0	ՀՀ պետական բյուջե	243900.0	
Ընդամենը		1952396.0		1857154.5	
Հայաստանի սոցիալական ներդրումների հիմնադրամ					
1	Բնունիսի հիմնական դպրոցի շենքի կառուցում	73325.0	ՀՄՆՀ,	40317.3	ավարտված է
2	Խնածախի դպրոցի հիմնանորոգում	4502.7	, ՀՄՆՀ,	4502.7	ավարտված է
3	Գեղանուշի միջնակարգ դպրոցի սպորտդահլիճի վերանորոգում	2052.5	ՀՄՆՀ,	2052.5	ավարտված է
4	Խնձորեսկի մշակույթի կենտրոնի շենքի հիմնանորոգում	17782.8	ՀՄՆՀ,	17782.8	ավարտված է
5	Լոր համայնքի Համո Սահյանի տուն թանգարանի վերանորոգում	30000.0	, ՀՄՆՀ,	6456.7	ընթացքի մեջ է
6	Անգեղակոթի համայնքային կենտրոնի շենքի հիմնանորոգում	13244.8	, ՀՄՆՀ,	13244.8	ընթացքի մեջ է
7	Դարբաս համայնքի Շամբ բնակավայրի դպրոցի կառուցում	122736.2	ՀՄՆՀ		ընթացքի մեջ է
8	Ծղուկ համայնքի դպրոցի վերանորոգում	122166.7	ՀՄՆՀ		ընթացքի մեջ է
9	Գորհայք համայնքի դպրոցի վերանորոգում	111943.0	ՀՄՆՀ		ընթացքի մեջ է
10	Ագարակի արվեստի դպրոցի վերանորոգում		ՀՄՆՀ		
11	Տաթևի դպրոցի վերանորոգում		ՀՄՆՀ		
Ընդամենը		497753.6		84356.8	
<<Զանգեզուրի Պղնձամոլիբդենային կոմբինատ>> ՓԲԸ					
	Կապան համայնքի Բաղաբերդ 4 և Երկաթուղայիններ 6 շենքերի հարթ տանիքների վերանորոգում (1730քմ ընդհանուր մակերեսով)	22490.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	22490.0	
	Կապան համայնքի բակերում խաղահրապարակների կառուցում	22000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	22000.0	

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ * ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶՊԵՏԱՐԱՆ

Կապան համայնքի ջրագծի Մ.Պապյանի և Հ.Ավետիսյան փողոցների ներքին ցանցի նորոգում	3000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	3000.0	
Կապան համայնքի բազմաբնակարան շենքերի վերելակների հարակից տարածքների նորոգում	4000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	4000.0	
Կապան համայնքի լուսավորության կառուցում	20000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	20000.0	
Կապան համայնքի թիվ 6 դպրոցի մասնակի նորոգում	4000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	4000.0	
<Կապանի բժշկական կենտրոն> ՓԲԸ ջրամատակարարման բարելավում	5000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	5000.0	
Անդրկավան թաղամասի գազաֆիկացում	26000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	26000.0	
Դովրուս գյուղի դպրոցի մասնակի վերանորոգում	200.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	200.0	
Խդրանց համայնքի կենցաղի տան վերանորոգում և կահավորում	2000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	2000.0	
Գորիս քաղաքի փողոցների գիշերային լուսավորության ցանցի հիմնանորոգում	16500.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	16500.0	
Գորիս քաղաքի Հին Վանքի տափ թաղամասի բազմաբնակարան շենքերի բակերի ա/բ ծածկի հիմնանորոգում	41942.6	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	41942.6	
Շինուհայր համայնքի կենցաղի տան վերանորոգում	4000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	4000.0	
Շինուհայր համայնքի փողոցային լուսավորության անցկացում	3000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	3000.0	
Սվարանց համայնքի ջրագծի վերանորոգում	4300.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	4300.0	
Որոտան համայնքին 300մ 75մմ-ց խողովակի տրամադրում	450.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	450.0	
Խոզնավար համայնքի հանդիսությունների տան տանիքի վերանորոգում	2000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	2000.0	
Վաղատուր համայնքի խմելու ջրագծի վերանորոգում	4000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	4000.0	
Բարձրավան համայնքի ճանապարհի վերանորոգում	2000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	2000.0	
Խոտ համայնքի կենցաղի տան վերանորոգում	3500.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	3500.0	
Կոռնիձոր համայնքի ճանապարհի վերանորոգում	5000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	5000.0	

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ * ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶՊԵՏԱՐԱՆ

Հարժիս համայնքի կենցաղի տան վերանորոգում	7600.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	7600.0	
Հարթաշեն համայնքի ճանապարհի վերանորոգում	5000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	5000.0	
Ն. ԽՆձորեսկ համայնքի մանկապարտեզի վերանորոգման համաֆինանսավորում	5600.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	5600.0	
Տեղ համայնքի 36 ընտանիքների գազաֆիկացում և մանկապարտեզի պահպանում	7500.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	7500.0	
Տեղ համայնքի թիվ 2 միջն. դպրոցի պատուհանների փոխարինում	3000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	3000.0	
Տեղ համայնքի ներտնային գազաֆիկացում	5600.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	5600.0	
Քարահունջ համայնքի համայնքային կենտրոնի մասնակի վերանորոգում	4000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	4000.0	
Քարաշեն համայնքի համայնքային կենտրոնի մասնակի վերանորոգում	1500.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	1500.0	
Քաշունի համայնքի մշակույթի տան տանիքի վերանորոգում	2900.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	2900.0	
Մեղրի քաղաքի Փարամազ փողոցի խաղահրապարակի ասֆալտապատում	4000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	4000.0	
Մեղրի քաղաքի կենտրոնական հրապարակի բարեկարգում և մշակույթի պալատի մասնակի նորոգում	14000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	14000.0	
Ագարակ քաղաքի մանկապարտեզի կապիտալ վերանորոգում	70000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	70000.0	
Ագարակ քաղաքի մուտքի բարեկարգում և կանգառների ձևավորում	8430.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	8430.0	
Ագարակ քաղաքի արվեստի դպրոցի նկուղային հարկի նորոգում	25000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	25000.0	
Կարճնան համայնքի դպրոցի տանիքի վերանորոգում/ 2 կորպուս մոտ 450մ2/	9169.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	9169.0	
Շվանիձոր համայնքին 2.5կմ 50մմ-ց խողովակների տրամադրում	2000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	2000.0	
Լեհվազ համայնքի մանկապարտեզի վերանորոգում	10660.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	10660.0	
Լիճք համայնքի 2.5կմ 180մմ-ց խողովակի տրամադրում	10000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	10000.0	
Վարդանիձոր համայնքին 200մ 500մմ-ց խողովակի	4000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	4000.0	

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ * ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶՊԵՏԱՐԱՆ

	տրամադրում				
	Նոնաձոր համայնքի դպրոցի հենապատի կառուցում	5930.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	5930.0	
	Միսիանի քաղաքային շտաբի գրասենյակի վերանորոգում	13400.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	13400.0	
	Միսիանի Կամոյի փողոցի ասֆալտապատում	25000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	25000.0	
	Դաստակերտ համայնքի վարչական շենքի տանիքի վերանորոգում	5300.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	5300.0	
	Անգեղակոթ համայնքին ջրագծի համար 5,5կմ 4 դյույմ խողովակների տրամադրում	10000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	10000.0	
	Ախլաթյան համայնքի կենցաղի տան վերանորոգում	4000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	4000.0	
	Աղիտու համայնքի գազաֆիկացում	6539.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	6539.0	
	Աշոտավան համայնքին ոռոգման ջրագիծ 600մ Փ150մմ տրամադրում	5000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	5000.0	
	Բնունիս համայնքի ակումբի դահլիճի վերանորոգում	3000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	3000.0	
	Բնունիս համայնքի դպրոցի կապիտալ վերանորոգում	33000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	33000.0	
	Բոնակոթ համայնքի խմելու ներքին ցանցի և ակումբի վերանորոգում	10000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	10000.0	
	Գետաթաղ համայնքի ջրագծի համար 800մ 3 դյույմի ճնշումային խողովակի տրամադրում	1500.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	1500.0	
	Գետաթաղ համայնքի ջրագծի կառուցման համար 700մ Փ50մմ պլաստմասսե խողովակի տրամադրում	4700.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	4700.0	
	Դարբաս համայնքի ակումբի շենքի վերանորոգում	1000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	1000.0	
	Դարբաս համայնքի ջրատարի վերանորոգում 1,4կմ Փ273մմ խողովակով	10000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	10000.0	
	Դարբաս համայնքի ոռոգման ջրագծի նորոգում	500.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	500.0	
	Դարբաս համայնքի ակումբի շենքի տանիքի նորոգում	3000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	3000.0	
	Լժեն համայնքի ջրագծի վերանորոգման ֆինանսավորում/Փ150 խողովակ 500մ/	4000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	4000.0	
	Լոր համայնքի խմելու ջրի ջրագծի վերանորոգման համար 3կմ 3դյույմ խողովակի տրամադրում	4000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	4000.0	

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ * ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶՊԵՏԱՐԱՆ

Ծղուկ համայնքի գյուղապետարանի մասնակի վերանորոգում	2000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	2000.0	
Ծղուկ համայնքի մոռոզման ցանցի վերանորոգում	1500.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	1500.0	
Հացավան համայնքի վարչական շենքի պատուհանների փոխում	3000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	3000.0	
Նորավան համայնքի դպրոցի վերանորոգում /միայն պատուհանները/	6000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	6000.0	
Նորավան համայնքի ջրագիծ 4կմ/պլաստմասե խողովակներ/	10000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	10000.0	
Շենթաթաղ համայնքի դպրոցի վերանորոգում	4000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	4000.0	
Շենթաթաղ խմելու ջրի ջրագծի հարց 2-3կմ	5000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	5000.0	
Սալվարդի համայնքին շինանյութի տրամադրում/ցեմենտ և այլ շինանյութ/	1500.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	1500.0	
Սառնակունք համայնքի կենցաղի տան ջեռուցում	5900.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	5900.0	
Սոֆլու համայնքին ջրագծի համար խողովակների տրամադրում/ 1կմ 25մմ և 2 կմ 65մմ	3000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	3000.0	
Սպանդարյան համայնքի գազաֆիկացման համաֆինանսավորում	8900.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	8900.0	
Սպանդարյան համայնքի մշակույթի տան վերանորոգում	4000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	4000.0	
Վաղատնի համայնքի գազաֆիկացում/4,4կմ	12000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	12000.0	
Տոլորս համայնքի վնասված ոռոգման ջրագծի վերականգնում/ջրընդունիչ, ջրավազան, խողովակաշար 200գծ.մ	5000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	5000.0	
Տորունիք համայնքի խմելու ջրագծի նորոգում	3000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	3000.0	
Ույծճանապարհի վերանորոգման աշխատանքներ	4000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	4000.0	
Քաջարանի ջրամատակարարման բարելավման ծրագիր	13000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	13000.0	
Քաջարանի բազմահարկ շենքերի վերելակների ընթացիկ վերանորոգում	2500.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	2500.0	

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ * ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶՊԵՏԱՐԱՆ

	Քաջարանի սեյսմիկ կայանի տանիքի վերանորոգում	3000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	3000.0	
	Քաջարանի հրշեջ-փրկարարական ջոկատի շենքի նորոգում	10200.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	10200.0	
	Քաջարանի թիվ 1 միջն. Դպրոցի ռազմագիտության դասասենյակի վերանորոգում նոր ստանդարտով	6700.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	6700.0	
	<Քաջարանի ԲԿ> ՓԲԸ մասնաշենքի վերանորոգում	594600.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	594600.0	
	Բարիկավան թաղամասի թվով 75 բնակարանների ներտնային գազաֆիկացում	3500.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	3500.0	
	Շաղատ-Անգեղակոթ, Խոտ, Սիսիան-Տոլորս, Իշխանասար, Գեղի միջհամայնքային ճանապարհների վերանորոգում 100 կմ	203300.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	203300.0	
7	Շ. Մովսիսյանի անվան տուն թանգարանի վերանորոգում	2950.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	2950.0	ավարտված է
8	Կապան Քաղաքի Բեյս բանավանի Նապատի եկեղեցու վերանորոգում	2700.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	2700.0	ավարտված է
10	ք. Կապանի բազմաբնակարան շենքերի վերելակների վերանորոգում	80000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	80000.0	ավարտված է
11	ք. Կապանի Գետափնյա փողոցի (Աջափնյակ հատվածի) ասֆալտապատում	179302.1	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	179302.1	ավարտված է
12	Կապան համայնքի Գետափնյա փողոցի կամուրջի կապիտալ վերանորոգում	17800.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	17800.0	ավարտված է
13	ք. Կապանի Շինարարների փողոցի ասֆալտապատում	261800.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	261800.0	ավարտված է
16	ք.Սիսիանի Կամոյի փողոցի վերանորոգում	25000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	25000.0	ավարտված է
17	Ա/Ճ Իշխանասար Սիսիանի սկզբնամասի ասֆալտապատում	2400.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	2400.0	ավարտված է
28	Ն. Հանդի ռմբակոծությունների հետևանքների վերացում	9000.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	9000.0	ավարտված է
29	Աղիտու, Վաղատնի, Տեղ համայնքների գազիֆիկացում	26039.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	26039.0	ավարտված է
36	Ագարակ քաղաքային համայնքի մուտքի բարեկարգում	8430.0	<<ԶՊՄԿ>> ՓԲԸ	8430.0	ավարտված է

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ * ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶՊԵՏԱՐԱՆ

38	Մ-17-Գեղանուշ ճանապարհի վերանորոգում	5000.0	<<ՋՊՄԿ>> ՓԲԸ, «	5000.0	ավարտված է
	Ընդամենը	2081231.7		2081231.7	
	«Դինո Գոլդ Մայնինգ Քամինի» ՓԲԸ				
	Գեղանուշի Սուրբ Հռիփսիմե եկեղեցու որմնանկարների վերականգնում	1375.0		1375.0	
	Կապան-Գեղանուշ ճանապարհի վերանորոգում	10000.0		10000.0	
	Կապանի թիվ 1 ՆՈՒՀ-ի երկու սանհանգույցների վերանորոգում	1000.0		1000.0	
	Կապանի թիվ 8 ՆՈՒՀ-ի խմբասենյակների վերանորոգում	1000.0		1000.0	
	Կապանի թիվ 5 ՆՈՒՀ-ի երկու սանհանգույցների վերանորոգում	1000.0		1000.0	
	Նորաշենիկ համայնքի խաղաղաշտի վերանորոգում	3000.0		3000.0	
	Կապանի պատմական թանգարանի վերանորոգում	1000.0		1000.0	
	Կապան համայնքի արվեստի քոլեջի համերգային դահլիճի վերանորոգում	2000.0		2000.0	
	Ընդամենը	20375.0		20375.0	
	«Համաշխարհային բանկ», ԱՆ ԾԻԳ				
	Ընդամենը	88348.0		88348.0	
	Կրթական ծրագրերի կենտրոն				
1	Գորիսի թիվ 2 և թիվ 3 ՆՈՒՀ-երի վերանորոգում	11392.0	Կրթական ծրագրերի կենտրոն, համայնքային բյուջե	11392.0	ավարտված է
	Ընդամենը	11392.0		11392.0	
	Հայաստանի պետական ճարտարագիտական համալսարանի Կապանի մասնաճյուղ				
1	Հայաստանի պետական ճարտարագիտական համալսարանի Կապանի մասնաճյուղ տանող ճանապարհի ասֆալտապատում	4000.0	ՀՊՃՀ	4000.0	ավարտված է
	Ընդամենը	4000.0		4000.0	
	«Վորլդ Վիժն Ինթերնեյշնլ» ՄԲԿ				
1	Տոլորս և Շաղաթ համայնքների բուժկետերի սանհանգույցների վերանորոգում	2047.6	«Վորլդ Վիժն Ինթերնեյշնլ» ՄԲԿ	2047.6	ավարտված է

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ * ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶՊԵՏԱՐԱՆ

3	Խոտ, Շաղաթ, Տոլորս և Հարժիս համայնքների մշակույթի տների վերանորոգում (շինանյութի գնում)	7025.7	«Վորլդ Վիժն Ինթերնեյշնլ» ՄԲԿ	7025.7	ավարտված է
1	Շինուիայր համայնքի մանկապարտեզի սանհանգույցի վերանորոգում	2073.55	«Վորլդ Վիժն Ինթերնեյշնլ» ՄԲԿ	2073.55	ավարտված է
	Դարբաս համայնքի աղբավայրերի ցանկապատում	984.0	«Վորլդ Վիժն Ինթերնեյշնլ» ՄԲԿ	984.0	
4	Աշոտավանի համայնքի մանկապարտեզի խոհանոցի վերանորոգում	2664.4	«Վորլդ Վիժն Ինթերնեյշնլ» ՄԲԿ	2664.4	ավարտված է
6	Շաքե և Անգեղակոթ համայնքների խմելու ջրամատակարարման արտաքին և ներքին ցանցերի վերանորոգում	3584.4	«Վորլդ Վիժն Ինթերնեյշնլ» ՄԲԿ	3584.4	ավարտված է
1	Կապան քաղաքի թ. 2 մանկապարտեզի խոհանոցի և թ. 13 մանկապարտեզի դահլիճի վերանորոգում	8345.0	«Վորլդ Վիժն Ինթերնեյշնլ» ՄԲԿ	8345.0	Ավարտված է
2	Կապանի Չորք թաղամասում մանկական խաղահրապարակի կառուցում	12370.1	Ավարտված է	12370.1	Ավարտված է
3	Կապանի թ. 6 դպրոցի մարզադահլիճի վերանորոգում	4616.0	Ավարտված է	4616.0	Ավարտված է
4	Ծավի և Դավիթբեկի միջնակարգ դպրոցների սանհանգույցների վերանորոգում	6533.3	Ավարտված է	6533.3	Ավարտված է
	Կապան քաղաքի Ա. մանուկյան թաղամասում մարզահրապարակի կառուցում	9941.6	Ավարտված է	9941.6	Ավարտված է
5	Կապան քաղաքի Բաղաբերդ թաղամասում հանգստի տարածքի/խաղահրապարակի կառուցում	8894.9	Ավարտված է	8894.9	Ավարտված է
	Տանձավերի միջն, դպրոցում մարզահրապարակի կառուցում և մարզագույքի տրամադրում	3769.4	Ավարտված է	3769.4	Ավարտված է
7	Եղվարդի դպրոցի ջրագծի վերանորոգում	947.8	Ավարտված է	947.8	Ավարտված է

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ * ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶՊԵՏԱՐԱՆ

8	Ազարակ և եղվարդ համայնքներում խմելու ջրի ցանցի վերանորոգման նախագծի և նախահաշվի պատվիրում	720.0	Ավարտված է	720.0	Ավարտված է
28	Կապան քաղաքի Աշոտավան թաղամասի ակունքի տանիքի վերանորոգում	2593.8	Ավարտված է	2593.8	Ավարտված է
Ընդամենը		7711.5		7711.5	
Պատվիրատու՝ «Սյունիք- Զանգեզուր» բարեգործական հիմնադրամ					
	Կապան համայնքի Դավիթբեկ թաղամասի ճանապարհների ասֆալտապատում	30000.0		30000.0	
	Սիսիանի Սպանդարյան, Ա Մանուկյան, Գ. Լուսավորիչ, Թումանյան փողոցների վերանորոգում	70484.52		70484.52	
Ընդամենը		100484.5		100484.5	
Պատվիրատու՝ «Կապան» բարեգործական հիմնադրամ					
	Կապան համայնքի թիվ 8 ՆՈՒՀ-ի գազաֆիկացում	18000.0		18000.0	
Ընդամենը		18000.0		18000.0	
<Քրոնիմեթ> ԲՀ					
1	Կապանի թիվ 3 հատուկ կրթահամալիրի վերանորոգում	25513.5	Քրոնիմեթ ԲՀ	19000.0	
Ընդամենը		25513.5		19000.0	
Հայ կրթական հիմնարկություն					
1	Նորավան համայնքի դպրոցի վերանորոգում	12304.4	Քրոնիմեթ ԲՀ	12304.4	
Ընդամենը		12304.4		12304.4	
Առողջապահության նախարարության ԾԻԳ					
2	<<Գորիսի ԲԿ>> ՓԲԸ դիարանի կառուցում	15967.2	<< պետական բյուջե, «Համաշխարհային բանկ», ԱՆ ԾԻԳ	15967.2	
3	<Կապանի ԲԿ> ՓԲԸ թերապևտիկ մասնաշենքի վերանորոգում ,<<Մեղրու տարածաշրջանային ԲԿ>> ՓԲԸ նոր մասնաշենքի կառուցում օբյեկտների նախագծում	46125.0	<< պետական բյուջե, «Համաշխարհային բանկ», ԱՆ ԾԻԳ	46125.0	
Ընդամենը		62092.2		62092.2	
Պատվիրատու՝ «Գորիս» բարեգործական հիմնադրամ					
	Սուրբ Աստվածածին եկեղեցու վերականգնում	15491.8	Ֆրանսիայի «Երկիր և Մշակույթ	15491.8	

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ * ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶՊԵՏԱՐԱՆ

			կազմակերպություն»		
	Ընդամենը	15491.8		15491.8	
Շվեյցարիայի զարգացման և համագործակցության գործակալության					
3	<<Սոցիալական տուն աջակից պայմաններով>> ծրագրի շրջանակներում Գորիս քաղաքում 22 բնակարանոց շենքի կառուցում	172918.13	Շվեյցարիայի զարգացման և համագործակցության գործակալության	165691.182	
	Ընդամենը	172918.1		165691.2	
<Դատաիրավական բարեփոխումների ծրագիր>					
2	Կապանի դատարանի շենքի կառուցում	507000.0	ՀՀ պետական բյուջե	317500.0	
	Ընդամենը	507000.0		317500.0	
Ասիական զարգացման բանկ					
1	Կապան քաղաքում խմելու ջրագծի հիմնանորոգում	70000.0	ՀՀ պետական բյուջե, Ասիական զարգացման բանկ	70000.0	
2	Մեղրի քաղաքում խմելու ջրագծի հիմնանորոգում	44000.0	ՀՀ պետական բյուջե, Ասիական զարգացման բանկ	44000.0	
	Ընդամենը	114000.0		114000.0	
<<Գյուղական տարածքների տնտեսական զարգացում>> ԾՎԿԳ					
1	Խոզնավար, Խնածախ, Վաղատուր, Սպանդարյան համայնքների գազաֆիկացում	422000.0	ՀՀ պետական բյուջե, <<Գյուղական տարածքների տնտեսական զարգացում>> ԾՎԿԳ	51034.8	ընթացքի մեջ է
	Ընդամենը	422000.0		51034.8	
	Ամբողջը 2012 թվականին	8548465.8		7125682.9	